

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ERGENLERDE AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI
İLE ALGILANAN ANNE BABA TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Serhat KALEN

İzmir

2018

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ERGENLERDE AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI
İLE ALGILANAN ANNE BABA TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Serhat KALEN

Danışman
Prof. Dr. Ferda AYSAN

İzmir

2018

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı tez çalışmamın, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden ve bunlara atıf yapılarak olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

19/06/2018
Serhat KALEN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

İşbu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Ferda AYSAN.....
Üye : Prof. Dr. Aslı UZ BAŞ.....
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Orkide BAKALIM.....

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

24.7.2018

Prof. Dr. Süha YILMAZ
Enstitü Müdürü V.

TEŐEKKÖR

Bu alıőma boyunca benden desteğini ve değerli katkılarını esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Ferda AYSAN'a, üzerimde emeği olan tÖm öğretmenlerime, hayatımının her alanında olduğu gibi bu çalışma boyunca da desteğiyle yanımda olan, beni motive eden, eőim Vildan KALEN'e, doğduğum andan bugÖne kadar bana olan gÖvenlerini, sevgilerini ve ilgilerini her zaman hissettiren annem Ayőe KALEN ve babam Mehmet KALEN'e teőekkÖr ederim.

19/06/2018
Serhat KALEN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

Tablo Listesi.....	i
Şekil Listesi.....	iv
Özet	v
Abstract	vii

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Amaç ve Önem.....	6
1.3 Problem Cümlesi.....	7
1.4 Alt Problemler.....	7
1.5 Sayıtlılar	8
1.6. Sınırlılıklar	8
1.7 Tanımlar	9
1.8 Kısaltmalar	11

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	12
2.1 Akıllı Telefon Bağımlılığı.....	12
2.1.1 Akıllı Telefon.....	12
2.1.2. Akıllı Telefon Kullanım Nedenleri	14
2.1.3. Bağımlılık.....	15
2.1.4. Akıllı Telefon Bağımlılığı.....	15
2.1.4.1. Akıllı Telefon Bağımlılığıyla İlişkili Etmenler.....	18
2.1.4.2. Akıllı Telefon Bağımlılığının Tanı Kriterleri	22
2.1.4.3. Akıllı Telefon Bağımlılığının Olumsuz Etkileri	24
2.1.5. Bağımlılık Türleri.....	26
2.1.5.1. Madde Bağımlılığı	26

2.1.5.2. Davranışsal Bağımlılık.....	28
2.1.5.2.1. Kumar Bağımlılığı	28
2.1.5.2.2. Yeme Bağımlılığı	29
2.1.5.2.3. Cinsel Bağımlılık	29
2.1.5.2.4. Egzersiz Bağımlılığı.....	30
2.1.5.2.5. İnternet Bağımlılığı	30
2.1.5.2.6. Sosyal Medya Bağımlılığı.....	32
2.1.5.2.7. Dijital Oyun Bağımlılığı	33
2.1.6. Akıllı Telefon Bağımlılığı İle İlgili Yapılan Yurt İçi	
Araştırmalar	33
2.1.7. Akıllı Telefon Bağımlılığı İle İlgili Yapılan Yurt Dışı	
Araştırmalar	35
2.2 Anne Baba Tutumları.....	37
2.2.1.Ergen ve Anne-Baba İlişkileri.....	38
2.2.2.Anne Baba Tutumlarını Açıklayan Modeller.....	39
2.2.2.1. Psikodinamik Model	39
2.2.2.2. Baumrind'in Anne Baba Tutumları Modeli	41
2.2.2.3. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı	
Modeli	42
2.2.3. Demokratik Tutum.....	43
2.2.4. İhmalkar Tutum.....	44
2.2.5. Otoriter Tutum	45
2.2.6. Aşırı Hoşgörülü Tutum	46
2.2.7. Koruyucu Tutum	46
2.2.8. Dengesiz ve Tutarsız Tutum	47
2.2.9. Anne Baba Tutumlarını Etkileyen Etmenler.....	47
2.2.10. Anne Baba Tutumlarının Etkileri.....	49
2.2.11. Anne Baba Tutumları İle İlgili Yapılan Yurt İçi	
Araştırmalar.....	52
2.2.12. Anne Baba Tutumları İle İlgili Yapılan Yurt Dışı	
Araştırmalar.....	55

BÖLÜM III

YÖNTEM	58
3.1. Araştırmanın Modeli	58
3.2. Evren ve Örneklem	59
3.3. Veri Toplama Araçları	62
3.3.1. Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği	62
3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeği.....	63
3.3.3. Kişisel Bilgi Formu	64
3.4. Veri Çözümleme Teknikleri.....	64

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR	65
4.1. Ergenlerde Akıllı Telefon Kullanımı ile İlgili Bulgular	65
4.2. Alt Problemlere İlişkin Bulgular	67
4.2.1. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Algılanan Anne Baba Tutum Ölçeğinin Alt Boyutları İle Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular	67
4.2.2. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Algılanan Anne Baba Tutumlarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	68
4.2.3. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Algılanan Demokratik Tutumları İle Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular	72
4.2.4. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	72
4.2.5. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	73
4.2.6. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Ailenin Sosyo-ekonomik Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	75

4.2.7. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Yaşa Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	78
4.2.8. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	79
4.2.9. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Okul Türüne Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	80
4.2.10. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Annenin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	83
4.2.11. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Babanın Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	84
4.2.12. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Sahip Olup Olmama Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	86
4.2.13. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Yıllık Kullanım Sürelerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.	86
4.2.14. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Günlük Kullanım Sürelerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	90
4.2.15. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Kullanım Amacına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	93

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTISMA VE ÖNERİLER

96

5.1. Tartışma.....

96

5.1.1.Ergenlerde Akıllı Telefon Kullanımı ile İlgili Bulguların Tartışılması.....

96

5.1.2. Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Algılanan Anne Baba Tutumunun Alt Boyutları Arasındaki İlişkisine Ait Bulguların

Tartışılması.....	97
5.1.3. Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişisine Ait Bulguların Tartışılması	98
5.1.4. Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Algılanan Demokratik Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişisine Ait Bulguların Tartışılması.....	99
5.1.5. Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığının Cinsiyet, Yaş, Yaşanılan Yer,Sınıf Düzeyi, Okul Türü, Annenin Eğitim Durumu,Babanın Eğitim Durumu, Ailenin Gelir Durumu Değişkenlerine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılması	99
5.1.6 Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığının Akıllı Telefon Sahibi Olup Olmama, Akıllı Telefon Günlük Kullanım Süresi, Akıllı Telefon Kullanım Yıllık Kullanım Süresi, Akıllı Telefon Kullanım Amacı Değişkenlerine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılması	102
5.2 Sonuç ve Öneriler.....	104
KAYNAKÇA	106
EKLER.....	130
Ek-1 Akıllı Telefon Bağımlılığı	130
Ek-2 Anne Baba Tutum Ölçeği.....	131
Ek-3 Kişisel Bilgi Formu	132
Ek-4 Akıllı Telefon Bağımlılığı Kullanma İzni	133
Ek-5 Anne Baba Tutum Ölçeği Kullanma İzni.....	134
Ek-6 Ölçekleri Uygulama İzni	135
Ek-7 Etik Kurulu İzni.....	136
Ek-8 Yüksek Lisans Tez Çalışması Orjinallik Raporu	137

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. Evren ve Örneklemdeki Öğrenci Sayıları	60
Tablo 2. Örneklem Grubunun Sosyo-demografik Özellikleri.....	61
Tablo 3. Ergenlerde İnternet Kullanımı ile İlgili Bilgiler.....	66
Tablo 4. Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği'nden Alınan Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler	67
Tablo 5. Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı İle Algılanan Anne Baba Tutumlarının Altboyutları Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon Tablosu.....	68
Tablo 6. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Algılanan Anne Baba Tutumlarına Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler	69
Tablo 7. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Anne Baba Tutumlarına Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	71
Tablo 8. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Algılanan Anne Baba Tutumlarına Göre İncelenmesine İlişkin Tukey Testi Sonuçları	71
Tablo 9. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı İle Algılanan Demokratik Tutumları ile Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon Tablosu.....	72
Tablo 10. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi Tablosu	73
Tablo 11. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Yaşanılan Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	74
Tablo 12. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Yaşanılan Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	74
Tablo 13. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler	75

Tablo 14. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	76
Tablo 15. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Tukey Testi Sonuçları	77
Tablo 16. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Yaş Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler	78
Tablo 17. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Yaş Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	79
Tablo 18. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler	79
Tablo 19. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	80
Tablo 20. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler	81
Tablo 21. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	81
Tablo 22. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Tukey Testi Sonuçları	82
Tablo 23. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	83
Tablo 24. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Annenin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	84
Tablo 25. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Babanın Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler...	85
Tablo 26. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Babanın Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	85

Tablo 27. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Sahip Olup Olmama Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi Sonuçları.....	86
Tablo 28. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Yıllık Kullanım Sürelerine Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler	87
Tablo 29. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Yıllık Kullanım Sürelerine Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	88
Tablo 30. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Yıllık Kullanım Süresine Göre İncelenmesine İlişkin Tukey Testi Sonuçları	89
Tablo 31. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Günlük Kullanım Sürelerine Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler	90
Tablo 32. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Günlük Kullanım Sürelerine Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	91
Tablo 33. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Günlük Kullanım Süresi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Tukey Testi Sonuçları	92
Tablo 34. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Kullanım Amacına Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	93
Tablo 35. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Kullanım Amacına Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	94
Tablo 36. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Kullanım Amacına Göre İncelenmesine İlişkin Tukey Testi Sonuçları	95

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

No

Şekil 1. Baumrind'in (1971) Anne Baba Tutumları Modeli.....	42
Şekil 2. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli.....	43

ÖZET

ERGENLERDE AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI İLE ALGILANAN ANNE BABA TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmada ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada akıllı telefon bağımlılığının sosyo-demografik, sosyo-ekonomik ve akıllı telefon kullanım durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı da araştırılmıştır. Bu araştırma ilişkisel tarama modeli betimsel bir çalışma niteliğindedir.

Araştırmaya 2017-2018 eğitim öğretim yılından Manisa ili Soma ilçesinde bulunan ortaöğretim kurumlarında 9.,10.,11. ve 12.sınıflarda öğrenim gören 384'ü kız, 391'i erkek 775 öğrenci katılmıştır.

Bu araştırmada ergenlerde akıllı telefon bağımlılığını ölçmek için “Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği”; algılanan anne baba tutumları belirlemek için “Anne Baba Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ergenlerin sosyo-demografik, sosyo-ekonomik özelliklerine ve akıllı telefon kullanımına ilişkin verilerin elde edilmesinde “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 21.0 paket programından yararlanılarak frekans dağılımları, Pearson Korelasyon Katsayısı Tekniği, T-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi Tekniği ve Tukey Analiz Tekniği kullanılmıştır.

Bu araştırmanın sonucunda akıllı telefon bağımlılığı ile algılanan demokratik anne baba tutumu arasında negatif düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Anne babasını demokratik olarak algılayan ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin anne babasını otoriter olarak algılayan ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinden yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Ergenler, bağımlılık, akıllı telefon bağımlılığı, algılanan anne baba tutumları.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF RELATIONSHIP BETWEEN SMART PHONE ADDICTION LEVEL WITH PERCEIVED PARENTING ATTITUDES AMONG ADOLESCENTS

The purpose of the study was to investigate the relationship between smartphone addiction and perceived parent attitudes among adolescents. It has also been researched that smartphone addiction according to socio-demographic, socio-economic and smartphone usage situations. This study is a descriptive relationship study.

775 high school students (9th, 10th, 11th and 12th grades) were enrolled in this study. They were chosen from high schools in Soma, Manisa at the education year of 2017-2018. 384 of sample were female, 391 of them were male.

"Smartphone Addiction Scale" was used to assess smartphone addiction at adolescence. "Parent Attitude Scale" was used to determine perceived parent attitudes. "Personal Information Form" was given to adolescents in order to have their socio-demographic, socio-economic information and data about their smartphone use habits.

SPSS 21.0 was used for all statistical analysis. Frequency distribution, Pearson Correlation Coefficient, T-Test, one-way ANOVA and Tukey Analysis were used for statistical analysis.

As a result of this research, a negative relationship was found between smartphone addiction and perceived democratic parental attitude. It is observed that the level of smartphone addiction of adolescents who perceive their parents as democratic is higher than the level of smartphone addiction of adolescents who perceive their parents as authoritarian. This research was discussed by using the obtained data and some suggestions were created for the future studies.

Key Words: Adolescents, addiction, smartphone addiction, perceived parental attitudes.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde sırasıyla, araştırmanın gerekçelerini ortaya koyan problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayıtlılar, sınırlılıklar, tanımlar yer almaktadır.

1.1 Problem Durumu

Günümüz dünyasında bilişim teknolojisi alanında hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. Bu gelişmeler özellikle iletişim teknolojisi alanında ortaya çıkmaktadır. İnternet, sosyal medya, e-mail, dizüstü bilgisayar, tablet, akıllı telefon bu gelişmelerden bazılarıdır(Çakır ve Oğuz, 2017). Bu yeniliklerin her biri yaşamlarımızda büyük değişiklere neden olmuştur. Son yıllarda özellikle akıllı telefonlarda yapılan yenilikler her kesimden bireyin dikkatini çekmiş ve bu cihazlara olan ilgiyi arttırmıştır. İcat edildiği dönemden bugüne en çok kullanılan iletişim aracı olan telefon, 1876 yılında Graham Bell tarafından bulunmuş, bu yıldan itibaren bugünlere kadar ahizeli, radyo dalgalı ve tuşlu telefon olarak değişim göstermiş, bilişim teknolojisindeki yeniliklerle mobil telefonlara dönüşmüştür(Polat, 2017). Bugün mobil telefonlar, iki farklı kategoride isimlendirilebilir. Bunlardan birincisi basit cep telefonlarıdır. Bu tür telefonlar kısa mesaj gönderilebilen ve telefon konuşması yapılabilen cihazlardır. Diğerleri ise bilgisayarların birçok işlevini yerine getirebilen akıllı telefonlardır(Çetinkaya-Bozkurt ve Minaz, 2017). Akıllı telefonlar, teknolojik gelişmelere paralel olarak hızlı bir şekilde gelişim göstermiştir. Bu cihazlar sıradan mobil telefonlardan farklı birçok özelliğe sahiptir. Telefon görüşmesi yapma ve kısa mesaj özelliğinin dışında GPS, Wi-Fi, 3G, 4.5G, bluetooth gibi gelişmiş seçeneklerle

bağlantı kurma, fotoğraf ve video çekme, ses kaydı yapma, dosya görüntüleme, oyun oynama, mobil hat üzerinden internete bağlanma, sosyal medyada dosya paylaşma (Facebook, Twitter, Instagram vb.), e-posta gönderme, dokunmatik arayüz gibi birçok özelliğe sahiptir(Yurdagul, 2011; Şata, Çelik, Ertük ve Taş, 2016). Bu özelliklerle birlikte mobil telefonlar, akıllı olarak adlandırılmış, araçsal özelliğinin dışında kullanılmaya başlanmıştır(Bulduklu ve Özer, 2016). Taşınabilir, küçük ve kullanımının kolay olması bu telefonları ilgi çekici bir hale getirmektedir. Bilgisayarların gerçekleştirdiği birçok işlemi yapabilen bu cihazlar her geçen gün yaygınlaşmakta ve bireylerin yaşamlarının vazgeçilmez bir unsuru hale gelmektedir (Kahyaoğlu-Sut, Kurt, Uzal ve Özdilek, 2016; Adnan ve Gezgin, 2016).

Akıllı telefonlar dünya ticaret hacminde önemli bir konuma sahiptir. International Data Corporation (IDC) isimli uluslararası analiz şirketi akıllı telefon pazarının anlaşılması için kapsamlı bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmaya göre 2016 yılında dünya genelinde 1.47 milyar akıllı telefon satılmıştır. Ayrıca, 2017 yılında akıllı telefon satış miktarının 1,53 milyara, 2021 yılında ise 1.77 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir(IDC, 2017). Ülkemizde Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan bir araştırmaya göre evlerde mobil telefon/akıllı telefon bulunma oranı 2004 yılında %53,7 iken 2016 yılında bu oranın % 96,9'a yükseldiği bulunmuş, sabit hatlı telefon bulunma oranının ise 2004 yılında % 81,6 iken 2016 yılında %25,6'ya düştüğü belirlenmiştir(TÜİK, 2017). Bu araştırmanın sonuçları ülkemizdeki bireylerin yıllar geçtikçe sabit hatlı telefon kullanımını azalttığını yerine akıllı telefonları tercih ettiklerini ve akıllı telefonların çok hızlı bir şekilde yaygınlaştığını göstermektedir.

Akıllı telefonların bizlere sunduğu birçok hizmet bulunmaktadır. Akıllı telefonlar internet erişimi özelliği sayesinde bilgilere hızlı bir şekilde ulaşma imkanı sağlamaktadır. Kişiler bu telefonlarda bulunan uygulamalar aracılığıyla anlık olarak çevresindeki haberleri öğrenebilmekte, hava durumunu takip edebilmektedir. En yakınındaki restoranın, benzin istasyonunun, otelin yeri hakkında bilgi sahibi olabilmekte, yolculuk yapmak istediği yer için bilet alabilmekte, istenilen zaman ve mekanda dünyayla iletişime geçebilmektedir(Süler, 2016). İnternetin bize sağladığı yararlardan birisi de insanlarla iletişim kurmamızı sağlamasıdır. Sosyal bir varlık

olan insan, çoğu zaman diğer insanlarla etkileşim halinde olmak, onlara düşüncelerini ve duygularını aktarmak istemektedir. Günümüzde bireyler bu etkileşimleri yüz yüze olmaktan daha çok sanal ortamlarda gerçekleştirmektedir. Akıllı telefonlarda bulunan sosyal medya uygulamaları (facebook, twitter, snapchat, whatsapp vb.) aracılığıyla bireyler düşüncelerini, duyguları aktarabilmektedir. Bu platformlarda fotoğraflarını paylaşabilmekte, ayrıca canlı yayın yaparak durumları hakkında çevrelerine bilgi verebilmektedir. Paylaşımlardan sonra alınan olumlu tepkiler bireyleri mutlu etmektedir. Ayrıca bu telefonlar eğitim amaçlı olarak kullanıldığında bireylere çok fazla avantaj sağlamaktadır(Kaysi, 2016). Akıllı telefonlar artık iş dünyasının da vazgeçilmez unsurlarından biri olmuştur. Telefonda bulunan uygulamalar sayesinde (e-mail, whatsapp, facebook vb.) ticari işlemler yapılabilmektedir. Müzik dinleme özelliği sayesinde işte, yürürken, spor yaparken akıllı telefonlar kullanılabilmektedir. Uygulama pazarlarından indirilebilen sayısız oyun, yediden yetmişe her bireyin ilgisini çekmekte ve keyifli zaman geçirmesini sağlamaktadır. Şu ana kadar belirtilen olumlu özelliklere ek olarak birçok özellik sayılabilir. Bütün bunlar akıllı telefonların hayatımızda niçin bu kadar çok yer aldığını göstermektedir. Bu özelliklerden anlaşılacağı üzere akıllı telefonların hayatımıza birçok olumlu yansıması bulunmaktadır. Ancak bununla beraber kullanım amacının dışında kullanılması ve kullanım süresinin aşırı olması halinde psikolojik, fizyolojik ve sosyal yönden kişileri olumsuz etkilemektedir(Yücelten, 2016; Bulduklu ve Özer 2016). Cep telefonlarının hayatımıza girmesiyle birlikte yeni fobik bozukluklar da ortaya çıkmaya başlamıştır. Literatüre henüz yeni geçmiş bir kavram olan nomofobi bireylerin mobil telefonlarının yanında olmamasından çok korkmaları, mobil telefonunun çekmemesi, şarjın bitmesi, sinyal çekmemesi durumunda panik olmaları kişinin sağlığını ve günlük yaşamını olumsuz etkilemesi olarak ifade edilmektedir (Erdem, Türen ve Kalkın, 2017).Akıllı telefon kullanımının kişilerin gündelik hayatını etkilemeye başladığı noktada bağımlılık söz konusu olmaktadır.

Bağımlılık, DDK (2014) tarafından genel olarak başka bir iradenin altına girme ya da herhangi bir nesne, kişi veya varlığa karşı duyulan yoğun bir istek olarak tanımlanmaktadır(Akt:Kır ve Sulak,2014). Bağımlılık, literatür taramasında madde ve davranış bağımlılığı olarak iki farklı kategoride yer almaktadır. Madde

bağımlılığı, Ögel (2001) tarafından “kişinin kullandığı maddeyi birçok kez bırakma girişiminde bulunmasına rağmen bırakamaması, giderek madde dozunu arttırması, kullanmayı bıraktığında yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması, zararlarını görmesine rağmen madde kullanmayı sürdürmesi, zamanının büyük bölümünü madde arayarak geçirmesi” olarak tanımlamaktadır. Kişilerde madde bağımlılığı yapan maddeler arasında en çok kullanılanlar sigara ve alkoldür. Diğer maddeler ise uçucu (tiner, çakmak gazı vb.) ve uyuşturucu (esrar, eroin, ekstazi, bonzai vb.) olarak adlandırılan maddelerdir(Erdamar ve Kurupınar, 2014). Davranışsal bağımlılıklar ise bir maddeden ziyade daha çok bir davranışla ilgili olan, davranışın bırakılamamasına neden olan alışkanlıklar ve bağımlılıklar olarak tanımlamaktadır(Kır ve Sulak,2014). Bu bağımlılıklar kumar bağımlılığı, teknoloji bağımlılığı ve diğer davranışsal bağımlılık türleri olarak sınıflandırılabilir. Akıllı telefon bağımlılığı Lin, Chiang, Lin, Chang, Ko ve Lee (2016) tarafından, teknoloji bağımlılığını oluşturan alt bir unsur olarak belirtilmektedir.

DSM-V' te madde ile ilişkili olmayan bozukluk kategorisi altında sadece ‘kumar bozukluğu’ tanımlanıyor olsa da, gelecekte yapılacak araştırmalarla birlikte akıllı telefon bağımlılığının ayrı bir tanı kategorisi olarak değerlendirilebileceği öngörülmektedir(Noyan, Darçın, Nurmedov, Yılmaz ve Dilbaz, 2015). Akıllı telefon bağımlılığıyla ilgili psikiyatri dünyasında net bir tanım yapılmamış olsa da, akıllı telefon bağımlılığı kullanım sıklığına bağlı olarak araştırılan bir konudur(Kuyucu, 2017). Bu bağımlılık Süler (2016) tarafından akıllı telefonların kişilerde tolerans gelişmesi, ruh halinin bozulması, şiddetli istek ve kontrol kaybı yaşaması, sosyal ilişkilerinin bozulmasına neden olmasına rağmen haz elde etmek için kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Literatür araştırılması yapıldığında akıllı telefonların aşırı kullanımı “problemlili mobil telefon kullanımı”, “mobil telefon bağımlılığı”, “akıllı telefon bağımlılığı” olarak karşımıza çıkmaktadır(Kim, Jeong, Cho, Jung, Kwak ve Rho, 2016). Hayatımızı birçok yönden etkileyen akıllı telefonların kullanımını ve üzerimizdeki etkilerini araştıran çalışmalar özellikle son yıllarda hız kazanmıştır. Araştırmalara göre akıllı telefonlar özellikle gençlerin ilgisini çekmektedir. Wilska (2003) tarafından yapılan araştırmaya göre 18-25 yaş grubunda bulunan üniversite öğrencilerinin akıllı telefonları diğer yaş gruplarındaki bireylerden daha sık kullandıkları bulunmuştur. Hashimoto (2002) tarafından Japonya'da, Kasesniemi ve

Rautiainen (2002) tarafından ise Finlandiya, İngiltere ve Kore yapılan araştırmalarda mobil telefon kullanımının bu yaş grubunda yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır(Akt:Süler, 2016). Şener (2016), lise öğrencilerinin %84,2 sinin mobil telefonu olduğunu tespit etmiştir. Çakır ve Oğuz (2017) ise liseli öğrenciler üzerinde yürüttüğü araştırmada öğrencilerin akıllı telefonu yoğun bir biçimde kullandığını bulmuştur. Cep telefonların ergenlerin ilgilerini çekmesine neden olan birçok etken bulunmaktadır. Telefona sahip olmanın onların bireysel özerkliğini arttırdığı, akranları arasında onlara kişisel statü ve saygınlık kattığı düşünülmektedir(Deniz, 2014). Gençler, özellikle sosyal statülerini yükselttiğine inandığı için akıllı telefonlara diğer teknolojik cihazlara oranla daha fazla ilgi duymaktadır(Yılmaz, Şar, ve Civan, 2015). Ancak bu telefonların sık kullanılması çeşitli problemlere neden olmaktadır. Ergenlerin akıllı telefonu problemlili kullanmasının sosyal kaygı düzeylerini yükselttiği belirtilmektedir (Doğan ve Tosun, 2016).

Anne-baba tutumları insanın yaşamını birçok yönden olumlu ve olumsuz etkileyen önemli bir kavramdır. Bu kavram, Baumrind (1966) tarafından ebeveynlerin sahip olduğu değerler, inançlar ve çocuklarına göstermiş olduğu davranışlar olarak ifade edilmiştir. Bu davranışlar insanların hayatında o kadar etkilidir ki, kişinin genel psikiyatrik durumu ve kaygı seviyesine etki etmekte, depresyon yaşamasına ve belirli somatik semptomlar göstermesine neden olabilmektedir(Sheck, 2001). Ayrıca bu tutumlar insanların kişiliklerine, benlik saygılarına ve sosyal ilişkilerine tesir etmektedir(Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Yapılan bazı araştırmalar anne-baba tutumlarıyla problemlili internet kullanımı arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Taneri ve Tiryakioğlu (2015) tarafından ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencileri üzerinde yürütülen bir araştırmaya göre anne babanın gösterdiği demokratik tutumun internetin olumsuz kullanımını azalttığı, koruyucu ve otoriter tutumun ise problemlili internet kullanımını arttırdığı bulunmuştur. Yine bu araştırma kapsamında kullanıcıların internete cep telefonlarından bağlandığı görülmüştür. Kim, Lee, Lee, Nam ve Chung (2014) akıllı telefon bağımlılığı ile internet bağımlılığı arasında pozitif bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçlar akıllı telefon kullanım sıklığı ile anne baba tutumları arasında ilişki olabileceğini düşündürmektedir.

Kullanımı her geçen gün artan akıllı telefonların problemli ve aşırı kullanımıyla ilgili çalışmalara bakıldığında büyük bir çoğunluğunun yurt dışında yürütüldüğü anlaşılmıştır. Ülkemizde ise bu konuyla ilgili yapılan araştırmalar son yıllarda hız kazanmıştır. Akıllı telefon bağımlılığıyla ilgili yapılan ilk çalışmalar Türkçeye uyarlanan ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarıdır(Noyan ve diğer., 2015). Uyarlanan ölçek çalışmalarıyla birlikte akıllı telefon bağımlılığı ile utangaçlık, yalnızlık, sosyal ve eğitim hayat, okul başarısı, psikolojik iyi oluş, sosyal anksiyete, öznel iyi oluş, sanal zorbalık, öznel mutluluk, özgüven değişkenleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir(Öztunç, 2013; Kahyaoğlu-Sut ve diğer., 2016; Elmas, Kete, Hızlısoy ve Kumral, 2015; Kumcağız ve Gündüz,2016; Deniz, 2014, Yılmaz, 2015; Eker, 2016; Altundağ, 2016; Süler, 2016; Dirik, 2016). Bireylerin özelliklerde ergenlerin hayatını birçok açıdan etkileyen olan bu konunun araştırılması önem arz etmektedir. Akıllı telefon bağımlılığının tanımının yapılması, tanı ölçütleri ve risklerin belirlenmesi, önleme çalışmalarının yapılması için ilgili çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Anne-baba tutumları bireylerin davranışlarında önemli ölçüde etkili olan bir faktördür. Bu çalışmada ise ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir.

1.2 Amaç ve Önem

Bu çalışmanın amacı ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu çalışmada bir diğer amaç ergenlerde akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin sosyo-demografik, sosyo-ekonomik ve akıllı telefon kullanım durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir.

Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesiyle birçok teknolojik buluş gerçekleşmektedir. Bu buluşlardan biri akıllı telefondur. Akıllı telefonların kullanımı giderek tüm dünya da artmakta, özellikle de gençler arasında yaygınlaşmaktadır. Akıllı telefonların hayatımıza getirdiği olumlu ve olumsuz etkileri vardır. Bu cihazlar sayesinde anlık olarak gündemi takip edebilmekte, sevdiklerimizle iletişime geçebilmekteyiz. Ayrıca bu cihazlar sayesinde fotoğraflar ve videolar çekerek yaşadığımız anları kayıt altına alabilmekteyiz. Bazı uygulamalar aracılığıyla kitaplar

okuyabilmekteyiz. Yaşamın stresinden uzaklaşmak için zaman zaman oyunlar oynayabilmekte ve müzik dinleyebilmekteyiz. Bunlar akıllı telefonların hayatımıza olumlu yansımalarıdır. Ancak akıllı telefon kullanımının olumsuz yanları da bulunmaktadır. Gereğinden fazla kullanıldığında bireylerde depresyon, yalnızlık, anksiyete gelişebilmekte ayrıca bağımlılık oluşabilmektedir. Bu araştırmanın önemi akıllı telefon bağımlılığı ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu çalışma anne baba tutumları ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişkiyi betimleyeceği için akıllı telefon bağımlılığının anlaşılması açısından önemli sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Bu araştırma sonuçları akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkili faktörlerin araştırıldığı çeşitli araştırmalarda kullanılabilecektir.

1.3 Problem Cümlesi

Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile algılanan anne baba tutumları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır? Ergenlerin akıllı telefon bağımlılıkları algılanan anne baba tutumları, sosyo-demografik, sosyo-ekonomik ve akıllı telefon kullanım durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

1.4 Alt Problemler

- 1.Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri ile algıladıkları anne baba tutum ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
2. Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri algılanan anne baba tutumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 3.Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri ile algılanan demokratik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 4.Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 5.Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri yaşanan yere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- 6.Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 7.Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 9.Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 10.Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
11. Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri aile gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 12.Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri akıllı telefon sahibi olup olmamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 13.Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri akıllı telefon yıllık kullanım sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 14.Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri akıllı telefon günlük kullanım sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 15.Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri akıllı telefon kullanım amaçlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.5 Sayıtlar

- 1.Araştırmaya katılan öğrencilerin kullanılan veri toplama araçlarını doğru ve samimi bir şekilde cevapladıkları varsayılmaktadır.
- 2.Araştırmada kullanılan veri toplama araçları geçerli ve güvenilir ölçümler yapmaktadır.

1.6 Sınırlılıklar

- 1.Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Manisa ili Soma ilçesine bağlı okulların 9.,10.,11., ve 12. sınıflarına devam eden öğrenciler oluşturmaktadır.

2.Araştırmanın bağımlı değişkeni olan akıllı telefon bağımlılığı “Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği” nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

3.Araştırmanın bağımsız değişkenleri olan algılanan anne-baba tutumları “Anne Baba Tutumları Ölçeği” nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.7 Tanımlar

Akıllı Telefon: Akıllı telefonlar, mobil telefonlara göre daha üst düzeyde bilgi işlem kabiliyetine sahip olan, bilgisayarların işlevini yerine getirebilen mobil telefonlardır.

Bağımlılık: Kişinin kullandığı maddeyi ya da devamlı yapmak istediği davranışı birçok kez bırakma girişiminde bulunmasına rağmen bırakamaması, zararlarına rağmen davranışlarına devam etmesi ya da söz konusu maddeyi, nesneyi kullanmak için şiddetli arzu göstermesidir(Meral, 2017).

Akıllı Telefon Bağımlılığı: Kişilerin tolerans gelişmesi, ruh halinin bozulması, şiddetli istek ve kontrol kaybı yaşaması, sosyal ilişkilerinin bozulmasına rağmen haz elde etmek için problemlili bir şekilde akıllı telefonu kullanmasıdır(Süler, 2016).

Anne-Baba Tutumları: Ebeveynlerin sahip olduğu değerler, inançlar ve çocuklarına göstermiş olduğu davranışlardır(Baumrind, 1966).

Demokratik Anne Baba Tutumu: Anne babaların çocuklarına koşulsuz saygı ve sevgi gösterdiği, çocuklarını denetlediği aynı zamanda onların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik gösterdiği tutumlardır(Kulaksızozğlu, 2009:121).

İhmalkar Anne Baba Tutumu: Çocuğunu ihmal eden, hatta psikolojik olarak reddeden, çocuğunun ilgi ve ihtiyaçlarından habersiz olan, çocuğuna yeterli sevgi göstermeyen ve davranışlarına en az kontrol uygulayan ana baba davranışlarıdır (Yaprak, 2007).

Otoriter Anne Baba Tutumu: Çocuğun fiziksel, duygusal ve psikososyal gelişim düzeyini ve isteklerini önemsemeyen, çocuktan kendilerinin uygun gördüğü gibi davranmasını isteyen anne babaların çocuğuna karşı gösterdiği baskıcı davranışlardır (Gander, Gardiner ve Onur, 1995:275; Sezer, 2010; Kulaksızoğlu, 2009:122).

Aşırı Hoşgörülü Anne Baba Tutumu: Anne babanın bazı kısıtlamalar dışında çocukların her türlü isteklerini diledikleri gibi gerçekleştirmelerine izin vermeleri içeren davranışlardır(Baumrind, 1991; Aktaş, 2011).

1.8 Kısaltmalar

ATBÖ: Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği.

DDK: Devlet Denetleme Kurumu.

DSM III,IV,V:Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayısal El Kitabı.

IDC: International Data Corporation (International Data Corporation).

GSM: Global System for Mobile Communication (Küresel Mobil İletişim Sistemi).

GPS: Global Positioning System (Küresel Yer Belirleme Sistemi ya da Küresel Konumlandırma Sistemi).

INSAMER: İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi.

SMS: Short Message Service (Kısa Mesaj Servisi).

TUIK: Türkiye İstatistik Kurumu.

WI-FI: Wireless Fidelity (Kablosuz Bağlantı Alanı).

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde alanyazın desteği ile akıllı telefon bağımlılığı ve anne baba tutumları ile ilgili yapılan araştırmaların bilgisi yer almaktadır.

2.1. Akıllı Telefon Bağımlılığı

2.1.1 Akıllı Telefon

Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesiyle birlikte hayatımıza birçok kitle iletişim aracı girmiştir. Bu araçlardan bazıları televizyon, internet ve telefondur. Özellikle telefon teknolojisinde meydana gelen gelişmeler bugün birçok insanın hayatının önemli bir parçası haline gelen akıllı telefonları ortaya çıkarmıştır. Bu telefonlar, mobil telefonlara göre daha üst düzeyde bilgi işlem kabiliyetine sahip olan, bilgisayarların işlevini yerine getirebilen yeni nesil telefonlardır. Akıllı telefonların bireylere sunduğu birçok özellik bulunmaktadır. Bu telefonlar, mobil telefonların taşıdığı telefon görüşmesi ve kısa mesaj özelliğinin dışında GPS, Wi-Fi, 3G,4.5G, Bluetooth gibi gelişmiş seçeneklerle bağlantı kurma, fotoğraf ve video çekme, ses kaydı yapma, dosya görüntüleme, oyun oynama, mobil hat üzerinden internete bağlanma, sosyal medyada dosya paylaşma (Facebook, Twitter, Instagram vb.), e-posta gönderme, dokunmatik arayüz gibi birçok özelliğe sahiptir(Yurdagul, 2011; Şata ve diğer., 2016). Çok yönlü olan bu telefonların, bu seviyeye gelmesi oldukça uzun bir dönem sürmüştür(Meral, 2007).

Telefonu icat etmek için birçok kişi girişimlerde bulunmuş olsa da 10 Mart 1876'da Graham Bell'in icat ettiği kabul edilmektedir. Bu girişimle birlikte iletişim teknolojisinin ilk adımları atılmıştır. Telefon yaklaşık 100 yıl boyunca gelişimini

devam ettirmiş ancak kablolu olduğu için kullanım açısından sorunlar yaşanmıştır. Özellikle kablo döşenmesinde sıkıntı yaşanan Kuzey Avrupa ülkelerinde alternatif çözüm yolları aranmış ve bu araştırmalar 1991 yılında sonuç vermiş, ilk kablosuz telefon görüşmesi Finlandiya'nın yerel GSM operatörü Radiolinja üzerinden Finlandiya'nın iletişim kuruluşu olan Nokia'nın 1011 modeli ile ilk cep telefonu görüşmesi yapılmıştır. 1991 yılı aynı zamanda ilk SMS' in gönderildiği yıl olarak kabul edilir. Üretilen ilk telefonlar sesli görüşme ve kısa mesaj gönderme özellikleriyle sınırlıyken, iletişim teknolojisinde ortaya çıkan gelişmeler cep telefonlarına birçok özellik getirmiştir. Bu eklentiler görüntülü iletişimin yanı sıra, konuşma, mesaj yazma, müzik dinleme, dosya alışverişi, video çekme, video alışverişi, ses kaydı, fotoğraf çekme, fotoğraf alışverişi, internete bağlanma, sosyal medya uygulamaları, televizyon izleme, bankacılık işlemleri, oyun gibi özelliklerdir (Kip-Kayabaş, 2013). Geliştirilen birçok özellik sayesinde kişiler günün her saatinde kitap ve gazete okuyabilmekte, sosyal medya ve e-mail takibi yapabilmekte, internete girebilmekte ve alışveriş yapabilmektedir (Minaz ve Çetinkaya-Bozkurt, 2017). Bu iletişim araçları sırasıyla telefon, kablosuz telefon, mobil telefon isimlerini almış, eklenen birçok özelliklerle birlikte akıllı telefon olarak adlandırılmıştır. Akıllı telefonlar kişilerin hayatının vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Kişiler telefonlarda bulunan internet yardımıyla her konuda bilgiye ulaşabilmekte, not almak yerine fotoğraf çekmektedir (Aktaş ve Yılmaz, 2017: 87).

İnsanları kendisine bağlayan bu cihazlar dünya ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. International Data Corporation (IDC) analiz şirketi tarafından yapılan bir araştırmaya göre akıllı telefon sayısı 2016 yılında 1.47 milyara ulaşmıştır, 2017 yılı sonu itibarıyla 1.53 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir. Aynı araştırmaya göre söz konusu sayının 2021 yılında 1.77 milyara ulaşacağı öngörülmektedir (IDC, 2017). Ülkemizde ise GFK isim analiz şirketi tarafından yapılan araştırmaya göre 2016 yılında yaklaşık %4 yıllık büyümeyle 12.5 milyon adet telefon satılmıştır (GFK, 2017). Ülkemizde yaklaşık 80 milyon bireyin yaşadığı düşünüldüğünde 1 yılda satılan telefon sayısı oldukça dikkat çekicidir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2016 yılında yapılan yapılan “Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı” araştırmasının 2016 yılı sonuçlarına göre mobil telefon kullanım oranı % 96,9’ dur (TÜİK, 2016). Akıllı telefon sahibi olmanın araştırıldığı bir çalışmaya göre

dünya üzerinde % 88 oran ile Güney Kore ilk sırada yer almaktadır. Güney Kore' yi sırasıyla Avustralya %77, İsrail % 74, Amerika %72, İspanya %71 oranla takip etmektedir. Türkiye ise bu araştırma sonuçlarına % 59 oran ile 12. sırada bulunmaktadır(Poushter, 2016).

Akıllı telefonlara olan bu yüksek ilgi diğer dijital cihazları olan ilgiyi azaltmıştır. (Chun, Lee ve Kim, 2012). Dünya üzerinde birçok kişi akıllı telefonların özellikleri ve fiyatlarıyla sürekli ilgilenmekte, yeni telefonların piyasayı sürüleceği günü sabırsızlıkla beklemektedir(Kwon, Lee, Won, Park ve Min, 2013). Akıllı telefonları en çok talep eden gruba bakıldığında gençler öne çıkmaktadır(Uzgören, Şengür ve Yiğit, 2013; Sharma, Sharma, Sharma ve Wavare, 2015; Ergin, Uzun ve Bozkurt, 2014; Haug, Castro, Kwon, Filler, Kowatsch ve Schaub, 2015; Yang, Yen, Ko, Cheng ve Yen, 2010). Özellikle sosyal medya uygulamaları gençlerin ilgisini çekmektedir. Bu uygulamalar kişilere kendilerini ifade etme imkanı vermektedir.

2.1.2. Akıllı Telefon Kullanım Nedenleri

Akıllı telefonların kullanım nedenleri araştırmacıların çalışma konusu olmuştur. Chen, Kem, Zhang, Gong, Sesia, Zhao, Matthew, Lee, ve Liang (2017) araştırmalarında kişilerin akıllı telefon kullanım nedenleri araştırmak için dört değişken belirlemişler ve bunların akıllı telefon kullanımıyla ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda kişilerin eğlenme, morallerini yükseltme, topluma uyum sağlama değişkenleri ile akıllı telefon kullanımı arasında pozitif yönde, sosyal ilişkiler kurma arasında negatif yönde ilişki saptanmıştır. Bulduklu ve Özer (2016) kişilerin neden akıllı telefon kullandıklarını araştırmış ve beş faktör bulmuşlardır. Bu faktörleri toplumsallaşma/bilgiye erişim, eğlence, teknoloji ve gelişmelere ayak uydurma, sunduğu kolaylıklar ve telefonun sağladığı güven olarak açıklamışlardır. Aktaş ve Yılmaz (2017) ise öğrencilerin akıllı telefonları internette gezinmek, sosyal ağ hizmetlerinden yararlanmak, müzik dinlemek, oyun oynamak ve e-kitap okumak amacıyla kullandıklarını belirlemişlerdir.

2.1.3.Bağımlılık

Bağımlılık, bir maddenin amacı dışında kullanılması, kullanılan maddeye karşı gelişen tolerans sonucu, alınan madde miktarının artırılması, kişinin yaşamında birçok probleme sebep olmasına rağmen kullanımının sürdürülmesi ve madde alımı azaltıldığında, bırakıldığında bir takım ruhsal ve bedensel rahatsızlıkların yaşanmasına neden olan durumdur(Ziyalar, 1999:94; Uzbay, 2009; Toker-Uğurlu, Balcı-Şengül ve Şengül, 2012; Çoban, 2013).

Bağımlılık kelimesi ilk denildiğinde vücuda uyarıcı madde alma istediğine karşı gelememe olarak düşünülmektedir. Ancak son zamanlarda yapılan araştırmalara göre bağımlılığın sadece uyarıcı maddelerle ilgili olmadığı ortaya çıkmıştır. Günümüzde “alveriş bağımlılığı”, “internet bağımlılığı”, kumar bağımlılığı”, seks bağımlılığı” , “yeme-içme bağımlılığı”, "oyun bağımlılığı", "akıllı telefon bağımlılığı gibi tıbbi destek gerektiren başka bağımlılık türleri de vardır(Uzbay, 2009). Bu bağımlılıklar davranışsal bağımlılıklar olmak adlandırılmaktadır. Davranışsal bağımlılıklara ilişkin bilgilere ilerleyen bölümlerde ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

2.1.4.Akıllı Telefon Bağımlılığı

Akıllı telefonlar sunduğu birçok özellik (yer ve zaman gözetmeksizin arama yapma, mesajlaşma, sosyal medya uygulamaları kullanma, fotoğraf ve video çekimi, oyun oynama, internetten arama yapma) sayesinde kullanıcılarının ilgisini çekmektedir(Erdem, Türen ve Kalkın, 2017; Bulduklu ve Özer, 2016). Her geçen gün eklenen uygulamalar bu telefonları daha cazip kılmakta ve bireylerin yaşamlarını oldukça kolaylaştırarak, hayatlarının vazgeçilmez bir unsuru haline gelmektedir. Eğitim amaçlı kullanıldığında bireylerin akademik başarılarına olumlu etki (Elmas ve diğer., 2015) yaptığı gibi aşırı olmama koşuluyla oyun oynamak, sosyal medyaya erişmek ve bilgi edinmek için kullanıldığında bireylerin kendilerini iyi hissetmesini sağlamaktadır. Chóliz (2012) akıllı telefon sahibi olmanın ve kullanmanın ergenlere sağladığı birkaç avantajı olduğunu vurgulamaktadır.

Bu avantajlar şunlardır:

- 1.Ergenlerin özerklikliğini güçlendirme,
- 2.En yeni model telefonlara sahip olmakla birlikte akranları arasında onların prestijini yükseltme,
- 3.Telefonlarda bulunan önemli teknolojik uygulamalar aracılığıyla ergenlerin becerilerini geliştirme,
- 4.Eğlenme aracı olarak hizmet etme,
- 5.Sosyal ilişkilerini güçlendirme ve bunları sürdürmelerine yardımcı olma.

Ancak bu telefonların problemli ve aşırı kullanımı kişilerde stres, huzursuzluk gibi birçok olumsuz duygu yaşanmasına neden olmakta ve kişileri kendisine bağımlı yapmaktadır(Kaplan-Akıllı ve Gezgin, 2016; Gezgin, Sumuer, Arslan ve Yıldırım, 2017; Salehan ve Negahban, 2013).

Akıllı telefon bağımlılığı, akıllı telefonun aşırı kullanımıyla birlikte kişilerin gündelik işlerinin aksamasına sebep olan, telefon kullanımı kısıtlandığında kişide stres yaratan, telefonu kullanmaya yönelik yoğun istek duymak hali olarak tanımlanabilir. Meral (2017)'e göre akıllı telefon bağımlılığı, akıllı telefonun aşırı kullanılması ve kontrol kaybı ile beraber kullanıcıların ruhsal sağlığına ve sosyal ilişkilerine zarar veren davranışsal bir bağımlılık türüdür. Kwon ve diğerleri (2013) akıllı telefon bağımlılığını kumar oynama, internet gibi bir davranışsal bağımlılık türü olarak değerlendirmektedir.

Akıllı telefon bağımlılığı literatürde “mobil telefon bağımlılığı”, “problemli telefon kullanımı”, “mobil telefonun aşırı kullanımı” ve “problemli akıllı telefon kullanımı” olarak geçmektedir.

Akıllı telefon kişilerin hayatının vazgeçilmez unsuru olmuştur. Polat (2017), örnekleme 100 genç yetişkinden oluşan çalışmada birçok kişinin telefonsuz bir yaşam düşünemediğini ve telefonsuz kaldığında strese girdiğini tespit etmiştir. Kişilerin çoğunluğunun telefonu iletişim için değil sosyal medya ortamından uzak kalmamak için kullandığını saptamıştır. Çalışmaya katılan kişilerin çoğunluğunun günde 5 saat ve üzerinde telefonla meşgul olduklarını ortaya çıkarmıştır. Çetinkaya-

Bozkurt ve Minaz (2017) ise üniversite öğrencilerinin bağımlılık düzeylerini ve kullanım amaçlarını inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin akıllı telefonu en çok sosyal iletişim ağlarına erişmek için kullandıklarını ve günlük ortalama kullanım sürelerinin 4 saat ve üzeri olduğunu tespit etmiştir. Aljomaa, Qudah, Bursan ve Abduljabbar (2016) ise üniversite öğrencileri üzerindeki çalışmalarında günde 4 saat ve üzeri kullananların bağımlılık düzeylerini bu sürenin altında kullananlara kıyasla daha yüksek bulmuşlardır. Araştırmaların sonuçlarına göre akıllı telefonla geçirilen sürenin oldukça yüksek olması dikkat çekicidir.

Kahyaoğlu-Şut ve diğerleri (2016) gerçekleştirdikleri çalışmalarında katılımcıların %91,7' sinin akıllı telefon kullandığını, katılımcılarda 20 yaş altında bulunanların 20 yaş üstünde bulunanlara göre akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğunu bulmuşlardır. Yang ve diğerleri (2010) Çin' de üniversite öğrencilerinin akıllı telefon kullanımlarını incelemişler, katılımcıların yüzde % 99,2 sinin akıllı telefon kullandıklarını, %21,3' ün ise akıllı telefon bağımlısı olduklarını saptamışlardır. Ayrıca katılımcılarının büyük bir kısmının 1 yıl içinde birden fazla telefon kullandıklarını, günlük kullanım sürelerinin 4 saatten fazla olduğunu tespit etmiştir. Tayvan' da aynı psikometrik özelliklere göre sahip katılımcıların olduğu bir çalışmada, katılımcıların % 16,7' sinin problemli akıllı telefon kullandıkları anlaşılmıştır(Yang ve diğerleri, 2010). Güney Kore' de 2012 yılında gerçekleştirilen bir çalışmada ergenlerin akıllı telefon kullanım düzeyleri araştırılmış, katılımcıların % 11,4' ü (Long, Liu, Liao, Chang, He, Chen and Billieux, 2016), İsviçre'de yapılan çalışmada ise ergenlerin % 16,9' unda (Haug ve diğer.,2015) akıllı telefon bağımlılığı olduğu ortaya çıkarılmıştır. Suudi Arabistan' da üniversite öğrencilerini katıldığı araştırmada ise öğrencilerin % 48'inin akıllı telefon bağımlısı olduğu bulunmuştur(Aljomaa, Qudah, Bursan ve Abduljabbar, 2016). Hindistan'da yürütülen, üniversite öğrencilerinin katıldığı bir çalışmada öğrencilerin %87'sinde en az bir tane akıllı telefon bulunduğunu % 34'ünde iki akıllı telefon bulunduğunu ortaya çıkarmıştır (Sharma, Sharma, Sharma ve Wavare, 2015). Ülkemizde yapılan bir araştırmaya göre lise öğrencilerinin cep telefonu kullanma davranışları araştırılmış öğrencilerin % 79,8'inde cep telefonu bulunduğunu, % 78,1' inin yatarken cep telefonunu kapatmadığı, % 67,3'ünün yatarken cep telefonunu hemen yanına ya da yastığının altına koyduğunu belirlenmişlerdir (Ergin ve diğer., 2014).

Araştırmaların sonuçları gençlerin akıllı telefon sahibi olma ve kullanım oranlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlardan gençlerin akıllı telefon bağımlısı olma ihtimalinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

2.1.4.1. Akıllı Telefon Bağımlılığıyla İlişkili Etmenler

Cinsiyetin akıllı telefon bağımlılığıyla ilişkini ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır. Doğan ve Tosun (2016) liseli kız öğrencilerin problemli akıllı telefon kullanım düzeylerinin erkek öğrencilerin problemli akıllı telefon kullanım düzeylerinden anlamlı derece yüksek olduğunu bulmuştur. Aynı sonuca Yılmaz ve diğerleri (2015) ve İNSAMER (2015)'te ulaşmıştır. Chiu, Hong ve Chiu (2013) kız öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığına daha yatkın olduğunu belirtmişlerdir(Akt: Changho ve Sook-Jung, 2017). Aljomaa, Qudah, Bursan ve Abduljabbar (2016) Suudi Arabistan' da gerçekleştirdikleri çalışmalarında bu sonuçlardan farklı olarak erkek öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin kız öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Aynı çalışmada öğrencilerin sosyal statülerinin etkisi incelenmiş, bekar bireylerin bağımlılık düzeyleri evli bireylere göre daha yüksek bulunmuştur. Kimve diğerleri (2016), kadınların erkeklere kıyasla daha çok problemli akıllı telefonu kullandıkları belirtilmiştir. Bazı araştırmacılar ise cinsiyetin akıllı telefon bağımlılığında belirleyici bir rolü olmadığını iddia etmektedir(Talan, Korkmaz ve Gezer, 2016; Yang ve diğer., 2010).

Ergenlerin yaşının akıllı telefon bağımlılığında önemli etkisi olduğu sonucuna ulaşan araştırmalar bulunmaktadır. İsviçre'de yapılan bir araştırmada 15-16 yaş aralığında bulunan kişilerin 19 yaş ve üstünde bulunan kişilere göre akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur(Haug ve diğer., 2015). Kahyaoğlu-Şut ve diğerleri (2016) ise ülkemizde yürüttükleri çalışmada katılımcılarda 20 yaş altında bulunanların 20 yaş üstünde bulunanlara göre akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu araştırmalar sonucunda kişilerin yaş düzeyi düştükçe akıllı telefon bağımlılık düzeyinin arttığı sonucuna varılmıştır. Bu duruma paralel olarak öğrencilerin sınıf düzeyleri düştükçe akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşan çalışmalar bulunmaktadır. Kumcağız ve Gündüz (2016), üniversite 1. sınıf öğrencilerinin akıllı

telefon bağımlılık düzeylerinin 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin bağımlılık düzeylerine göre yüksek olduğunu belirtmiştir. Yılmaz ve diğerleri (2015) ise 9.sınıf öğrencilerinin problemlili telefon kullanımlarının 12. sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Ergenlerin ailelerinin gelir durumlarının onların akıllı telefon kullanımlarına etki ettiğini belirten araştırmalar bulunmaktadır. Yang ve diğerleri (2010) tarafından Çin'deki aile gelir durumu orta seviyenin üstünde olan üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığına yakalanma oranının, gelir durumu düşük olanlara göre yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer bir sonuca Aljomaa, Qudah, Bursan ve Abduljabbar (2016) tarafından Arabistan' da yapılan bir çalışmada ulaşılmıştır.

Anne baba tutumlarının bireylerin hayatında çok önemli etkileri vardır. Bu etkilerin incelendiği araştırmalardan biri Bae (2015)' tarafından yapılmıştır. Çalışma sonucundan çocuklarda ve ergenlerde algılanan demokratik anne baba tutumuyla akıllı telefon bağımlılık düzeyleri arasında negatif bir ilişki tespit etmiştir. Kumcağiz ve Gündüz, (2016) anneleri otoriter ya da aşırı koruyucu tutum gösteren öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin, anneleri demokratik tutum gösteren öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinden yüksek olduğunu savunmaktadır. Ancak bu araştırmada baba tutumları ile bağımlılık düzeyleri arasındaki bir ilişki bulunamamıştır. İnsani Yardımlaşma Merkezi (İNSAMER) (2015) Türkiye genelinde liseli öğrencilerin katıldığı araştırmada sonucunda demokratik anne baba tutumları ile öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri arasında negatif düzeyde, ilgisiz, aşırı koruyucu ve otoriter tutumu ile akıllı telefon bağımlılığı düzeyi arasında pozitif düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu açıklamıştır. Anne baba tutumlarından negatif tutumların aşırı akıllı telefon kullanımına ve bunun sonucunda bağımlılığa neden olduğu belirtilmektedir(Lian, You, Huang ve Yang, 2016). Jang (2011) ve Lee & Lee (2012) çocuk ve ebeveyn ilişkisinin akıllı telefon bağımlılığı için yordayıcı olduğunu belirtmiştir (Akt: Bae, 2015).

Doğan ve Tosun (2016) lise öğrencilerin akıllı telefon kullanımlarının sosyal kaygı ve sosyal ağların kullanıma aracılık etkisini araştırmışlardır. Toplam 344 öğrencinin katıldığı çalışma sonucunda sosyal kaygı düzeyleri ve sosyal ağ siteleri

kullanımı ile problemli akıllı telefon kullanımı arasında pozitif düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Yılmaz ve diğerleri (2015) lise öğrencilerinde sosyal kaygı ile akıllı telefon kullanımı arasında ilişki bulmuştur. Sapacz, Rockman ve Clark (2016), üniversite öğrencilerindeki sosyal kaygının akıllı telefon bağımlılığının yordayıcısı olduğunu belirtmektedir. Sosyal ortamlara girmekten çekinen sosyal kaygısı yüksek öğrencilerin sanal ortamda kendilerini daha rahat ifade etme imkanı bulmalarından dolayı akıllı telefon kullanımına yöneldiği düşünülmektedir. Beğenilme isteğiyle sosyal medya uygulamalarına yönelmek ergenlerde akıllı telefon kullanımını ve sosyal kaygılarını arttırmaktadır (Doğan ve Tosun, 2016). Kişilerin psikolojik özelliklerinin etkisini araştıran Lee, Chang, Lin ve Cheng (2014) iç kontrol odağı ve sosyal kaygı özelliklerinin akıllı telefon bağımlılığında etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Onlara göre iç kontrol odağı düzeyi yüksek olan bireylerin bağımlı olma ihtimali düşükken, sosyal kaygı düzeyi yüksek bireylerin bağımlı olma ihtimali yüksektir. Kutlu ve Pamuk (2017) problemli telefon kullanımını kişilik bağlamında araştırmış, duygusal denge ve sorumlu kişilik düzeyleri ile problemli telefon kullanımını arasında negatif ilişki olduğunu bulmuşlardır.

Özsaygı akıllı telefon kullanımını etkileyen değişkenlerden birisidir (Bianchi ve Phillips, 2005; Gutierrez, Fonseca ve Rubio, 2016). Fu-Yuan, Shao, Chiu ve Der-Hsiang (2012) öz saygısı düşük bireylerin akıllı telefonu problemli kullanmaya yatkın olduğu bildirmiştir. Yang ve diğerleri (2010), ergenlerde problemli akıllı telefonu kullanımı ile düşük öz saygı arasında anlamlı düzeyde ilişki tespit etmişlerdir. Ayrıca problemli telefon kullanımı ile saldırganlık, uyku bozukluğu, sigara bağımlılığı, intihar eğilimi arasında pozitif düzeyde ilişki bulunmuştur.

Dışadönüklük kişilik özelliği akıllı telefon kullanımını etkileyen diğer bir faktördür (Gutiérrez ve arkadaşları, 2016). Fu-Yuan, Shao, Chiu ve Der-Hsiang (2012) Tayvan'da gerçekleştirdikleri çalışmada dışadönüklük düzeyi düşük olan bireylerin bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğunu saptamıştır. Bianchi ve Phillips (2005) ise dışadönüklük düzeyi yüksek olan ergenlerin mobil telefon bağımlısı olduklarına iddia etmiştir. Araştırmalar farklı sonuçları gösterebilir bu konuda yapılacak araştırmalar dışadönük olmanın etkisinin daha net anlaşılmasını sağlayacaktır.

Keyes, Shmotkin ve Ryff (2002) psikolojik iyi oluşu, anlamlı amaçları devam ettirme, bireysel gelişim, diğerler kişilerle sağlıklı ilişkiler kurma, yaşamdaki zorluklarla yüz yüze gelindiğinde kendini gerçekleştirme, tam olarak fonksiyonda bulunma ve anlamlı yaşam sürdürme olarak tanımlanmaktadır(Akt: Deniz, Erus ve Büyükcebeci, 2017). Bu özelliğin akıllı telefon bağımlılığına etkisini inceleyen Kumcağız ve Gündüz (2016), öğrencilerde psikolojik iyi oluş düzeyi düşük olanların akıllı telefon bağımlılık düzeylerini yüksek bulmuştur. Ortaya çıkan bu sonuç, psikolojik iyi oluşun akıllı telefon bağımlılığıyla ilgili bir faktör olduğunu düşündürmektedir.

Yapılan çalışmalar sonucu yalnızlık hisseden ergenlerin akıllı telefon kullanımına yöneldiği anlaşılmıştır. Çakır ve Oğuz (2017) lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki pozitif yönde anlamda bir ilişki bulmuştur. Ortaya çıkan bu sonuç kendini yalnız hisseden ergenlerin, sosyalleşmek için yoğun bir şekilde akıllı telefon kullandıklarını düşündürmektedir. Yılmaz ve Aktaş (2017) çalışmalarında öğrencilerde akıllı telefon kullanımı ile yalnızlık düzeyleri arasında pozitif düzeyde ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada ayrıca öğrencilerin utangaçlık seviyelerinin akıllı telefon bağımlılığıyla olumlu anlamda ilişkili olduğu bulunmuştur. Ergenlerin bu noktada, sosyal ağlarda beğenilme, onaylanma, takdir edilme çabalarının sosyal kaygılarının artmasının sebepleri arasında gösterilebilir.

Anksiyetenin akıllı telefonun problemli olarak kullanılmasında önemli bir etkisi olduğu düşünülmektedir(Fu-Yuan, Shao, Chiu ve Der-Hsiang, 2012). Tayvanlı ergenlerin akıllı telefon kullanım seviyelerinin araştırıldığı çalışmada anksiyete ve depresyon yaşayan ergenlerin yaşadıkları olumsuz duygulardan uzaklaşmak için akıllı telefonu kullandıkları anlaşılmıştır(Yang, ve diğer., 2010). Gutiérrez ve arkadaşları (2016) depresyon ve anksiyetenin akıllı telefonun problemli kullanımıyla ilişki olduğunu belirtmiştir.

2.1.4.2. Akıllı Telefon Bağımlılığının Tanı Kriterleri

Mobil telefon bağımlılığını, internet bağımlılığını ve dijital oyun bağımlılığını teknoloji bağımlılığı başlığı altında ifade eden Griffiths (1995) bu bağımlılık için 6 kriter belirlemiştir.

- **Belirginlik:** Bir davranışın kişinin hayatındaki en önemli etkinliklerden biri haline gelmesi ve kişinin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını baskı altına almasıdır. Akıllı telefon bağımlısı birinin telefon kullanamayacağı için uçak ile yolculuk yapmaması buna örnek olarak gösterilebilir.
- **Duygusal değişim:** Bir davranışın farklı zaman dilimlerinde kişide farklı ruhsal durumlar oluşturmalarıdır. Örneğin akıllı telefonla zaman geçirmekten dolayı çok sıkıldığını söyleyen kişinin bir süre sonra akıllı telefonu elinden düşürmemesi ve oldukça uzun zaman geçirmesidir.
- **Tolerans:** Kullanımın giderek artmasıdır. Akıllı telefonla ilgilenen bir kişinin zamanla geçirdiği süreyi arttırmasıdır.
- **Uzaklaşım belirtileri:** Bir davranışın azaltılması veya bırakılması ile kişide fiziksel ve psikolojik sorunların ortaya çıkmasıdır. Örneğin akıllı telefon bağımlısı olan bir kişinin, telefon kullanımını azalttıktan sonra titreme, uykusuzluk, öfkelenme, huzursuzluk gibi fiziksel ve psikolojik belirtilerin ortaya çıkmasıdır.
- **Çatışma:** Bir davranışın kişinin kendisiyle ve çevresindeki kişilerle çatışmasına neden olmasıdır. Akıllı telefon bağımlısı olan kişinin, telefonu aşırı ilgilenmesi nedeniyle sosyal ilişkilerinin zarar görmesi buna bir örnektir.
- **Tekrarlama:** Bir davranışa uzun bir süre ara verilse bile bir süre sonra bağımlılığın tekrarlanmasıdır. Akıllı telefon kullanımını azaltan ve uzun bir süre ara veren bir kişinin, sanki hiç daha önce telefon kullanmamış gibi yeniden akıllı telefonu problemli olarak kullanmasıdır(Akt; Fidan, 2016).

Kuss ve arkadaşları (2013) yaptığı çalışmada bu kriterleri internet bağımlılığında kullanmıştır. Billieux, Maurage, Fernandez, Kuss ve Griffiths (2015) ise mobil bağımlılıkla ilgili çalışmalarında kontrol kaybı, uzaklaşım belirtileri ve tolerans bileşenlerinin önemli olduğunu belirtmiştir(Akt: Fidan, 2016).

Fidan (2016), “Mobil Bağımlılık Ölçeği” geliştirme çalışması için mobil bağımlılığın tanı kriterlerini belirlemiştir. Mobil bağımlılık tanısının *tolerans*, *tekrarlama*, *belirginlik* ve *uzaklaşım* olmak üzere dört tanı kriteri ile tespit edilebileceğini, çatışma ve duygusal değişimin ise mobil bağımlılık ile ilişkisinin olmadığını ifade etmiştir.

Chóliz, (2012) akıllı telefon bağımlılığının tanı kriterlerini DSM-IV-TR kriterlerine bağlı kalarak;

- Aşırı kullanımına bağlı olarak sayısız telefon aramaları ve mesajların görülmesi, yüksek bir faturanın gelmesi
- Akıllı telefonunun aşırı kullanılmasıyla birlikte anne-baba ile ilişkili sorunların yaşanması
- Akıllı telefonun aşırı kullanımı sonucunda okul ve kişisel aktivitelerden uzaklaşma,
- Telefon kullanımı kademeli bir şekilde kullanımı arttırma ve eski mobil telefonunu yeni özellikler eklenen modelleriyle değiştirilmesi
- Akıllı telefonun kullanımı engellendiğinde kişinin duygusal değişimler yaşaması ve mobil telefon kullanmadığında arama yapmaya ya da mesaj göndermeye ihtiyaç duyması şeklinde ifade etmiştir.

Bian ve Leung (2015), akıllı telefon bağımlılığın semptomlarını belirlemeye çalıştıkları araştırmalarında 5 semptom bulmuşlardır.

- Zararlı sonuçların gözardı edilmesi,
- Akıllı telefonlar ile aşırı zaman geçirilmesi
- Telefondan uzak kalındığında kullanmaya yönelik çok fazla istek duyma
- Gündelik işleri yapmada verimli olamama
- Telefon kullanılmadığında kaygılanma olarak belirlemiştir.

Bu çalışmada ayrıca utangaçlık ve yalnızlığın akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkili olduğu tespit etmiştir. Yüzyüze iletişim kurmaktan çekinen ve kendini yalnız hisseden bireylerin sosyal medyayı kullanarak ve oyun oynayarak bu duygularıyla başa çıkmaya çalıştıkları düşünülmektedir.

2.1.4.3 Akıllı Telefon Bağımlılığının Olumsuz Etkileri

Piyasaya sürüldüğü günden beri birçok kişinin elinden düşmeyen akıllı telefonlar kişilerin hayatında çok olumsuz durumlar yaşanmasına neden olabilmektedir. Trafikte araç kullanırken telefon kullanma sonucunda kazalar olmakta ve birçok insan yaralanmakta, hayatını kaybetmektedir. Bu nedenle bazı ülkelerde (Avusturalya, Yeni Zelanda, Amerika Birleşik Devletleri) sürüş esnasında telefon kullanımı yasaklanmıştır(Bianchi ve Phillips, 2005).

Güney Kore’ de 2159 ergeninin katıldığı araştırmada akıllı telefon bağımlılığının ergenlerin dikkat seviyelerini negatif, depresyon seviyelerini ise pozitif yönde etkilediği bulunmuştur(Dong, Yujeong, Min ve Jaekook 2016).

Akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla birlikte yeni bir fobi türü ortaya çıkmıştır. Nomofobi olarak adlandırılan bu durum, akıllı telefondan mahrum kalma, haberleşememe ve çevrimiçi olamama olarak belirtilmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre kamu sektöründe ve üniversite öğrencilerindeki nomofobi yaygınlığının araştırıldığı bir çalışmada üniversite öğrencilerinin %54’ünün, kamu sektöründe çalışanların ise %47’sinin nomofobik olduğu anlaşılmış, ayrıca yaş ile nomofobi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ve nomofobinin kadınlarda daha yüksek olduğu saptanmıştır(Erdem ve diğer., 2017). Gezgin ve diğerleri (2017) çalışmalarında kadınlarda nomofobinin daha yaygın olduğunu tespit etmişlerdir. Hoşgör, Tandoğan ve Gündüz-Hoşgör (2017) üniversite öğrencilerinde nomofobinin yaygın olduğunu belirtmiştir. Hindistan’da yapılan bir çalışmada üniversite öğrencilerinin yaklaşık %73’nünde nomofobi olduğu tespit edilmiştir (Sharma, Sharma, Sharma ve Wavare, 2015). Nomofobi özellikle gençler arasında yaygınlaşmaktadır. Bu durum gençlerin akademik ve sosyal yaşantılarında olumsuzluklara yol açabilmektedir (Kaplan Akıllı ve Gezgin, 2016).

Akıllı telefonlarının problemli kullanımı öğrencilerin sosyal yaşantılarını olumsuz etkilemektedir(Kahyaoğlu-Şut ve diğer., 2016). Ayrıca bu kullanım biçimi ergenlerin saldırganlık davranışlarını etkilemektedir. Shinse ve Baek (2013)

problemli telefon kullanan ergenlerin canlılara ve nesnelere karşı saldırgan davranışlar gösterdiklerini belirlemiştir.

Bireyin, başka bireylerle iletişim halindeyken dikkatini akıllı telefona vermesi, onunla ilgilenmesi, iletişim halinde olduğu kişiyi algısını yönlendirememesi olarak tanımlanan sosyetalizm, akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla birlikte gittikçe yaygınlaşan bir durum olmuştur. Bu konuyla ilgili yapılan bir araştırma akıllı telefon bağımlılığının kişiler arası ilişkileri olumsuz etkilediğini, kişilerin iletişim becerilerinin gelişmesini engellediğini, kişilerin çevresinde olup biten durumlara karşı duyarsız kaldıklarını göstermiştir(Karadağ, Tosuntaş, Erzen, Duru, Bostan, Mızrak-Şahin ve Babadağ, 2016).

İNSAMER (2015) akıllı telefon bağımlılığının akademik başarıyı olumsuz etkilediğini açıklamıştır. Hawi ve Samaha (2016) ve Boumosleh ve Jaalouk (2018) akademik başarının akıllı telefon bağımlılığı tarafından olumsuz etkilendiğini ifade etmişlerdir. Lübnan’ da 300 öğrencinin katıldığı bir araştırmada akıllı telefon bağımlılığının öğrenciler üzerindeki etkisi araştırılmış, yaşam doyumu, akademik başarı arasında negatif bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bağımlılığın strese neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır(Maya ve Nazir, 2016). Ayrıca Lee, Chang, Lin ve Cheng (2014) bu bağımlılığın, bilgi ve bilgisayar teknolojilerinin yarattığı stres olarak tanımlanan tekno-strese neden olduğu bildirmektedir. Bianchi ve Phillips (2005) ve Gutiérrez ve arkadaşları (2016) akıllı telefon bağımlılığının stresle ilişkili olduğunu açıklamıştır.

Akıllı telefonları uzun süreli kullanmak kişilerde fiziksel rahatsızlıkların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Alabdulwahab, Kachanathu ve Almotairi (2017) akıllı telefon bağımlısı olan gençlerin baş, omuz ve sırt ağrıları yaşadıklarını bazı bağımlıların ise iskelet yapılarında bozulmalar (Kim, Kang, Kim, Jang ve Oh, 2013) olduğunu belirtmiştir. Bu bağımlılığın sinir sistemine de olumsuz etkileri olduğu bulunmuştur(İlik, Büyükgöl, Eren, Kayhan ve Köse, 2017).

2.1.5. Bağımlılık Türleri

Bağımlılıklar madde bağımlılığı ve davranışsal bağımlılık olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2.1.5.1. Madde Bağımlılığı

Madde kullanımıyla ilgili bozukluklar, madde kötüye kullanımı ve madde bağımlılığı olarak ikiye ayrılmaktadır. Budak (2009)' a göre madde kötüye kullanımı bir maddenin hastalıklı ve saplantılı bir biçimde kullanılması sonucunda kişinin toplumsal ve mesleki yaşamının kötüleşmesidir(Akt:Yörük, 2014). Madde kötüye kullanımı, bireyin merkezi sinir sistemi üzerinde hoşnutluk hissi yaratması nedeniyle bağımlılık yapan herhangi bir kimyasal maddeyi kullanmasıdır(Balseven, Özdemir, Tuğ, Hancı ve Doğa, 2002).

Madde bağımlılığı, alışılmış olan herhangi bir ilaç veya maddenin, kişi için psikolojik ve fizyolojik bir ihtiyaç haline gelmesi, alınması için engellenmesi imkansız bir istek duyulması, alınan miktarın ve alınma sıklığının giderek artması, alınmadığı zaman yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması ve bu ilaç veya madde alınmadan günlük hayatın sürdürülmesinin imkansız hale gelmesi olarak tanımlanır(Tosun, 2008). Madde bağımlılığı ise madde kötüye kullanımından daha ağır olan ve kullanılan maddeye uzun süreli fizyolojik, psikolojik bağımlılıkla ve buna bağlı olarak kişinin bireysel, toplumsal ve mesleki yaşamının kötüleşmesiyle tanımlanan bir bozukluktur(Yörük, 2014).

Madde bağımlılığının gelişim süreci kullanılan maddenin türüne göre değişkenlik göstermektedir. Madde bağımlılığında alınan madde beynin ödül sistemini uyarır, kişiler kendini iyi ve güçlü hissederler. Madde ilk kullanımdan kısa bir süre sonra birey tarafından arzulanmaya başlar. Madde kullanım sıklığı artmaya başlar, bir süre sonra maddeye karşı gelişen tolerans ve yoksunluk belirtileri ortaya çıkar. Bunun sonucu olarak madde kullanan kişi kontrolünü kaybeder(Uzbay, 2009; Yörük, 2014).

Madde bağımlılığın tanımı 1980'lere kadar her madde için ayrı ayrı yapılmıştır. Ancak DSM-III ile madde kullanım bozuklukları ilk kez bağımlılık ve kötüye kullanım olarak ayrılarak sınıflandırılmış, her ikisi için de ayrı ölçütleri belirlenmiştir (Beyazyürek ve Şatır, 2000). DSM-IV'te madde kullanımı ile ilişkili bozukluklar şeklindeki başlık, DSM-V'te madde ile ilişkili ve bağımlılık bozuklukları olarak değiştirilmiştir (Hasin, O'Brein, Auriacombe, Borges, Bucholz and Budney, 2013).

DSM-V kriterlerine göre Madde Kullanım Bozukluğu

Kişide 12 aylık bir dönem içinde ortaya çıkan aşağıdaki belirtilerden 2 ya da daha fazlasının kendini göstermesi yeterlidir.

1. Tekrarlayan madde kullanımının iş, okul, aile yaşantısındaki önemli rol ve yükümlülükleri yerine getirmede başarısızlığa yol açması.
2. Fiziksel olarak riskli durumlarda tekrarlayan madde kullanımı (araç kullanmak, bir makineyi işletmek vb).
3. Toplumsal ya da kişilerarası ilişkilerde tekrarlayan problemlere sebep olmasına rağmen madde kullanımının sürdürülmesi.
4. Tolerans: Entoksikasyon ya da istenilen etkiye ulaşmak için madde miktarını belirgin olarak arttırma ihtiyacı. Sürekli aynı miktarda kullanım ile belirgin azalmış etki.
5. Yoksunluk: Maddeye özgü kesilme sendromları. Yoksunluk semptomlarından kaçınmak aynı maddeyi kullanma.
6. Niyet edilenden daha uzun süre ve miktarda madde kullanımı.
7. Madde kullanımını kesmek ya da denetim altına almak için sürekli bir istek ya da başarısız çabalar.
8. Maddeyi elde etmek, kullanmak ve etkilerinden kurtulmak için çok fazla zaman harcamak.
9. Madde kullanımından ötürü önemli sosyal, mesleki ve rekreasyonel aktivitelerin bırakılması ya da azaltılması.
9. Maddeden kaynaklanan sürekli ya da tekrarlayan fiziksel ya da psikolojik sorunların bilinmesine rağmen madde kullanımının sürdürülmesi.

10. Belirli bir maddeye karşı güçlü istek duymak ya da dürtü hissetmek(Havaçeliği, 2013).

2.1.5.2. Davranışsal bağımlılık

Bağımlılıkla ilgili tanımlara bakıldığında birçok kişi bağımlılığı kimyasal bir madde alımıyla ilgili olduğunu düşünmektedir. Bu yüzden birçok araştırmacı çalışmalarına madde kullanımıyla ilgili araştırmalara yönelmiştir. Ancak son yıllarda yapılan araştırmalar bağımlılığın sadece maddeyle ilgili olmadığını davranışsal boyutunun bulunduğunu göstermiştir(Griffiths, 1999). Davranışsal bağımlılıkta kimyasal olmayan ve alışkanlık biçiminde ortaya çıkan bir durum söz konusudur ancak fiziksel bağımlılıkta sigara içmek gibi, maddenin alınmaması durumunda fiziksel gereksinimler devreye girmektedir(Dikme, 2014). Bağımlılık olarak kabul edilen davranışsal bağımlılıklar şunlardır.

2.1.5.2.1. Kumar Bağımlılığı

Kumar bağımlılığı kişinin kişisel, ailevi veya mesleki hedefleri bozan, sürekli ve yineleyen uygunsuz kumar oynama davranışı olarak adlandırılmaktadır(Amerikan Psikiyatri Birliği, 1995:299). Kumar oynama, internetin gelişmesiyle birlikte oyun oynama imkanların çoğalmasıyla artmış, gerektiği gibi tanı konulamayan ve tedavisi zor olan bir bozukluktur(Grant and Kim, 2002). Bu bozukluk uzun yıllardan beri psikopatolojik bir durum olarak kabul edilmesine rağmen, yaklaşık 20 yıldır toplumu etkileyen bir sağlık sorunu olarak düşünölmeye başlanmıştır(Kalyoncu, Pektaş ve Mırsal, 2003). Patolojik kumar oynama kişinin kendisini ve yakınlarını çok olumsuz etkilemektedir. Bu davranış bozukluğu kişilerin yüklü miktarda para kayıpları yaşamasına neden olmakta, böylelikle kişide ve ailesindeki kişilerde psikiyatrik rahatsızlıklara yol açabilmektedir(Ibanez, Blanco ve Donahue, 2001). Patolojik kumar oynama ilk olarak DSM-III psikiyatrik bir hastalık olarak açıklanmıştır. DSM-IV’ te “Dürtü Kontrol Bozukluğu” altında yer verilmiştir. DSM-V te ise "Madde ile ilişkili ve Bağımlılık Bozuklukları" başlığının "Madde ile İlişkili Olmayan Bozukluk" başlığı altında açıklanmıştır. Kumar bozukluğu DSM- V te yer verilen tek davranışsal bağımlılıktır(Süler, 2016).

2.1.5.2.2. Yeme Bağımlılığı

Yeme bağımlılığı, son yıllarda gündemde olan ve hakkındaki birçok araştırma yapılan bir kavramdır. Yeme bağımlılığı işlenmiş, yüksek kalorili ve bağımlılık oluşturma potansiyeli olan belirli gıdaların fazla tüketilmesinin sonucunda oluşur. Dünya genelinde yiyecek endüstrisi ve pazarlamanın gelişmesiyle birlikte yiyeceklerin ödüllendirici özellikleri artmıştır. Gıdalar kalori açısından zenginleştirilmiş, düşük besin değerli olan gıdalar çok tatlı hale getirilerek kişilerde bağımlılık yapma ihtimali arttırılmıştır(Köse-Çınar, Şengüzel ve Görgülü 2016).

Dünya’da obezite ve diyabet yaygınlaşması son yıllarda işlenmiş gıdaların günlük hayattaki rolünün artması yeme bağımlılığının araştırmacıların dikkatini çekmesine neden olmuştur. Bu araştırmalar beslenmenin ödül sistemiyle olan ilişkini anlamak üzere yapılmıştır. Özellikle son yıllarda hayvanlar üzerinde yapılan deneysel çalışmalar ve insan beyin görüntüleme çalışmaları madde bağımlılığı ve yeme bağımlılığı arasında nörobiyolojik ve davranışsal benzerlikler ortaya çıkarmıştır(Kandeger ve Bozkurt, 2016). Yapılan araştırmalar obezite ve aşırı yemek yiyen kişilerde bağımlılık olabileceğini göstermiş olup bu kişiler üzerinde eşlik eden başka bir bağımlılık olup olmadığı araştırılmaktadır. Bu bağımlılıkla ilgili yapılan nörobiyolojik araştırmalar yeme bağımlılığı ve madde bağımlılığında ödül sisteminde ortaya çıkan benzerlikler olduğunu gösterse de araştırmaların bir bölümü ise halen belirgin farklılıklar bulunduğunu işaret etmektedir(Güleç-Öyekçin ve Deveci, 2012).

2.1.5.2.3. Cinsel Bağımlılık

Cinsel bağımlılık, bireyin psikolojik ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak için devamlı olarak cinsel içerikli aktivitede bulunma ihtiyacı hissetmesi ve cinsel davranışları sürekli gerçekleştirmesidir(Çoban, 2013). Bu bağımlılık normal olarak kabul edilen cinsel düşünce, istek ve davranışların işlevsel bozulmaya yol açacak derecede sık olması durumudur(Zengin-Eroğlu ve Tamam, 2016). Bu bağımlılığı yaşayan kişilerde cinsel dürtü, düşünce ve davranışlar sık sık ortaya çıkar, kişilerin hayatında sorunlar yaşanmasına neden olur. Cinsel bağımlılığın en temel özellikleri

kişilerin davranışları üzerindeki kontrolünün kaybolması, yaşanan olumsuz yaşantılara rağmen cinsel davranışı sık sık sürdürme, cinsellikle ilgili aşırı zihinsel meşguliyettir. Bu bağımlılık erkeklerde kadınlara kıyasla daha sık görülmektedir(Zengin-Eroğlu ve Tamam, 2016).

2.1.5.2.4. Egzersiz Bağımlılığı

Egzersiz fiziksel bütünlüğün korunmasını, geliştirilmesini amaçlayan düzenli, planlanmış bedensel etkinliklerdir(Yıldırım, Yıldırım, Ersöz, Işık, Saraçlı, Karagöz ve Yağmur, 2017). Egzersizin hem fiziksel hem de psikolojik olarak sağlığa yararlı olduğu bilinmektedir. Ancak yapılan bazı bilimsel araştırmalar kontrol edilemeyen oranlarda yapılan egzersizin zararlı olabileceği ve bağımlılık yaratabileceğini ortaya koymuştur(Polat ve Şimşek, 2015). Fiziksel aktiviteye aşırı istek duyma hali olarak tanımlanan egzersiz bağımlılığı son yıllarda spor psikolojisinde alanında araştırılan popüler bir kavram olmuştur(Gürbüz ve Aşçı, 2006).

Veale (1995) Egzersiz bağımlılığını sakatlığa rağmen devam edilen, kişinin gündelik yaşamındaki sorumlulukları yerine getirmesini engelleyen, eksik ya da az yapıldığında gerginliğe veya yoksunluğa sebep spor davranışları olarak tanımlanmaktadır(Akt: Polat ve Şimşek, 2015). Adams ve Kirkby (2002) ise egzersiz bağımlılığını, egzersiz rutini üzerinde kişinin kontrolünün kaybolması, egzersiz yapmaktan vazgeçememe nedeniyle kişinin yakınlarına zaman ayıramaması, gündelik işlerini tamamlayamaması olarak açıklamışlardır (Akt:Bavlı, Kozanoğlu ve Doğanay, 2011).

2.1.5.2.5. İnternet Bağımlılığı

Teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler, dünya üzerindeki internet kullanımını yaygınlaştırmış ve kişilerin günlük yaşamlarında önemli bir yere sahip olmuştur. Kişiler internet aracılığıyla anında bilgiye ulaşabilmektedir, dünya üzerinde kısa süre içinde istediği kişiyle iletişime geçebilmektedir. İnternetin insanlığa sunduğu birçok olumlu yanı bulunmakla birlikte aşırı ve bilinçsiz kullanıldığında insan hayatını olumsuz etkileyebilmektedir(Canoğulları ve Güçray,

2017). Son yıllarda internetin yaygınlaşmasıyla birlikte internetin kötüye kullanımı ya da bağımlılığından söz edilmekte ve günümüzde ciddi bir sorun haline geldiği görülmektedir. İnternet bağımlılığının tanımlanması konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar aşırı internet kullanımına bağlı ortaya çıkan belirtileri bağımlılık terimine uygun bulmazken, bazıları bu bağımlılığın alkol ve uyuşturucu bağımlılığıyla benzer olduğunu savunmaktadır (Griffiths, 1999).

Orzack (1999) internet bağımlılığını, kişilerin bilgi teknolojilerine olan uyumsuz davranışlarıyla ilgili psikolojik durumları olarak tanımlamıştır. İnternet bağımlılığı hakkında ilk çalışmaları yürütenlerden biri olan Young (1996), internet kullanımını DSM IV'ün kumar bağımlılığı kriterlerini uyarlayarak araştırmış ve internet bağımlılığını alkollü madde içermeyen bir dürtü kontrol bozukluğu olarak tanımlamıştır(Akt:Canoğulları ve Güçray, 2017).

İnternet bağımlılığını araştıran Young (1996) yaptığı çalışmalar sonucu aşağıdaki internet bağımlılığı kriterlerini belirlemiştir. Young'ın tanımladığı 8 kriterden 5 tanesinin kişinin yaşanması halinde o kişi internet bağımlısı olarak kabul edilmektedir.

Young (1996) tarafından ortaya konan tanı ölçütleri şunlardır;

1. Kişilerin zihinsel olarak internetle aşırı meşgul olması.
2. Doyuma ulaşmak için internet kullanma ihtiyacının sürekli artması.
3. İnterneti kullanımını kontrol etme, azaltma ya da bırakmaya yönelik başarısız denemelerinin olması,
4. İnternet kullanımının azaltılması ya da bırakılması durumunda mutsuzluk, çökkünlük, kızgınlık veya irritabilite hissedilmesi,
5. İnternet kullanımının öncesinde düşünülen daha uzun süre internet kullanma,
6. İnternetin aşırı kullanımasından dolayı sosyal çevresiyle sorunlar yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atma ya da kaybetme,
7. Aile bireylerine, terapisteye veya başkalarına internete girme süresi ile ilgili kasıtlı olarak yanlış bilgi verme,

8. İnterneti problemlerden kaçmak veya olumsuz duygulardan uzaklaşmak için kullanma(Akt: Esen, 2010).

2.1.5.2.6. Sosyal Medya Bağımlılığı

Sosyal medya, kişilerin kolayca erişim sağlayabildiği, fotoğraf, müzik gibi dosyaların paylaşılabilmesini sağlayan; düşüncelerin ve duyguların aktarılabilirdiği sosyal ağları, blogları ve sanal dünyaları kapsayan bir platform olarak tanımlanmaktadır(Mayfield, 2008). Boyd (2008)'e göre kişilerin sosyal ağ teknolojilerini kullanarak birbirleriyle etkileşimde bulunmasını sağlayan uygulamalardır. Bireylerin internetteki karşılıklı diyalogları ve yaptıkları paylaşımlar sosyal medyayı oluşturmaktadır. İnterneti kullanan kişiler arasında sosyal medya bir alışkanlık haline gelmiş, birçok kesimden kişi sosyalleşme ihtiyacını sanal ortamda karşılamaya başlamıştır. Ancak bununla birlikte bu durumu olumsuz eleştirenlerde oldukça fazladır(Gürültü, 2016).

Sosyal medyanın aşırı kullanımıyla birlikte kişilerin gündelik hayatı olumsuz etkilenmeye başladığında bağımlılıktan söz etmek mümkündür. Tutgun-Ünal (2015)'a göre sosyal medya bağımlılığı bilişsel, duyuşsal ve davranışsal süreçler ile gelişerek kişinin hayatındaki özel, iş/akademik, sosyal alan gibi günlük yaşamının pek çok alanında meşguliyet, duygu durum düzenleme, davranışsal tekrarlama ve içsel çatışma gibi problemlere yol açan psikolojik bir sorundur. Bu bağımlılığın kişilerin hayatını olumsuz etkilediği gösteren birçok çalışma vardır. Bu çalışmaların sonuçları sosyal medya bağımlılığının evlilik ilişkilerinde bozulmalara, uykusuzluk nedeniyle günlük işlerin aksamasına, akademik başarının azalmasına yol açtığını göstermektedir(Andreassen, 2012; Kuss ve Griffiths, 2011; Tutgun Ünal, 2015; Salehan ve Negahban, 2013).

2.1.5.2.7. Dijital Oyun Bağımlılığı

Oyun, çocuğun hayata hazırlanmasına yardımcı ve kişiliğin gelişimine destek olan bir uğraştır. Çocuklar bu uğraşı sayesinde toplumsal değerleri öğrenmekte, çoklu oyunlar aracılığıyla sosyalleşmektedir. Kişilerin bilişsel, duyuşsal, psikososyal

gelişiminde çok önemli bir yere sahip olan oyun teknolojinin ilerlemesiyle bilgisayarlar, tabletlere ve akıllı telefonlara girmiştir. Bu cihazlarda bulunan internete erişim özelliği sayesinde uygulama pazarlarından indirilen ve sayısı her geçen gün artan oyunlar çocukların ve ergenlerin zamanının büyük bir bölümünü alabilmektedir (Köksal, 2015). Bu oyunlar, çok oynandığında kişinin yaşamı olumsuz etkilemeye başladığında dijital oyun bağımlılığında söz etmek mümkündür. Son yıllarda bu bağımlılık türüyle ilgili araştırmalar yapılmaya başlanmış ve bu bağımlılık kavramı açıklanmaya çalışılmıştır. Horzum (2011)'e göre dijital oyun bağımlılığı kişilerin uzun süre oyun oynamayı bırakamaması, oyunu oynamaktan dolayı kendisine yüklenen sorumluluklarını yerine getirmeyi ertelemesi, oyunu gerçek hayatıyla bağdaştırması gibi sonuçları olan bir durumdur (Akt:Köksal, 2015). Dijital oyun bağımlılığıyla ilgili yapılan bir araştırmaya göre, bu oyunların bağımlılık yapmalarının en önemli nedenleri oyunların eğlenceli bulunması ve kişilerin üzerindeki stresi azalttığı hissidir. Aynı zamanda bu oyunları oynayan kişilerin oyun sonrasında kendilerini daha zeki hissettikleri de bulunmuştur (Kurt, İnce ve Arslan, 2014).

2.1.6. Akıllı Telefon Bağımlılığı İle İlgili Yapılan Yurt İçi Araştırmalar

Deniz (2014), ergenlerde problemlili mobil telefon kullanımının utangaçlık ve sosyal anksiyete ile ilişkisini incelenmiştir. Çalışmasının örneklemini liseli öğrenciler oluşturmuştur. Bu çalışmaya 239'u erkek, 261' kız olmak üzere toplam 500 öğrenci katılmıştır. Yapılan bu araştırma sonuçlarına göre öğrenciler arasında mobil telefon kullanımının yaygın olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin utangaçlık düzeyinin ve sosyal anksiyete ile pozitif ilişkili olduğu sonucu ortaya çıkmış, ancak sosyal anksiyete ile problemlili telefon kullanımı arasında bir ilişkili saptanamamıştır.

Yılmaz (2015) hazırladığı tez çalışmasında lise öğrencileri arasında mobil telefon bağımlılığı ile sosyal anksiyete arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Örneklemini İstanbul'daki okullar olarak belirleyen araştırmacı çalışmasına 271 öğrenci dahil etmiştir. Bu araştırmada mobil telefon kullanımı ile sosyal anksiyete arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulmuş ancak bu ilişkinin zayıf olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Dirik (2016) ise yaptığı araştırmada ergenlerde özgüven ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya yaşları 13-18 arasında değişen 200 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucuna göre ergenlerin özgüven düzeyleri ile akıllı telefon bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Enez-Darçın, Köse, Noyan, Nurmedov, Yılmaz ve Dilbaz (2016), İstanbul'da 367 üniversite öğrencinin katılımıyla gerçekleşen çalışmada sosyal fobi ile akıllı telefon bağımlılığı arasında pozitif düzeyde anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Bu durum toplum içine girmekten sıkılan ve kendini geri çeken bireylerin yaşadığı yalnızlık duygusuyla baş edebilme adına problemli akıllı telefon kullanımına yöneldiğini düşündürmektedir.

İnternet bilgiye erişmek için hayatımızı kolaytıran en önemli buluşlar arasındadır. Kişiler internete erişmek için ilk zamanlar masaüstü bilgisayarları kullanırken taşınmasının kolay olması, her an her yerde erişim imkanı vermesi, yüksek hızda internet hızı sağlaması nedenleriyle artık daha çok akıllı telefonları tercih etmektedir. Bu telefonların sağladığı avantajlar bulunmakla birlikte problemli kullanımı olumsuz sonuçlar meydana getirmektedir. Kutlu, Savcı, Demir ve Aysan (2016), Young internet bağımlılığı testinin kısa formununun Türkçe uyarlamasını gerçekleştirdikleri çalışmalarında sorunlu internet kullanımı ile akıllı telefon bağımlılığı arasında pozitif ilişki bulunmuştur.

Süler (2016), üniversite öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı ile öznel mutluluk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre kişilerde akıllı telefon bağımlılığı arttıkça mutluluk düzeyinin azaldığı bulunmuştur. Araştırmacı bu sonuçlara göre öznel mutluluk seviyesi düşük olan kişilerin akıllı telefon bağımlısı olmaya eğilimli olduğu sonucuna varmıştır.

Yücelten (2016) tarafından yürütülen çalışmada üniversite öğrencinde internet bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığını bağlanma stilleri ile ilişkisi araştırılmıştır. Araştırmaya 50 si erkek, 50 si kız olmak üzere 100 öğrenci katılmıştır. Bu araştırmada internet bağımlılığı ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki

bulunamamış fakat; akıllı telefon bağımlılığı ile bağlanması stilleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Bu sonuca göre akıllı telefon bağımlılığı bulunan öğrencilerin korkulu ve kayıtsız bağlanma stilleri gösterdikleri bulunmuştur.

Meral (2017), hazırladığı tez çalışmasında lise öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığını yalnızlık, yaşam doyumu ve bazı değişkenler açısından incelemiştir. Çalışmasında akıllı telefon bağımlılığı ve yalnızlık seviyeleri arasında pozitif bir ilişki saptamıştır. Araştırmada yaşam doyumu seviyeleri ile akıllı telefon bağımlılığı seviyeleri karşılaştırılmış aralarında negatif korelasyon olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca sonuçlara göre cinsiyet ile akıllı telefon arasındaki anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

2.1.7. Akıllı Telefon Bağımlılığı İle İlgili Yapılan Yurt Dışı Araştırmalar

Bae (2015), algılanan anne baba tutumları, arkadaş doyumu ve akademik motivasyonun akıllı telefonu kullanımını nasıl etkilediğini araştırmıştır. Bu araştırma için 2010-2012 yılları arasında Güney Kore'de çocuk ve gençlerden oluşan bir çalışma grubu oluşturmuştur. Bu gruba 1241 kız, 1135 erkek olmak üzere 2376 öğrenci dahil edilmiştir. Bu çalışmada Bae (2015) bireylerde algılanan demokratik anne-baba tutumuyla akıllı telefon bağımlılığı arasında negatif yönde bir ilişki bulmuştur. Ayrıca demokratik anne-baba tutumu puanları ile akademik başarı ve arkadaşlık doyumu puanları arasında pozitif yönde ilişki saptamıştır. Elde ettiği başka bir bulgu ise, arkadaş doyumu ve akademik motivasyon ile akıllı telefon bağımlılığı arasında negatif yönde bir ilişkidir.

Deursen, Bolle, Hegner ve Kommers (2015) gerçekleştirdikleri çalışma sonucunda akıllı telefon bağımlılığı ile çeşitli değişkenler arasındaki bağlantıyı araştırmışlardır. Duygusal zekanın rolü incelenmiş ve bağımlılık ile arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Akıllı telefon bağımlılığının stres ile pozitif, öz düzenleme ile negatif düzeyde bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür. Kadınların erkeklere göre akıllı telefon bağımlılığı düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Kişilerin yaşının söz konusu bağımlılığa negatif etkisi olduğu anlaşılmıştır.

Haug ve diğerleri (2015), İsviçre'de yürüttükleri çalışmada ergenler arasında akıllı telefon kullanımını ve bununla ilgili demografik değişkenleri, sağlıklı davranış biçimlerini araştırmışlardır. Bu araştırmaya 1519 lise öğrencisi katılmıştır. Bu öğrenciler arasında 256 (%16.9) kişide akıllı telefon bağımlılığı bulunduğu ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışmada 15-16 yaş arasındaki gençlerin 19 yaş ve üstü gençlere oranla daha fazla akıllı telefon kullandıkları saptanmıştır. Akıllı telefonları daha sık kullanan gruptaki bireylerin genel stres düzeylerinin yüksek olduğu, düşük fiziksel aktivite gerçekleştirdikleri anlaşılmıştır. Ayrıca alkol ve tütün tüketimiyle akıllı telefon bağımlılığı arasında ilişki bulunamamıştır.

Lee ve Cho (2015), ilkokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri ile öz kontrol ve okul uyumu arasındaki ilişki incelemiştir. Kore' de yapılan çalışmaya 95 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda akıllı telefon kullanımı ile öz kontrol ve okul uyumu arasında negatif korelasyon bulunmuştur. Çalışmacılar, öz kontrol ve okul uyumunun akıllı telefon bağımlılığı için koruyucu bir faktör olabileceğini, bu yüzden önleyici rehberlik programlarına bu becerilerin dahil edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Gutierrez ve diğerleri (2016) çalışmasında kişilik özelliklerinden dürtüsellik, öz benlik, benlik imgesinin akıllı telefon bağımlılığını anlamada önemli etkenler olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca akıllı telefonların problemlili kullanımının uyku bozukluğu, internetin kötüye kullanımı, tütün ve alkolün kötüye kullanımı ile ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Choi, Joo ve Kim (2017), Güney Kore'de 1020 lise öğrencisinin cevaplarını değerlendirdikleri çalışmalarında akıllı telefon bağımlılığıyla siber-cinsel suç eğilimi arasında pozitif ilişki bulmuşlardır. Sanal dünya ve gerçek dünya arasındaki ilişki algılamakta zorluk yaşayan ergenler, sanal ortamda kendini yeteri kadar kontrol edememekte ve suç işlemi eğiliminde olabilmektedir. Araştırma sonucuna göre akıllı telefonların doğrudan bir etkisi olmasa da kullanıcılara sunduğu internete ve sanal ortama erişim özelliği nedeniyle bağımlılık derecesinde kullanıldığında siber cinsel ve sözlü suçlara neden olduğu saptanmıştır.

Kim, Cho ve Kim (2017) Güney Kore' de 200 üniversite öğrencisini dahil ettikleri çalışmalarında akıllı telefon ile anksiyete, yalnızlık, depresyon arasındaki ilişkiyi incelemişler. Araştırmada anksiyete ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki önemli bir ilişki bulunamamış ancak yalnızlık ve depresyon ile akıllı telefon arasında pozitif düzeyde ilişki saptanmıştır.

2.2 Anne Baba Tutumları

Aile anne, baba ve çocuktan oluşan toplumun en küçük yapısıdır. Berk (1993) aileyi çocuğun kişiliğini, davranışlarını, diğer kişilerle ilişkisini etkileyen en önemli sosyal çevre olarak tanımlamaktadır. Dünyaya gelen çocuk kendini belli bir karaktere sahip kendine özgü değerleri olan bir aile içinde bulmaktadır. Çocuğun ailesi onu bedensel, sosyal bilişsel, duyuşsal olarak şekillendirecek en temel yapıdır (Pekçen-Akça, 2012). Çocuğun kişiliği ailesinin çocuğa gösterdiği yaklaşım ile şekillenmektedir(Üredi ve Erden, 2009). Aile dışındaki diğer yapılar ikincil öneme sahiptir. Çünkü bunların çocuk üzerindeki etkisinin ailenin çocuk üzerindeki etkisine göre çok daha az olduğu düşünülmektedir(Seven, 2008:99; Taşkın, 2012). Bunun nedeni çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte en çok etkileşim içinde olduğu yapının aile olmasıdır. Ailenin sosyo-ekonomik durumu, ebevenylerin eğitim durumu, aile için iletişim biçimleri, ebevenyler arasındaki uyum ve anne babanın çocuğa göstermiş olduğu tutumlar çocuk üzerinde çok önemli etkiye sahiptir(Seven, 2008).

Anne babaların çocuklarına karşı gösterdikleri bir takım davranış biçimleri bulunmaktadır. Literatürde anne-baba tutumları olarak ifade edilen bu davranışları Darling ve Steinberg (1993) anne-babanın çocuğa karşı davranışlarının, uygulamalarının ve sözsüz ifadelerin toplamı olarak ifade etmiştir. Yavuzer (2000), çocuğa karşı yöneltilen davranış ve ona karşı takınılan tavırların, çocukların kişilik gelişiminde çok önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. Seven (2008), anne babaların olumlu ve destekleyici tutumlarının çocuğa olumlu etkisi olduğunu, olumsuz tutumların ise çocukta bir takım sorunlara neden olduğunu ifade etmiştir.

Kişiliğin gelişiminde çok önemli bir etken olan anne-baba tutumları araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Özellikle yirminci yüz yılın başlarında

psikanalistler yaptıkları çalışmalarda bu tutumların olumlu ve olumsuz sonuçları olduğunu tespit etmişlerdir. Psikanalitik yaklaşımı benimseyen uzmanlar anne-babaların kabul etme ve reddetme davranışları üzerinde durmuşlardır(Dönmezer, 1999:52).

Holden ve Edwards (1989), anne ve babaların tutumları çocukların davranışlarını ve kişiliğini önemli ölçüde etkilediğini bulmuşlardır. Onlara göre çocuklar anne ve babası tarafından gördükleri bu tutumları evlilik yaşantısına taşıyıp kendi çocuklarına benzer davranışlara gösterebilmektedir. Bu döngünün nesilden nesile devam ettiği düşünülmektedir(Akt: Dönmezler, 1999).

Yavuzer (2000)'e göre evde yakın ilgiyle demokrasinin birleştiğini gören çocuklar sosyal ilişkilerinde etkin, girişken, yaratıcı fikirler öne sürebilen kişiler olmaktadır. Bu tür çocuklarda kendini denetleme becerisi daha erken görülmektedir. Bunun aksine, sert denetim altında tutulan ya da tutarsız anne-baba tutumuyla karşılaşan çocuklar, karşı çıkma ve saldırganlık gibi yollarla kendilerini bulundukları gruba kabul ettirmeye çalışmakta ve iç dünyaları açmada sorun yaşamaktadır. Anne ve babası tarafından hor görülen, hata yaptığında cezalandırılan çocuklar bağımlı kişilik özellikleri göstermektedir.

Anne ve babaların tutum ve davranışları bireylerin kişilik, vicdan ve ahlak gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu nedenle anne-baba tutumlarının etkilerinin araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

2.2.1 Ergen ve Anne Baba İlişkileri

Ergenlik dönemi çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olan gençlik yıllarını kapsamaktadır. Kişide bedensel ve duygusal süreçlerin neden olduğu cinsel ve psikososyal olgunlaşma ile başlayan, kişinin özerkliğini ve sosyal üretkenliğini kazandığı dönemdir. Bu dönem kızlarda 10/11 yaşlarında erkeklerde ise 12/13 yaşlarında başlayıp 19-21 yaş aralığında sona ermektedir(Siyez, 2009:2; Yörükoğlu, 2000:135).

Ergenlik döneminde ergenin anne ve babasıyla olan ilişkilerinde iki temel görev bulunmaktadır. Birincisi anne ve babasından ayrı bir özerkliğe sahibi olması, ikincisi anne ve babasıyla olan ilişkisinde bağlanma duygusunu sürdürmesidir. Özerklik duygusu ergen ve ebeveyni arasında tartışma yaşamasına neden olmaktadır. Birçok ebeveyn çocuğunun hala büyümediğini düşünür(Dönmezer,1999:75;Onur, 1985:163). Ancak ergen büyüdüğünün ebeveynleri tarafından kabul edilmesini ister. Ebeveynleri ile eve dönüş, yemek saati, çalışma, eğlenme, gezme zamanı, giyinme ve süslenme biçimi, arkadaş seçimi, arkadaş ilişkileri, kız-erkek arkadaşlığı konularında çatışma yaşar(Köknel, 2003). Yaşanan bu durum olumsuz olarak gözüke de ergende kimlik oluşumu için gereklidir(Yörükoğlu, 2000:136). Çünkü ergenin kendi kişiliğini oluşturması için isteklerini ifade etmesi, isteklerinin bastırılmasını karşı çıkması kendine ait kişiliğinin oluşmasında etkilidir. Ergen bu dönemde ebeveynlerine olan bağlılık duygusunu devam ettirmek istemektedir. Bu duygunun güçlü kalması ergenin psikososyal gelişimini açısından olumlu etkilemektedir. Bağlılık duygusunun olumsuz etkilenmesi ise ergenin ailesinden uzaklaşmasına ve yalnızlaşmasına neden olmaktadır(Bee ve Boyd, 2009:605). Ebeveynin ergene olan tutumu, ergenin bedensel, duygusal, zihinsel gelişiminin ve kişiliğin temelini oluşturmaktadır. Bu tutumlar sosyal gelişimi de önemli ölçüde etkilemektedir(Aydın, 2015:184). Kişinin kendisiyle ve çevresiyle iletişim biçimi bu tutumlar aracılığıyla belirlenmektedir(Kulaksızoğlu, 2009:17).

2.2.2. Anne Baba Tutumlarını Açıklayan Modeller

Bu modeller psikodinamik model, Baumrind'in anne-baba tutumlarını sınıflaması, Maccoby ve Martin'in iki boyutlu bakış açısı modeli olmak üzere üç başlık altında açıklanmıştır.

2.2.2.1.Psikodinamik Model

Freud, kişiliğin gelişiminde genetik faktörünün ve psikoseksüel dönemdeki yaşantıların önemine vurgu yapmıştır. Freud'a göre psikoseksüel gelişim, yaşamın ilk 5-6 yılında gerçekleşen ve her biri cinsel uyarılmaya duyarlı bir erotojenik bölgeyle temsil edilen üç önemli dönemde gerçekleşmektedir. Bunlar, oral, anal, fallik

dönemlerdir. Bu dönemlerde, erotejenik bölgeyle ilgili haz yaşantılarının aşırı ya da yetersiz olması o dönem takılma ile sonuçlanır. Takılmaya neden olan aşırı ya da yetersiz haz yaşantılarının temel nedenlerinden biri ana-baba tutumlarıdır. Aşırı ilgi ya da engelleme, birbirinin zıttı olan ancak aynı kaçınılmaz sonucu doğuran (takılmaya neden olan) farklı patojenik ana-baba tutumlarıdır. Çocuğun içinde bulunduğu dönemde aşırı haz yaşamasına (şımartma) ya da yeterince haz yaşayamamasına (engelleme) neden olan bu tutumlar, takılmaya neden olurlar ve kişiliğin sağlıklı gelişimini engelleyici niteliktedir(Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2009:30).

Oral Dönem (0-18 ay): Bu dönemde bebek için haz kaynağı olan organ, ağız ve çevresidir. Oral dönemde bebek, yaşamını sürdürebilmek için gerekli olan besini ağız yoluyla elde etmekte, aynı zamanda emme eyleminden de haz almaktadır. Bu dönemde edilgen, yetersiz ya da aşırı haz alan birey, yetişkinlikte de oral edilgen kişiliğe sahip olabilmektedir. Bu kişilik tipinin temel özellikleri aşırı bağımlılık, edilgenlik, iyimserliktir. Ewen (2003) bu dönemde agresif tutum gören bebeklerin yaşayacağı takılma sonucu kişide münakaşacılık, kötümserlik, sömürücülük, kırcılık, aşağılayıcılık gibi kişilik özelliklerine yol açtığını belirtmiştir(Akt:Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2009:31).

Anal Dönem (1,5-3 yaş): Bu dönemde olgunlaşma sonucunda anüs kasları üzerinde kontrol sahibi olmaya başlayan çocuk, dışkısını tutmaktan ve bırakmaktan haz almaktadır. Freud bu dönemde çocuğa verilen tuvalet eğitiminin kişiliğin oluşmasında önemli etkileri olduğunu ifade etmektedir. Anne ve babanın tuvalet eğitimi konusunda aşırı talepkar ve katı olması durumunda çocuk buna iki biçimde tepki verebilmektedir. Çocuk ebeveyninin katı davranışı karşısında dışkısını bırakmayarak tepki verebilir ve bunu diğer davranış biçimlerine de genelleleyebilir. Bu durum kişide inatçılık, aşırı düzenlilik, aşırı titizlik, cimrilik gibi kişilik özelliklerinin oluşmasını neden olmaktadır. Çocuğun engellenmeye karşı gösterebileceği diğer tepki ise dışkısını tutmayarak uygunsuz zamanlarda bırakması olacaktır. Bu davranışta dağınıklık, düzensizlik, savurganlık, yıkıcılık ve dürtüselliktir gibi kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasına neden olur.

Fallik Dönem(3-6 yaş): Çocukların bu yaşlarda cinsel organlarıyla ilgilendikleri, mastürbasyon yaptıkları ve cinsel konulara meraklı görülmektedir. Bu dönemde çocuklar, karşı cinsten olan ebeveynlerine yönelik cinsel arzu beslemektedir. Kızlarda ve erkeklerde karşı cinse ve otorite konumundaki kişilere ilişkin tutumlar büyük ölçüde bu dönemde yaşanan karmaşanın gelişimine bağlı olarak oluşmaktadır. Fallik dönemde takılma yaşayan erkek çocukları ilerleyen yıllarında kendini beğenmişlik, böhürlenme gibi kişilik özelliklerine sahip olabildiği düşünülmektedir. Bu dönemde takılma yaşayan kadınlar ise kadınsı özelliklerini aşırı vurgulama, cinsel ilişki konusunda ayırım gözetmeme gibi davranışlar gösterebilmektedir(Yazgan İnanc ve Yerlikaya, 2009:32).

2.2.2.2. Baumrind'in Anne Baba Tutumları Modeli

Anne-baba tutumları üzerine çalışmalar yürüten Baumrind (1971) bu alanın öncülerinden birisi olmuştur. Baumrind (1971) anne-baba tutum kavramını, ebeveynlerin sahip olduğu değerler, inançlar ve göstermiş oldukları davranışlar olarak tanımlamıştır. Baumrind (1971) çalışmalarını ev ve laboratuvar ortamında yürütmüş, anne-baba ve çocuk ilişkilerini incelemiştir. Baumrind (1971) çalışmasında anne-baba tutumlarının 4 boyutu olduğunu açıklamıştır. Bunlar anne-baba kontrolü, anne-baba çocuk iletişimde açıklık, olgunluk beklentisi ve bakım-destektir. Anne-kontrol boyutu, anne babalar tarafından konulan kurallara çocukların uymak zorunda olduklarını oranı gösterir. Anne-baba çocuk iletişimindeki açıklık, anne babaların verilecek kararlarda çocukların fikirlerine ve düşüncelerine gösterdiklerini saygı düzeyini ifade eder. Olgunluk beklentisi anne-babaların çocuklarını zihinsel, sosyal ve duygusal alanda başarılı olmaları için teşvik ettiklerini dereceyi ifade eder. Bakım-destek boyutu ise anne babaların çocuklarına bakarken onlarla ilişki kurarken yakın ve sıcak davranma seviyesini gösterir. Baumrind (1971) bu dört boyutun kombinasyonlarına bağlı olarak üç anne-baba tutumu olduğunu belirtmiştir. Bunlar otoriter, demokratik ve izin verici anne-baba tutumlarıdır (Şekil 1).

Şekil 1. Baumrind'in (1971) Anne Baba Tutumları Modeli

	Kontrol		Açık İletişim		Olgunluk Beklentisi		Bakım	
	Y	D	Y	D	Y	D	Y	D
Otoriter	x			x	x			x
Demokratik	x		x		x		x	
İzin Verici		x	x			x	x	

Y:Yüksek D:Düşük

Bu sınıflamaya göre kontrol ve olgunluk beklentisi boyutlarında yüksek, açık iletişim ve bakım boyutlarında düşük olan anne ve babalar otoriter olarak isimlendirilmektedir. Bütün boyutlardaki özelliklere yüksek derecede sahip olan anne-babalar demokratik olarak belirtilmektedir. Kontrol ve olgunluk beklentisi boyutlarında düşük, açık iletişim ve bakım boyutlarında yüksek olan anne ve babalar ise izin verici olarak adlandırılmaktadır(Yılmaz, 2000).

2.2.2.3. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli

Maccoby ve Martin (1983) anne baba tutumunu duyarlılık ve talepkarlık/kontrol olmak üzere iki boyut açısından ele almışlar ve bu iki boyutun kesiştiği noktada dört tür ebeveyn tutumu tanımlamışlardır(Şekil 2).

Şekil 2. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli

	Duyarlık/Kabul İlgi	
	Yüksek	Düşük
Yüksek Talepkarlık /	Demokratik	Otoriter
Kontrol Düşük	İzinverici- müsamahakar	İzin verici- İhmalkar

Şekil 2'de görüldüğü gibi demokratik ebeveynler hem talepkarlık/kontrol hem de duyarlık/kabul-ilgi boyutunda yüksek düzeye sahiptir. Otoriter ebeveynler ise talepkarlık/kontrol boyutunda yüksek, duyarlık/kabul-ilgi boyutunda düşüktür. İzin

verici-müşahamakar ebeveynler duyarlık/kabul-ilgide yüksek, kontrol/talepte düşüktür. İzin verici-ihmkar ebeveynler ise hem duyarlık/kabul-ilgide hemde talepkarlık/kontrol düşük olduğu görülmektedir. Her iki izin verici ebeveyn tutumunda kontrol boyutu düşüken izin verici ebeveynler arasındaki farklılığın ebeveynlerin göstermiş olduğu ilgiden kaynaklandığı düşünülmektedir(Yılmaz, 2000).

2.2.3. Demokratik Anne-Baba Tutumu

Demokratik tutum, çocuğun denetlenmesini aynı zamanda ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayan davranışları ifade etmektedir. Bu tutumu benimseyen ailelerde uyulması gereken kurallar çocukla belirlenmektedir. Anne ve babalar çocuğun iç denetim mekanizması oluşturmalarını önemsedikleri için kuralların, beklentilerin çocuğun bilişsel, duygusal ve psikolojik özelliklerine uygun olmasına dikkat etmektedir(Dönmezer, 1999:56). Çocuğun kurallara uyması desteklenmekte ancak kurallara uyulmadığında çocuğun gelişim düzeyine göre yaptırım uygulanmaktadır. Yaptırımların içeriği çok katı değildir. Bu yaptırımların uygulanmasındaki amaç çocuğun davranışlarını bastırmak değil, ona sorumluluk duygusunu kazandırmaktır. Ayrıca sorumluluk vererek çocuğun özerkleşmesi desteklenmektedir (Yavuzer, 1998:57).

Demokratik ailelerde aile bireyleri arasında karşılıklı sevgi ve saygı bulunmaktadır. Aile bireyleri arasında her ailede olabileceği gibi tartışmalar yaşansa da sorunlar sağlıklı iletişim yöntemleri kurularak çözülmektedir. Bu ailelerde anne ve babalar çocukların düşüncelerine ve isteklerine değer vermekte, onlara söz hakkı tanımaktadır.

Baumrind (1971) yaptığı araştırmalarda, demokratik aile ortamında büyüyen çocukların akademik başarılarının ve ahlak gelişim düzeylerinin diğer çocuklara kıyasla daha yüksek olduğunu bulmuştur. Çakmaklı (1992) ailesi demokratik tutum gösteren ebeveynlerin çocuklarının özgüven sahibi, yaratıcı, sosyal yönü güçlü birey olduklarını ifade etmiştir. Ona göre demokratik aile ortamında büyüyen çocuklar bağımsız kişilik geliştirdikleri gibi işbirliğine yatkın ve dayanışma duygusuna sahip

olmaktadırlar. Bu ailede yetişen ergenlerin bulundukları döneminde zorluklarını ebeveynlerinin desteğiyle atlattıkları görülmüştür. Bu ergenlerin aileleriyle bağımlılık ilişkisi yerine bağılık ilişkisi geliştirdikleri düşünülmektedir(Cider, 2005).

Özetle demokratik aile ortamında yetişen bireylerin davranışları dengeli ve sorumluluk sahibi, özerk, problem çözme becerisi yüksek, kendisine ve çevresine saygılı, özgüven duygusu ve benlik algısı yüksek bireyler olduğu kabul edilmektedir (Yavuzer, 2000:132; Jersild, 1983:220; Karabulut Demir, 2007; Avşaroğlu ve Kaya, 2014:263).

2.2.4. İhmalkar Tutum

Bu tutumu gösteren ebeveynlerin çocuğuna karşı denetimi ve çocuğun ihtiyaçlarına karşı gösterilen tepki oldukça azdır. Bu tutumu benimseyen anne ve babalar çocuğuna gerekli zamanı ayırmamakta, onunla çok az ilişki kurmaktadır.

İhmalkar anne ve babalar çocuğunu hayatlarında bir engel olarak görmekte ve kendilerinden uzak tutmak istemektedirler. Yapılan araştırmalar ilgisiz aile ortamında büyüyen çocukların içtepileriyle hareket eden, okula karşı ilgi duymayan, zamanını etkili değerlendiremeyen, zararlı alışkanlıklar edinen ve suça eğilimli bireyler olduklarını ortaya çıkarmıştır (Dönmezer, 1999:59). İlgiden mahrum kalan çocukların istem dışı yalan söyleme, mastürbasyon, hırsızlık yapma, yatağını ıslatma davranışları gösterdikleri tespit edilmiştir(Adler, 2013: 50).

Bu tutumu gören çocuk ilgi çekmek amacıyla toplum içinde şiddet içeren davranışlar gösterebilmektedir. Bu durum çocukta saldırgan davranışların kalıcı olmasına neden olup, çocuğu suça eğilimli bir hale getirebilmektedir. Aile içindeki kişiler arası sözel iletişimin yetersiz olmasından dolayı çocukta konuşma bozuklukları görülebilmektedir. Ebeveynlerinden yeteri kadar ilgi göremeyen çocuk bu ilgiyi evin dışında arayabilmekte bu da çocuğun zararlı alışkanlıklar edinmesine neden olabilmektedir(Avşaroğlu ve Kaya, 2014:263).

2.2.5. Otoriter Tutum

Otoriter tutum, çocuk üzerinde denetimin yüksek, ilginin düşük olduğu davranışları ifade etmektedir. Bu tutumu benimseyen ebeveynler çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını önemsemezler. Bu yaklaşımın gösterildiği ailelerde çocuktan beklentiler çocuğun olgunluk düzeyinden yüksektir(Çankırılı, 2004:35; Yörükoğlu, 2000:154). Bu ailelerde çocuğun kendisini ifade etmesine izin verilmemekte, çocuğun fikirleri alınmadan kurallar oluşturulmaktadır. Bu aile ortamında katı bir disiplin anlayışı hakimdir. Anne ve baba otoritenin korunması konusunda çok titizdir, çocuk otoriteye karşı geldiğinde ceza uygulanmaktadır. Anne ve babalar çocuklarını değişmez kurallara göre eğitmekte ve denetlemektedir(Seveni, 2008). Adams (1995) otoriter tutumun hakim olduğu ailelerde çocuğun bilişsel, duygusal ve psikolojik ihtiyaçları önemsenmediğini, özerkliğinin desteklenmediğini ifade etmiştir (Akt:Dönmezer, 1999:54). Çocuğa gösterilen ilginin az olduğu bu ailede anne-baba sevgisi çocukta istenilen davranışın oluşması için pekiştireç olarak sunulmaktadır. Bu tutumla büyüyen çocuklar özgüveni düşük ve içekapanık olmaktadır. Otoriter anne-babaların çocuklarının sosyal ilişkileri zayıftır. Bu çocuklar anne-babasından sert tutum gördükleri için bu davranışlar kendi davranışlarına yansır ve saldırgan davranışlar gösterirler. Ayrıca bu çocukların bağımlı kişilik yapısına sahip oldukları düşünülmektedir (Avşaroğlu ve Kaya, 2014: 264; Dönmezer, 1999:54).

1.2.6. Aşırı Hoşgörülü Tutum

Çocuk üzerinde denetimin düşük, tepkiselliğin yüksek olduğu tutumdur. Bu tutumu sergileyen ailelerde çocuğun birçok hatalı davranışı hoşgörü ile karşılanmaktadır(Steinberg, 2013:152). Çocuk aile içinde ve toplumda kurallara uymadığında ebeveyni tarafından çocuğa her hangi bir yaptırım uygulanmamaktadır. Çocuğun yaşamıyla ilgili tercihlerine herhangi bir şekilde müdahale edilmemektedir. Bu tutumu benimseyen ebeveynlerin toplumsal değerlere önem vermediği ve çocuklarına bunları öğretmedikleri kabul edilmektedir(Aktaş,2011;Dönmezer, 1999:55).

Hoşgörölü tutum gösteren anne-babalara aynı zamanda izin verici anne-baba da denilmektedir. Bu tür anne-babalar çocuklarının davranışlarına hiç sınırlama getirmemektir. İstedığı birçok şeyi kurlsız biçimde elde eden çocuk topluma uyum sağlama sıkıntı yaşamaktadır(Yavuzer, 2000:133). Bu durum çocukta davranış bozukluklarına neden olmaktadır(Adler, 2013:50). Hoşgörölü tutum içinde büyüyen çocuklar işbirliği becerileri gelişmemiş, iç denetimden yoksun, kurallara uymakta zorluk yaşayan bireylerdir(Avşaroğlu ve Kaya, 2014:264).

2.2.7. Aşırı Koruyucu Tutum

Aşırı koruyucu tutum çocuğa olması gerekenden daha fazla özen gösterme ve çocuğu denetim altına alma davranışlarını içermektedir(Aydoğmuş, Baltaş, Baltaş, Davaslıgil, Güngörmüş,Konuk, Korkmazlar, Köknel, Navaro, Oktay, Razon, ve Yavuzer, 2003:116). Bu tutumu benimseyen anne-babalar çocuğunu her türlü dış etkiye karşı korumak için aşırı özen göstermektedir. Çocuk kişisel ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeye gelse de her türlü ihtiyacı ebeveynleri tarafından karşılanmaktadır(Çankırılı, 2004:36). Ebeveynler bu tutumu sergilerken çocuğuna yardım ettiğine inanmaktadır. Adler (2013:50) bu tutumun ilerleyen yıllarda çocukta kişilik sorunu oluşturacağını ifade etmiştir. Aynı zamanda çocuk hata yapsa bile sorunlarını çözmelerine ve kendi sorumluluğuyula ilgili kararlar almalarına izin vermenin onlar için daha yararlı olacağını belirtmiştir.

Koruyucu tutumun hakim olduğu ailelerde çocukla ilgili kararlar çoğunlukla annesi ve babası tarafından alındığı için çocuk kendi hayatıyla ilgili kararlar alırken kararsızlık yaşamaktadır. Bu yaklaşımı gören çocuk tedirgin ve bağımlı kişiliğinden dolayı sosyal ilişki kurarken zorluk yaşamaktadır. Koruyucu tutum çocuğun özgüveninin ve benlik saygısının düşük olmasına neden olmaktadır(Karabulut-Demir, 2007; Avşaroğlu ve Kaya,2014:265). Bu tutumla yetişen bireyler sorumluluklarını yerine getirmekte zorluk yaşamakta, evlilik hayatında problemler yaşamaktadır (Pekçen-Akça, 2012).

2.2.8. Dengesiz ve Tutarsız Tutum

Bu tutum anne-babanın çocuğuna karşı tutarsız davranışlarını içermektedir. Bu tutumu sergileyen anne ve baba çocuğun herhangi bir davranışına pekiştirici bir tepkide bulunurken başka bir zaman bu davranışına cezalandırıcı tutum gösterebilmektedir. Anne-babanın bu yaklaşımı ergenlik döneminde de devam edebilmektedir. Kişilik gelişimi için çok önemli olan bu dönemde ergenler bu tutumlar nedeniyle tutarsız davranışlar sergileyebilmekte, bu durum da gelişimine olumsuz etki edebilmektedir(Özsoy ve Ataunal, 2001:73). Anne-babanın dengesiz ve tutarsız tutumuna çiftler arasındaki görüş ayrılığı neden olabilmektedir. Avşaroğlu ve Kaya (2014) sergilenen bu tutum nedeniyle çocukların diğer kişilere göre kendini daha güvensiz hissettiğini, davranışlarında tutarsızlıkların olduğunu, yaşamıyla ilgili karar alırken sık sık kararsızlık yaşadıklarını ifade etmiştir.

2.2.9. Anne Baba Tutumlarını Etkileyen Etkenler

Anne ve babaların çocuklarına gösterdikleri tutumları etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, ailenin sosyo-ekonomik durumu, anne babanın yetiştirilme biçimi, anne babanın uyumu ve kültürel özelliklerdir.

Çocuğun Yaşı: Ebeveynler çocuklarının yaşlarını göz önünde bulundurarak farklı yaklaşım sergileyebilmektedir. Yaşı küçük olan çocuğa hoşgörölü yaklaşıyorken, çocuğun yaşının büyümesiyle birlikte daha fazla denetim içeren davranışlar gösterilmektedir. Çünkü çocuğun büyümesiyle birlikte daha fazla sorumluluk alması gerektiği düşünülmektedir. Tutumlar arasındaki farkın nedenini anlayamayan çocuk bu durumdan olumsuz etkilenebilmektedir.

Çocuğun Cinsiyeti: Çocukların cinsiyeti ebeveynlerin çocuklarına olan tutumunu belirleyen bir faktör olabilmektedir. Rothbard ve Maccoby (1938) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ebeveynlerin karşı cinsten çocuklarına karşı daha sevecen davrandıkları, aynı cinsten çocuklarına ise daha reddedici bir tutum sergilediklerini ortaya çıkartılmıştır(Akt:Mızrakçı, 1994).

Ailenin Sosyo-ekonomik durumu: Çocuğa gösterilen tutumu anlamak için ailelerin sosyo-ekonomik düzeyini göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Ercson (1946) tarafından yapılan araştırmalar ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişki olduğunu göstermiştir. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan anne babaların düşük olanlara kıyasla daha az otorite tutumu sergilediği, çocuk eğitimde çocuğun bağımsızlık ve eşitlik duygusunu geliştirmeye daha fazla önem verdikleri bulunmuştur. Sosyo-ekonomik düzeyi orta olan ailelerde ise çocuğa erken yaşta sorumluluk kazandırılmaya çalışıldığı ve denetim içeren davranışlara sıklıkla yer verdiği tespit edilmiştir (Akt: Dönmezer, 1999:68).

Anne-Babanın Yetiştirilme Biçimi: Kişilik gelişiminde önemli bir rol oynayan anne baba tutumları, kişinin kendi çocuklarına gösterdiği tutumları da etkilemektedir. Mızrakçı (1994) yapılan araştırmalara göre çocukluk yıllarında anne ve baba ile kurulan ilişkinin, kişinin evlilik hayatına yansıdığını, çocuklarına yaklaşım biçimlerini etkilediğini ifade etmiştir. Ona göre anne ve babalar kendi ebeveyninden gördüğü tutumu çocuklarına sergilemektedir. Bazı ailelerde ise bunun zıt durumu da gerçekleşebilmektedir. Bazı ebeveynler anne ve babasından görmedikleri yaklaşımları ödünlemek amacıyla çocuklarına arzu ettikleri tutumu aşırı biçimde gösterebilmektedirler.

Anne-Babanın Arasındaki Uyum: Anne ile baba arasındaki uyum çocuğa gösterilen tutumu etkilemektedir. Birbiriyle uyumlu çiftler çocuklarına karşı kabul edici, ilgi gösterici bir tutum sergileyebilmektedir. Mutsuz evlilik yapanlar çiftlerin aralarındaki olumsuzluklar çocuklarına yansımaktadır. Bu evliliklerde ebeveynler çocuklarına karşı ihmalkar ya da koruyucu tutumu gösterebilmektedir (Mızrakçı, 1994).

Kültürel Özellikler: Bireylerin davranışları üzerinde birçok etkisi bulunan kültürel özellikler, kişilerin çocuklarına gösterdiği yaklaşımı da etkilemektedir. Toplumun değerlerini içselleştiren bireyler toplumun genelinde yaygın olarak görülen çocuk yetiştirme yaklaşımlarını benimsemektedir. Bu da çocukların davranışları üzerinde etkili olmaktadır (Sümer, Gündoğdu-Aktürk ve Helvacı, 2010).

Anne baba tutumlarından olan otoriter ve koruyucu tutum daha çok geleneksel toplumlarda görülmektedir. Henüz sanayisi yeterince gelişmemiş yarı geleneksel olarak adlandırılan toplumlarda ise izin verici tutumun yaygın olduğu belirtilmektedir(Dönmezer, 1999:72).

2.2.10. Anne Baba Tutumlarının Etkileri

Anne-baba tutumlarının çocukların özsaygı düzeylerine etkisinin araştırıldığı bir araştırmada demokratik tutumun özsaygıyı arttırdığı bulunmuştur(Chang, 2007; Oğuz ve Körükçü, 2010; Sarı, 2016). Yapılan araştırmalar otoriter tutumun öz saygıyı azalttığını göstermiştir(Gitonga, 2013; Aihie, 2016). Ayrıca otoriter ve koruyucu tutumun ergenlerde genel kaygı düzeyini arttırdığı demokratik tutumun ise azalttığı bilinmektedir(Erözkan, 2012). Bozaslan ve Kaya (2011) ise demokratik tutumun gençlerde sosyal kaygı azalttığını, ilgisiz ve otoriter tutumun sosyal kaygıyı arttırdığını bildirmiştir. Erkan, Güçray ve Çam (2018) demokratik tutumun sosyal kaygıyı azalttığını koruyucu tutumun ise arttırdığını belirtmiştir. Çolak (2009) ise ergenlerin sınav kaygı düzeyleri ile otoriter tutum arasında pozitif ilişki olduğunu bildirmiştir.

Bu tutumlar ergenlerin iletişim becerilerini de etkilemektedir. Taşkın (2012) otoriter tutumun hakim olduğu evlerde çocukların iletişim becerilerinin olumsuz, demokratik tutumun sergilendiği evlerde ise olumlu etkilediğini bulmuştur. Kekemelik üzerine yapılan araştırmalar bu konuşma bozukluğuna sahip olan kişilerin anne babasını çoğunlukla otoriter ve baskıcı olarak algıladığını göstermiştir (Çankırılı, 2004:111). Özyürek ve Özkan (2015) demokratik ve hoşgörülü ortamda büyüyen ergenlerin, ihmalkar ve otoriter ortamda büyüyen ergenlere kıyasla öfkelerini daha kabul edilebilir düzeyde ifade ettiklerini belirtmiştir.

Anne-baba tutumlarının ergenlerin tükenmişlik seviyelerini etkilediği iddia edilmektedir. Çapulcuoğlu ve Gündüz (2013) liseli öğrenciler üzerinde yaptıkları araştırmada algılanan aşırı koruyucu tutumun öğrencilerin tükenmişlik seviyesini arttırdığını demokratik tutumun tükenmişlik seviyesini azalttığını bulmuşlardır.

Akademik başarı da anne ve babanın çocuklarına karşı davranışlarından etkilenebilmektedir(Dokuyan, 2016; Bozaslan ve Kaya, 2011). Alpoğuz ve Şahin (2014) ilköğretim öğrencilerinin Türkçe dersi başarı ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda demokratik tutumun hakim olduğu evde yetişen öğrencilerin başarılarının, otoriter tutumla yetişen çocukların başarılarından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Gümüş, Kurt, Güney-Ermurat ve Feyetörbay (2011) araştırmaları sonucunda demokratik tutumun akademik başarıyı arttırdığını bulmuşlardır.

Ergenlerin depresyon düzeyleri de aile içinde gösterilen tutumdan etkilenebilmektedir. Demokratik tutum depresyon belirtilerini azaltmaktadır(Laboviti, 2015). Yavuz, Yaser, Karamustafalıoğlu, Bakım ve Gündoğar (2015) demokratik tutum dışındaki yaklaşımların depresyon düzeyini arttırdığını bulmuşlardır. Benzer bir sonuca da Parker, Tupling ve Brown (1979) ulaşmıştır. Onlar ebeveynler tarafından gösterilen aşırı koruma davranışlarının ergenlerde depresif belirtileri ortaya çıkardığını savunmaktadır.

Bu tutumların etkilediği kişisel becerilerinden biri özkontrolüdür. Yapılan bir araştırma demokratik tutumun çocuklarda özkontrol becerisini olumlu yönde etkilediğini ortaya çıkarmıştır(Gözübüyük, 2015). Bu çalışmada bu tutumun davranış bozukluklarıyla negatif düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Düzgün (2018), otoriter tutumun ergenlerde hostilite, somatizasyon, depresyon, anksiyete ve olumsuz benlik algılarını arttırdığını, demokratik tutumun ise bu psikolojik belirtileri azalttığını ifade etmiştir. Karaca, Çelebi, Bilen, Özvatan, Timur, Ünsal, Onan ve Öz (2015), önergenlik döneminde olan bireylerde algılanan izin verici tutum ile somatik belirtiler arasında pozitif ilişki olduğunu iddia etmişlerdir. Çalma davranışı ebeveyn tutumlarından etkilenebilmektedir. Özellikle otoriter ve ihmalkar tutumun hakim olduğu evde büyüyen çocukların bu davranışı gerçekleştirdiği düşünülmektedir (Gül, 2015:32).

Sezer, Kolaç ve Erol (2013) çalışmasında demokratik ve otoriter tutumun ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin saldırganlık düzeylerine etkisini incelemiştir. Otoriter tutum gösteren anne-babalarının çocuklarının saldırganlık düzeyleri demokratik

tutum sergileyenlerin çocuklarının puanlarına göre daha yüksek çıkmıştır. Demokratik tutumun ergenlerde öz yeterlilik inançlarını güçlendirdiğine dair sonuçlar bulunmaktadır(Laboviti, 2015).

Anne ve baba tutumlarının çocuklarda ve ergenlerde zararlı alışkanlıklar edinilmesinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Otoriter, ilgisiz tutumların kişileri zararlı alışkanlıklara yönlendirebilmektedir. Demokratik tutumun ise bu alışkanlıkların edilmesine karşı koruyucu etkisi vardır(Erken ve Özkan, 1988). Siyez, Gezgin, Gürçay ve Yüncü (2012) tarafından yürütülen çalışmada madde kullanım bozukluğu ile ebeveyn tutumları arasında ilişki araştırılmıştır. Madde kullanım bozukluğu olmayan ergenlerin algıladıkları ebeveyn tutumlarının, madde kullanım bozukluğu olan ergenlerin algıladıkları ebeveyn tutumlarına göre daha kabul edici düzeyde olduğu tespit edilmiş, onların evlerinde daha az çatışma ve stres ortamı olduğu görülmüştür.

Yalnızlık duygusunun nedenlerinden biri aile içinde görülen tutumdur. Çeçen (2008) ebeveynini demokratik olarak algılayan gençlerin yalnız düzeylerinin ebeveynini otoriter, tutarsız ve koruyucu olarak algılayan gençlerden daha düşük bulmuştur. Bu durum demokratik tutumu benimseyen anne-babaların çocuklarıyla kaliteli zaman geçirmeye önem vermesinden kaynaklanmaktadır.

Problem çözme becerisinin anne baba tutumlarından etkilendiği düşünülmektedir. Demokratik tutumun bu beceriyi olumlu yönde (Bozaslan ve Kaya, 2011; Arslan ve Kabasakal, 2013), ilgisiz, koruyucu tutum (Bozaslan ve Kaya, 2011) ve otoriter tutumun (Arslan ve Kabasakal, 2013) olumsuz yönde etkilediği yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkarılmıştır.

Bireylerin hayatında birçok etkisi olduğu anlaşılan anne baba tutumları çocukların düşünme biçimlerini şekillendirebilmektedir. Palut (2008) araştırmasında demokratik tutum sergileyen anne ve babaların çocuklarının yasamacı eleştirel yenilikçi ve hiyerarşist düşünme biçimlerini olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir. Otoriter tutumun ise söz konusu becerileri olumsuz yönde etkilediği anlaşılmıştır. İki tutum arasındaki bu farklılığın nedeni demokratik ebeveynlerin çocuklarının

düşüncelerine önem verip kendi fikirlerini oluşturmalarına ve sunmalarına fırsat vermeleridir. Otoriter ebeveynler ise bu durum tam tersi davranışlar göstermektedir. Onlar çocuklarının düşüncelerine önem vermezler, kendileri gibi düşünmelerini ve otoriteye itaat etmelerini istemektedirler. Benzer bir araştırma yürüten Eldeleklioğlu (1999) algılanan demokratik tutum ile mantıklı ve bağımsız karar verme becerileri arasında olumlu, kararsız olma ile arasında olumsuz bir ilişki bulmuştur. Koruyucu ve otoriter tutum ile kararsız olma arasında olumlu, otoriter tutum ile mantıklı karar verme arasında olumsuz bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Öznel iyi oluş özelliği de anne baba tutumlarına göre farklılaşmaktadır. Anne ve babasını demokratik, hoşgörülü algılayanların öznel iyi oluş düzeyleri anne ve babasını ihmalkar ve otoriter algılayanlara göre daha yüksektir(Sarı ve Özkan, 2016). Kuzgun (1973) ise demokratik anne baba tutumlarının, kişinin kendini gerçekleştirme için en elverişli ortamı oluşturduğunu ve otoriter anne baba tutumunun kişinin kendini gerçekleştirme düzeyini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmiştir.

Problemli internet kullanımının nedenlerinden birisi anne-baba tutumlarıdır(Ayas ve Horzum, 2013). Yapılan araştırmalar demokratik tutum ile internet bağımlılığı arasında negatif ilişki olduğu göstermiştir(Büyükşahin-Çevik ve Çelikkaleli, 2010; Taneri ve Tiryakioğlu, 2015). İlgisiz tutum (Büyükşahin-Çevik ve Çelikkaleli, 2010) ve otoriter tutum(Taneri ve Tiryakioğlu, 2015) ile problemli internet kullanımı arasında pozitif ilişki olduğu bildirilmiştir.

2.2.11. Anne Baba Tutumları İle İlgili Yapılan Yurt İçi Araştırmalar

Ergenlerde zorbalığın ebeveyn ve akran ilişkileri açısından inceleyen Totan ve Yöndem (2007), ebeveyn ile ergen arasındaki bağın önemi açısından önemli sonuçlara ulaşmışlardır. Ergenler ile anne ve baba arasındaki ilişkinin olumlu olması ergenlerin zorba olma veya zorbalığa maruz kalma ihtimalini azaltmaktadır.

Uyanık-Balat (2007) araştırmasında ebeveynlerin okul öncesi eğitime verdiği önem ile çocuklarına gösterdikleri tutum arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 183 çocuk oluşturmuştur. Çocuğunu okul öncesi eğitime

yollamayan ebeveynlerin koruyucu ve otoriter tutumu benimsedikleri bulunmuştur. Çocukları okul öncesi eğitimden yararlanma düzeyleri ile algılanan demokratik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamış; ancak çocukların okul öncesi eğitimden yararlanma süreleri arttıkça demokratik tutum puanlarında artış izlenmiştir.

Sarı-Cenk (2008), tez çalışmasında ergenlerde iyimserlik ile akademik başarı, cinsiyet ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmasında yaşları 14-18 arasında olan 1366 lise öğrencisi katılmıştır. Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin iyimserlik seviyeleri akademik başarı düşük olanlara kıyasla yüksek bulunmuştur. Ayrıca bu çalışma sonucunda ailelerini demokratik olarak algılayan ergenlerin iyimserlik seviyeleri, ailelerini ilgisiz ve otoriter olarak algılayan ergenlerden yüksek çıkmıştır.

Üredi ve Erden (2009) algılanan anne-baba tutumlarının ergenlerin öz düzenleme stratejileri ve motivasyonel inançlarına etkisini araştırmıştır. Araştırma İstanbul'da bir ortaokulda okulda gerçekleştirilmiş 350 öğrenci katılım sağlamıştır. Demokratik anne baba tutumunun öz düzenleme stratejileri ve motivasyonel inançlarına olumlu katkı sağladığı bulunmuştur. Ayrıca çocukların psikolojik özerkliği desteklemenin sınav kaygısını azalttığı görülmüştür

Aktaş (2011), lise öğrencilerinde anne-baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Bu çalışmasını Kocaeli ili Gölcük ilçesi örnekleminde yapmış ve çalışmasına 214 kız, 250 erkek olmak üzere 464 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın sonucunda lise öğrencilerinin algılanan demokratik anne baba tutum puanları yükseldikçe benlik saygı puanlarının yükseldiği, algılanan koruyucu ve otoriter puanları yükseldikçe, benlik saygılarının azaldığı bulunmuştur.

Korap (2013), ergenlerde algılanan anne-baba tutumlarının onların iletişim becerilerine etkisini belirlemeye çalışmıştır. Çalışmanın araştırma grubunu İstanbul ilinde eğitim gören, yaşları 12-18 arasında olan, 164 kız ve 135 erkek öğrenci oluşturmuştur. Araştırma bulgularına göre ergenlerin iletişim becerileri ile algılanan demokratik tutum arasında anlamlı ve negatif yönlü, algılanan otoriter anne baba

tutumları ile iletişim becerileri arasında pozitif yönlü ve anlamlı, koruyucu anne baba tutumları ile iletişim becerileri arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Araştırmacı bu sonuçları önceki benzer araştırmaların sonuçlarla kıyaslamış ve farklı bir sonuç olduğu kanaatine varmıştır.

Güngör (2014) okul öncesi eğitim alan çocukların televizyon alışkanlıkları ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Mersin'de gerçekleştirilen araştırma sonucunda demokratik aile ortamında büyüyen çocuklar otoriter ve ilgisiz aile ortamında büyüyen çocuklara göre daha az televizyon izlemektedir.

Yatgın (2014), lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarını onların anne baba tutumları açısından incelemiştir. Çalışmasının örneklemini Konya ili, Yunak ilçesi olarak belirlemiştir. Bu çalışmaya 312 kız 351 erkek öğrenci katılmıştır. Bulgulara göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla daha fazla akademik erteleme davranışına sahip oldukları saptanmıştır. Çalışmaları sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde öğrencilerinin algıladıkları demokratik tutumlar ile akademik erteleme davranışları arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Ancak algılanan koruyucu- istekçi ve otoriter tutumlar ile akademik erteleme arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Araştırmacı, sonuçlara göre algılanan anne baba tutumlarının akademik erteleme davranışlarının yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Eftekin (2015) ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından araştırmıştır. Bu araştırma için örneklemini Kayseri ili, Talas İlçesinde olarak belirlemiş, çalışma grubuna 186 kız, 157 erkek olmak üzere 343 öğrenci dahil etmiştir. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre liseli öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ile internet bağımlılığı düzeylerinin onların cinsiyetine göre farklılaşmadığı görülmüş, ancak öğrencilerin sınıf düzeyi, aylık gelir durumları, anne-baba eğitim durumu ve evde internet erişiminin olup olması değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur.

Özyürek ve Özkan (2015) ergenlerin anne baba tutumlarının sosyal becerilerine etkisi incelemiştir. Araştırmada 613 lise öğrencisinden elde edilen veriler kullanılmıştır. Algılanan anne baba tutumlarının sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı, ancak cinsiyete göre farklılaştığı görülmüştür. Kızların erkeklere göre anne ve babasını daha çok demokratik algıladıkları tespit edilmiştir. Araştırma da ergenlerde algılanan anne baba tutumları ile sosyal beceriler arasında anlamlı bir düzeyde ilişki bulunamamıştır.

Aydoğdu ve Dilekmen (2016) ebeveyn tutumlarını çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmıştır. Bu araştırmaya yaşları 2-6 aralığında çocuğu olan 462 ebeveyn katılmıştır. Çalışma sonucunda ebeveynlerin cinsiyetlerine göre otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutumları arasında önemli bir farklılık bulunmazken, demokratik tutumları arasında anneler lehine önemli düzeyde farklılık saptanmıştır. Bu sonuca göre annelerin babalara göre daha yüksek düzeyde demokratik tutum gösterdikleri kabul edilebilir. Anne ve babaların yaşlarına ve aile tipine göre tutumları arasında önemli bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır.

2.2.12. Anne Baba Tutumları İle İlgili Yapılan Yurt Dışı Araştırmalar

McClun (1993) ergenlerde algıladıkları ebeveyn tutumları ile kontrol odağı ve kendini algılama puanları arasındaki ilişki incelemiştir. Çalışmasını Amerika'nın Utah eyaletindeki okullarda yürüten araştırmacı çalışmasına 198 ortaokul ve lise öğrencisi dahil etmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ailesini demokratik olarak algılayan öğrencilerin iç kontrol odağı puanları, ailesini otoriter veya izin verici olarak algılayan öğrencilerin iç kontrol odağı puanından yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde ailesini demokratik olarak algılayan öğrencilerin kendini algılama puanlarının diğer ebeveyn tutumlarına sahip öğrencilere göre yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmacı ebeveynlerini demokratik olarak algılayan öğrencilerin kendini algılama puanları ile iç kontrol odağı puanları arasında pozitif yönde ilişki olduğunu, ebeveynlerini otoriter olarak algılayan öğrencilerin kendini algılama puanları ile iç kontrol odağı puanları arasında negatif korelasyon olduğunu bulmuştur.

Chang (2007) farklı kültürlerde anne-baba tutumlarının ergenlerin öz saygı, öz doyum seviyelerine etkisini araştırmıştır. Amerika'nın New Jersey eyaletinde yürütülen araştırmada çalışma grubuna 156 ergen katılmıştır. Öğrenciler tarafından algılanan ebeveyn tutumları ile ırk değişkeni arasında önemli bir farklılık bulunmamıştır. Araştırmada demokratik anne-baba tutumlarının yüksek öz saygı ve öz doyumla pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin demokratik tutum sergilemesinin ergenlerin aileleriyle birlikte olumlu ilişki kurmalarına yarar sağladığını bulmuştur.

Gitonga (2013) Kenya'da yürüttüğü çalışmasında ergenlerin algıladıkları anne-baba davranışlarıyla öz saygı puanları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmasına random yöntemiyle seçtiği 6 devlet okulunda eğitim gören 454 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin annelerinin duygusal ihmal puanları, babalarının puanlarından yüksek bulunmuştur. Ayrıca otoriter anne-baba tutumunun ergenlerin öz saygı seviyeleriyle negatif yönde ilişkili olduğu anlaşılmıştır.

Olivari, Wahn, Maridaki-Kassotakis, Antonopoulou ve Confalonieri (2015) İsveç, İtalya ve Yunanistan ülkelerindeki ergenlerin anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmalarına 702 ergen katılmıştır (%30,9 İsveçli, %39,6 İtalyan, % 29,5 Yunan). Çalışma sonucu ergenlerin annelerini babalarına göre daha demokratik algıladıkları bulunmuştur. Erkekler ailelerini kızlara göre daha çok otoriter ve izin verici olarak görmektedir. İsveçli ebeveynler İtalyan ve Yunan ebeveynlere göre daha az otoriter, İtalyan ebeveynlere göre daha çok izin verici tutum sergilemektedir. Yunan ebeveynler İtalyan ebeveynlere göre daha az otoriter ve daha çok izin verici algılanmaktadırlar.

Aihie (2016) ergenler tarafından algılanan ebeveyn tutumları ile özsaygı seviyeleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Nijerya'da gerçekleştirdiği çalışmasında 163 kız 113 erkek olmak üzere 276 lise öğrencisi katılmıştır. Sonuçlara göre bu öğrenciler çoğunlukla ailelerini otoriter, demokratik ve düşük seviyede de izin verici olarak görmektedir. Bu araştırma otoriter anne baba tutumu ile ergenlerin öz saygısı arasında negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişkiyi ortaya çıkarmıştır. Bu durumun aksine demokratik anne baba tutumlarının çocuklarının öz saygı düzeylerini arttırdığı

anlaşılmıştır. Algılanan izin verici tutum ile özsaygı arasında önemli bir ilişki saptanamamıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Ayrıca akıllı telefon bağımlılığı ile cinsiyet, yaşanılan yer, yaş, sınıf düzeyi, okul türü, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, aile gelir durumu, akıllı telefon sahibi olma, akıllı telefon yıllık ve günlük kullanma süresi, akıllı telefon kullanım amacı değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırma sürecinde kullanılan kişisel bilgi formu, verilerin toplanmasında kullanılan ölçekler ve bu ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, verilerin işlem yolu ve toplanma süreci ve toplanılan bu verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. Tarama araştırmaları geniş kitlelerin görüşlerini, özelliklerini betimlemeyi hedefleyen araştırmalardır (Büyüköztürk, Akgün, Karadeniz, Demirel ve Kılıç, 2016:23). Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. İlişkisel tarama modeli iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir(Karasar, 2005:76).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında Manisa ili Soma ilçesinde bulunan ortaöğretim kurumlarının 9.,10.,11. ve 12.sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma evreninde resmi dokuz lise bulunmaktadır. Evrende bulunan ortaöğretim kurumları okul türü bazında Fen Lisesi, Anadolu lisesi, İmam Hatip Lisesi ve Meslek ve Teknik Lisesi olarak tabakalara ayrılmıştır. Bu liselerde toplam 5410 öğrenci öğrenim görmektedir. Araştırmaya 775 öğrenci katılmıştır.

Evrenden, belirlenen sayıdaki öğrenciye ulaşmak için ise çok aşamalı tabakalı ve random (tesadüfi) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buna göre evrende bulunan ortaöğretim kurumları okul türü bazında Fen lisesi, Anadolu lisesi, İmam Hatip Lisesi ve Meslek lisesi olarak tabakalara ayrılmıştır. Ardından okul türlerindeki öğrenci sayılarının evrendeki oranı hesaplanmış ve örneklem grubu oluşturulurken bu oranlar dikkate alınmıştır(Tablo 1).

Evrende bir Fen Lisesi, bir İmam Hatip Lisesi, 3 Meslek Lisesi, 4 Anadolu Lisesi yer almaktadır. Evrende okul türüne göre sadece bir Fen Lisesi ve bir İmam Hatip Lisesi olduğu için araştırmanın örnekleminde okul türüne göre Fen Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesini aynı okullar temsil etmiştir. Hedeflenen örneklem sayısına ulaşmak amacıyla belirlenen okullardan her sınıf düzeyinde en az birer şube kura yöntemiyle seçilmiş ve toplam 775 öğrenci araştırma örneklemini oluşturmuştur. Evrendeki orana göre belirlenen araştırma örneklemini, Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Evren ve Örneklemdeki Öğrenci Sayıları

Okul Türü	Evren Öğrenci Sayısı	%	Örneklem Öğrenci Sayısı	%
Fen Lisesi	360	6.65	56	7.22
İmam Hatip Lisesi	485	8.96	58	7.48
Anadolu Lisesi	1953	36.09	313	40.3
Meslek Lisesi	2612	48.28	348	44.9
TOPLAM	5410	100	775	100

Örneklemde yer alan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile ilgili bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Örneklem Grubunun Sosyo-demografik Özellikleri

Sosyo-demografik özellikler		n	%
Cinsiyet	Kız	384	49.5
	Erkek	391	50.5
Yaş	14 yaş	47	6
	15 yaş	188	24.2
	16 yaş	263	33.9
	17 yaş	206	26.5
	18 yaş ve üzeri	71	9.1
Sınıf	9. sınıf	204	26.3
	10.sınıf	268	34.5
	11. sınıf	187	24.1
	12.sınıf	116	14.9
Annenin Eğitim Durumu	Okur yazar değil	126	16.2
	İlkokul mezunu	325	41.8
	Ortaokul mezunu	174	22.4
	Lise mezunu	98	12.6
	Üniversite	52	6.7
Babanın Eğitim Durumu	Okur yazar değil	68	8.8
	İlkokul mezunu	247	31.8
	Ortaokul mezunu	209	26.9
	Lise mezunu	150	19.3
	Üniversite	101	13

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini belirlemek için Kwon ve diğerleri (2013) tarafından geliştirilen, Şata ve diğerleri (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği, ergenlerin algılanan anne baba tutumlarını belirlemek amacıyla Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch (1991) tarafından geliştirilen, Türkçeye uyarlaması Yılmaz (2000) tarafından yapılan Anne Baba Tutumları Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır.

3.3.1. Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği:

Kwon ve diğerleri (2013) tarafından geliştirilen Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği (ATBÖ), Ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Şata ve diğerleri (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçek 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte altı alt boyut bulunmaktadır. Ölçek formunun geçerlik ve güvenirliğini test etmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre uyum indeksi değerleri RMSEA=.058, GFI=.84, AGFI=.82, NNFI=.96, CFI=.96 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık anlamında güvenirlik düzeylerine ilişkin kanıtlar elde etmek üzere, ilgili ölçümlere ilişkin Cronbach α değerleri ve ölçeğin geneli için tabakalı Cronbach α değeri hesaplanmıştır. Tabakalı Cronbach α değeri 0.935, alt boyutlarından gündelik yaşam bozuklukları 0.769, olumlu beklenti 0.788, yoksunluk hissi 0.841, sanal yönelimli ilişki 0.777, aşırı kullanım 0.721, dayanma 0.716 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar altı alt ölçeğin ve ölçeğin bütününe kabul edilebilir düzeyde güvenilir ölçümler sağlayabildiğini göstermektedir. Sonuç olarak ATBÖ'nün Türkiye'deki lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılıklarını ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir ölçümler sağladığı söylenebilir. Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği altılı likert tipi (1=kesinlikle hayır ve 6= kesinlikle evet) bir ölçektir. Toplam akıllı telefon bağımlılık seviyesi alt faktör puanları ilgili maddeler toplanarak hesaplanır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 198, en düşük puan ise 33'tür. Ölçekten alınan yüksek puan lise öğrencileri ile ilgili akıllı telefon bağımlılığı düzeyinin yüksek olduğuna ve ölçekten alınan düşük puan ise lise öğrencilerinin

akıllı telefon bağımlılığı düzeyinin düşük olduğuna işaret etmektedir(Şata ve diğer., 2016).

3.3.2. Anne-Baba Tutumları Ölçeği:

Anne Baba Tutum Ölçeği 1971 yılında Baumrind, Maccoby ve Martin'in çalışmalarında öne sürdükleri çocuğa tepki vermede duyarlık ve talepkarlık boyutlarından ve ayrıca anne baba tutumu ile ilgili var olan diğer ölçeklerden (Dornbusch, Ritter, Leiderman, Robert and Fraleigh, 1988; Steinberg, Elmen and Mounts, 1989) yararlanılarak Lamborn ve diğerleri (1991) tarafından geliştirilmiştir (Yılmaz, 2000). Türkçeye uyarlanması ise Yılmaz (2000) tarafından yapılmıştır. Ölçekte kabul/ilgi, denetleme, psikolojik özerklik olmak üzere üç alt boyut bulunmaktadır. Birinci ve üçüncü alt boyuttaki maddeler 4 dereceli likert tipi ölçek üzerinde, ikinci boyuttaki maddelerin ilk ikisi 7 dereceli, diğer maddeler ise 3 dereceli likert tipi ölçek değerlendirilmektedir. Lise öğrencileri için yapılan güvenirlik ve iç tutarlılık çalışmasında alt boyutların katsayıları sırasıyla kabul/ilgi alt ölçeği .82 ve .70, denetleme alt ölçeği için .88 ve .69, psikolojik özerklik alt ölçeği için .76 ve .66 olarak bulunmuştur. Cronbach Alfa değerleri incelenmiş ve sadece kabul/ilgi boyutunda yer alan 3. madde çıkarıldığında, alfa değerinde yaklaşık .5'lik bir artış olduğu ortaya çıkmış, liseler için .75 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre 3. madde analizden çıkartılmış böylece kabul/ilgi boyutu 8 maddeden oluşturulmuştur. Ölçekte 25 madde bulunmaktadır. Ölçeğin 8 maddesi kabul-ilgi, 8 maddesi denetleme ve 9 maddesi psikolojik özerklik boyutunu oluşturmaktadır. Ölçeğin güvenirliği ile ilgili bulgulara bakıldığında psikometrik özellikler yönünden yeterli düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin test-tekrar test güvenirliğinin yüksek ve iç tutarlığının görece olarak daha düşük olmakla birlikte yeterli düzeyde olması, ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçekten iki şekilde ölçüm alınmaktadır. Birincisi, katılımcıların her üç boyuta verdikleri cevaplar yoluyla demokratikliğin farklı düzeyleri ayırt edilerek ölçüm yapılmaktadır. İkincisi ölçeğin alt boyutlarından ortancanın üzerinde ve altında alınan puanlara göre katılımcıların anne babaları demokratik, izin verici-ihmkar, izin verici-müşahmakar ve otoriter olarak belirlenmektedir(Yılmaz, 2000).

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu'nda öğrencilerin cinsiyeti, anne baba öğrenim düzeyi, kardeş sayısı, gelir düzeyi, yaşadığı yer, akıllı telefon kullanım süresi ve amacına ilişkin sorular yer almaktadır. Kişisel bilgi formunda çalışma grubuna yönelik olarak toplamda 11 soru bulunmaktadır.

3.4. Veri Çözümleme Teknikleri

Verilerin analizlerinde “Pearson Momentler Çarpım Korelasyon” tekniği, “T” testi, “Varyans Analizi” ve “Tukey” testi kullanılmıştır.

Araştırmanın birinci ve üçüncü alt problemine yanıt aramak için pearson momentler çarpım korelasyon analizi yapılmıştır. Araştırmanın dördüncü ve on ikinci alt problemlerine yanıt aramak için t-testi; araştırmanın ikinci, beşinci, altıncı, yedinci, sekizinci, dokuzuncu, onuncu, on birinci, on üçüncü, on dördüncü ve on beşinci alt problemlerine yanıt aramak için de tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı bir farklılık çıkması durumunda farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Tukey testi kullanılmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık değeri olarak $p < .05$ alınmıştır. Verilerde dağılımın normalliğini test etmek için verilerin dağılımına histogram grafiği yoluyla bakılmış ve çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri hesaplanmıştır. Bu değerler +1 ile -1 değerleri aralığında olduğundan dağılımın normalliğinin sağlandığı anlaşılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilerden elde edilen veriler araştırmacı tarafından SPSS 21.00 Windows paket programına aktararak veri analizi yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin akıllı telefon kullanımına ilişkin frekans dağılımları, Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği'nden alınan puanlara ilişkin betimsel istatistiklere, veri analizi sonucu elde edilen bulgulara ve bu bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Ergenlerde Akıllı Telefon Kullanımı ile İlgili Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon sahibi olup olmadığı, akıllı telefon kullanım amacı, akıllı telefon ile geçirdikleri süreye ilişkin frekans dağılımları ve ölçeklerden alınan puanlara ilişkin betimsel istatistikler yer almaktadır. Ergenlerin akıllı telefon sahip olup olmama, akıllı telefon kullanım amacı, akıllı telefon ile geçirdikleri süreye ilişkin algıları ile ilgili frekans dağılımları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Ergenlerde Akıllı Telefon Kullanımı ile İlgili Bilgiler

		f	%
Akıllı telefonu	Evet	706	91.1
sahip olma oranı	Hayır	69	8.9
	İletişim/haberleşme	167	21.5
	Mesajlaşmak	103	13.3
Akıllı telefon kullanım	Oyun oynamak	53	6.8
amacı	İnternet	414	53.4
	Müzik	38	4.9
	1 yıldan az	25	3.2
	1 yıl	107	13.8
	2 yıl	142	18.3
Akıllı Telefon Kullanma	3 yıl	176	22.7
Süresi (Yıl)	4 yıl	134	17.3
	5 yıl	98	12.6
	6 yıl ve üzeri	93	12
	1 saatten az	68	8.8
Akıllı Telefon Kullanım	1 saat	116	15
süresi (Günlük)	2 saat	176	22.7
	3 saat	171	22.1
	4 saat ve üzeri	244	31.5

Tablo 3'te görüldüğü üzere ergenlerin % 91'inin akıllı telefonu sahibidir. Ergenlerin çoğunluğu (% 53.4) internete girebilmek, % 21.5'i iletişim sağlamak, % 13.3 mesajlaşmak, % 6.8'i oyun oynamak ve % 4.9'u müzik dinlemek amacıyla akıllı telefon kullandıkları anlaşılmaktadır. Ergenlerin % 22.7'si üç yıl, %18.3'ü iki yıl, %17.3'ü dört yıl, %13.8'i bir yıl, %12.6'sı beş yıl, %12'si altı yıl ve üzeri, %3.2 si ise 1 yıldan az süredir akıllı telefon kullandıklarını ifade etmiştir. Ergenlerin %31.5'i

dört saat ve üzeri, %22.7’i iki saat, %22.1 üç saat, % 15’i bir saat, %8.8 bir saatten az süreyle akıllı telefonlarıyla zaman geçirdiklerini belirtmiştir.

4.2. Alt Problemler İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırmada ele alınan alt problemlere ilişkin verilerin istatistiksel çözümlemeleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.2.1. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı’na İlişkin Puanlarının Algılanan Anne Baba Tutum Ölçeğinin Alt Boyutları ile Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği’nden alınan puanlara ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği’nden Alınan Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçekler	N	$\bar{x}$	ss	Minimum	Maksimum
Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği	775	92.00	28.46	33	198
Kabul/İlgi Alt Ölçeği	775	27.59	5.01	11	36
Psikolojik Özerklik Alt Ölçeği	775	31.28	4.54	21	42
Denetleme/Kontrol Alt Ölçeği	775	17.73	4.35	5	23

Araştırmanın birinci alt problemi doğrultusunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanları ile anne baba tutum ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla korelasyon testi yapılmıştır. Bu testten elde edilen bulgular Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5. Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı İle Algılanan Anne Baba Tutumlarının Altboyutları Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon Tablosu

	1	2	3	4
1. Akıllı Telefon Bağımlılığı	-	-.184**	-.193**	-.031
2.Kabul/İlgi Alt Boyutu	-.184**	-	-	-
3.Psikolojik Özerklik Alt Boyutu	-.193**	-	-	-
4.Denetim/Kontrol Alt Boyutu	-.031	-	-	-

**p<.01

Tablo 5'e göre ergenlerin akıllı telefon bağımlılığının kabul/ilgi alt boyutu ve psikolojik özerklik alt boyutu ile arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Tablo incelendiğinde akıllı telefon bağımlılığının, kabul/ilgi alt boyutu ($r=-.184$; $p<.01$) ve psikolojik özerklik alt boyutu ($r=-.193$; $p<.01$) ile arasında negatif düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir.

4.2.2. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Algılanan Anne Baba Tutumlarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi doğrultusunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanlarının algılanan anne baba tutumlarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini araştırmak amacıyla tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Algılanan anne baba tutumlarına göre öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden aldığı puanların ortalama ve standart sapmaları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Algılanan Anne Baba Tutumlarına Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişken	Anne Baba Tutumları	n	$\bar{X}$	ss
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Demokratik Tutum	522	88.94	27.93
	İzin Verici-İhmalkâr Tutum	44	96.06	23.15
	Otoriter Tutum	76	105.14	30.86
	İzin verici			
	Hoşgörülü Tutum	133	95.18	28.33

Araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerinin algılanan anne baba tutumlarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Anne Baba Tutumlarına Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken	KT	SD	KO	F	P
Gruplar					
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Arası	20081.455	3	6693.818	
	Gruplar				
	İçi	607080.061	771	787.393	8.501 .000
	Toplam	627161.516	774		

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamaları karşılaştırıldığında öğrencilerin

akıllı telefon bağımlılığı puanları ortalamalarının algılanan anne baba tutumlarına göre farklılaştığı görülmüştür [$F(3,771) = 8.501$; $p < .05$]. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırmalar testi olarak Tukey testi uygulanmıştır (Tablo 8).

Tablo 8. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Algılanan Anne Baba Tutumlarına Göre İncelenmesine İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Değişken	Anne Baba Tutumu (I)	Anne Baba Tutumu (J)	Ortalamalar Farkı (I-J)	SH	P
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Demokratik Tutum	İzin Verici-İhmalkar Tutum	-7.12	4.40	.369
		Otoriter Tutum	-16.20(*)	3.44	.000
		İzin Verici-Hoşgörülü	-6.23	2.72	.101
	İzin Verici-İhmalkâr Tutum	Demokratik Tutum	7.12	4.40	.369
		Otoriter Tutum	-9.07	5.31	.320
		İzin Verici-Hoşgörülü	.88	4.88	.998
	Otoriter Tutum	Demokratik Tutum	16.20(*)	3.44	.000
		İzin Verici-İhmalkar Tutum	9.07	5.31	.320
		İzin Verici-Hoşgörülü Tutum	9.96	4.03	.066
	İzin Verici-Hoşgörülü Tutum	Demokratik Tutum	6.23	2.72	.101
		İzin Verici-İhmalkar Tutum	-.88	4.88	.998
		Otoriter Tutum	-9.96	4.03	.066

Tablo 8’de görüldüğü üzere Tukey testi sonucunda anne ve babasını demokratik olarak algılayan öğrencilerin ($X = 88.94$, $ss = 27.93$) akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanları ortalamalarının ailesini otoriter olarak algılayan öğrencilerden

($X=105.14$ $ss=30.86$) $p<.05$ düzeyinde, anlamlı derecede daha düşük olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

4.2.3 Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Algılanan Demokratik Tutumları İle Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi doğrultusunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanları ile algılanan demokratik tutum ölçeğinin puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla korelasyon testi yapılmıştır. Bu testten elde edilen bulgular Tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı İle Algılanan Demokratik Tutumları ile Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon Tablosu

Faktör	1	2
1. Akıllı Telefon Bağımlılığı	-	-.140**
2. Demokratik Anne Baba Tutumu	-.140**	-

** $p<.01$

Tablo 9'a göre ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ile algılanan demokratik anne baba tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Tablo 9 incelendiğinde akıllı telefon bağımlılığının, algılanan demokratik anne baba tutumu ile negatif ilişkili olduğu görülmektedir ($r= -.140$; $p<.01$).

4.2.4. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi doğrultusunda akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanların cinsiyete göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini incelemek amacıyla t-testi yapılmıştır. Araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanlarının cinsiyet değişkenine göre ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı Düzeylerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi Tablosu

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	ss	t	Sd	p
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Kız	384	94.60	28.05	2.522	773	.012
	Erkek	391	89.46	28.67			

Tablo 10’da cinsiyet değişkeni açısından ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanları karşılaştırıldığında, kız öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamalarının ($\bar{x}=94.60$) erkek öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamalarından ($\bar{x}=89.46$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür [$t(773)=2.522$; $p<.05$].

4.2.5.Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı’na İlişkin Puanlarının Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi doğrultusunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanlarının yaşanılan yer değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini araştırmak amacıyla tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Yaşanılan yer değişkenine göre öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden aldığı puanların ortalama ve standart sapmaları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Yaşanılan Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişken	Yaşanılan Yer	n	$\bar{x}$	ss
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Evde ailemle	716	92.13	28.54
	Akrabalarımın yanında	21	88.95	28.91
	Yurtta	38	91.27	27.35

Araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanlarının yaşanılan yer değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Yaşanılan Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken		KT	SD	KO	F	P
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Gruplar	228.279	2	114.139		
	Arası				.141	.869
	Gruplar	626933.237	772	812.090		
	İçi					
	Toplam	627161.516	774			

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamaları karşılaştırıldığında öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı puanları ortalamaları arasında yaşanılan yer değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F(2.772) = .141$; $p > .05$].

4.2.6.Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi doğrultusunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanlarının ailenin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini araştırmak amacıyla tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Ailenin gelir düzeyine göre öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden aldığı puanların ortalama ve standart sapmaları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişken	Aylık	n	$\bar{x}$	ss
	Toplam Gelir			
Akıllı Telefon Bağımlılığı	0-1000	39	89.79	39.06
	1000-2000	211	87.06	27.14
	2000-3000	248	92.16	28.48
	3000-4000	163	95.24	25.89
	4000 ve üstü	114	96.96	29.08

Araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerinin ailenin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		KT	SD	KO	F	p
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Gruplar					
	Arası	9866.496	4	2466.62		
	Gruplar İçi	617295.02	770	801.682	3.077	.016
	Toplam	627161.51	774			

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamaları karşılaştırıldığında öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı puanları ortalamalarının ailenin gelir düzeyi değişkenine göre farklılaştığı görülmüştür [$F(4,770) = 3,077$; $p < .05$]. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırmalar testi olarak Tukey testi uygulanmıştır (Tablo 15).

Tablo 15. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Değişken	Gelir Düzeyi (I)	Gelir Düzeyi (J)	Ortalamalar Farkı (I-J)	SH	p
Akıllı Telefon Bağımlılığı	0-1000 TL	1000-2000 TL	2.73	4.93	.981
		2000-3000 TL	-2.36	4.87	.989
		3000-4000TL	-5.44	5.04	.817
		4000TL ve Üzeri	-7.17	5.25	.650
	1000-2000TL	0-1000 TL	-2.73	4.93	.981
		2000-3000 TL	-5.09	2.65	.306
		3000-4000TL	-8.18(*)	2.95	.045
		4000TL ve Üzeri	-9.90(*)	3.29	.023
	2000-3000 TL	0-1000 TL	2.36	4.87	.989
		1000-2000TL	5.09	2.65	.306
		3000-4000TL	-3.08	2.85	.817
		4000TL ve üzeri	-4.80	3.20	.563
	3000-4000 TL	0-1000 TL	5.44	5.04	.817
		1000-2000TL	8.18(*)	2.95	.045
		2000-3000TL	3.08	2.85	.817
		4000TL ve üzeri	-1.72	3.45	.988
	4000 TL ve üzeri	0-1000 TL	7.17	5.25	.650
		1000-2000TL	9.90(*)	3.29	.023
		2000-3000TL	4.80	3.20	.563
		3000-4000TL	1.72	3.45	.988

Tablo 15’te görüldüğü üzere Tukey testi sonucunda gelir düzeyi “3000-4000 TL” aralığında olan öğrencilerin ($X=95.24$, $ss=25.89$) ve gelir düzeyi “4000 TL ve üzeri”nde olan öğrencilerin ($X=96.96$, $ss=29.08$) akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanları ortalamalarının gelir düzeyi “1000-2000 TL” aralığında olan öğrencilerden ($X=87.06$, $ss=27.14$), $p<.05$ düzeyinde, anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

4.2.7.Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı’na İlişkin Puanlarının Yaşa Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi doğrultusunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanlarının onların yaş düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini araştırmak amacıyla tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Ergenlerin yaş düzeylerine düzeyine göre akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden aldığı puanların ortalama ve standart sapmaları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı’na İlişkin Puanlarının Yaş Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişken	Yaş Düzeyi	n	$\bar{x}$	ss
Akıllı Telefon Bağımlılığı	14	47	90.38	26.42
	15	188	92.10	30.23
	16	263	93.77	26.89
	17	206	90.53	28.51
	18 ve üstü	71	90.56	30.80

Araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerinin yaş düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Yaş Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		KT	SD	KO	F	p
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Gruplar	1537.281	4	384.320		
	Arası				.473	.756
	Gruplar	625624.235	770	812.499		
	İçi					
	Toplam	627161.516	774			

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamaları karşılaştırıldığında öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı puanları ortalamaları arasında yaş düzeyine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F(4,770) = .4732$; $p > .05$].

4.2.8. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemi doğrultusunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanlarının onların sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini araştırmak amacıyla tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Ergenlerin sınıf düzeylerine düzeyine göre akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden aldığı puanların ortalama ve standart sapmaları Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişken	Sınıf Düzeyi	n	$\bar{x}$	ss
Akıllı Telefon Bağımlılığı	1	204	92.28	29.55
	2	268	94.39	27.79
	3	187	89.35	27.33
	4	116	90.28	29.69

Araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı’na İlişkin Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		KT	SD	KO	F	P
	Gruplar	3206.862	3	1068.954		
Akıllı	Arası				1.321	.266
Telefon	Gruplar	623954.654	771	809.280		
Bağımlılığı	İçi					
	Toplam	627161.516	774			

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamaları karşılaştırıldığında öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı puanları ortalamaları arasında sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F(3,771) = 1.321$; $p > .05$].

4.2.9. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı’na İlişkin Puanlarının Okul Türüne Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi doğrultusunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanlarının onların okul türüne göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini araştırmak amacıyla tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Ergenlerin okul türüne göre akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden aldığı puanların ortalama ve standart sapmaları Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler

	Okul Türü	n	$\bar{x}$	ss
	Fen Lisesi	56	89.94	28.94
Akıllı	Anadolu Lisesi	313	94.28	28.57
Telefon	İmam Hatip Lisesi	58	101.01	27.77
Bağımlılığı	Meslek Lisesi	348	88.79	28

Araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerinin okul türüne göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		KT	SD	KO	F	p
	Gruplar	10172.763	3	3390.921		
Akıllı	Arası				4.237	.006
Telefon	Gruplar	616988.753	771	800.245		
Bağımlılığı	İçi					
	Toplam	627161.516	774			

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamaları karşılaştırıldığında öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı puanları ortalamalarının okul türü değişkenine göre farklılaştığı görülmüştür [$F(3,771)=4.237$; $p<.05$]. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırmalar testi olarak Tukey testi uygulanmıştır (Tablo 22).

Tablo 22. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Değişken	Okul Türü (I)	Okul Türü (J)	Ortalamalar Farkı (I-J)	SH	p
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Fen Lisesi	Anadolu Lisesi	-4.33	4.10	.716
		İmam Hatip Lisesi	-11.06	5.29	.158
		Meslek Lisesi	1.15	4.07	.992
	Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	4.33	4.10	.716
		İmam Hatip Lisesi	-6.73	4.04	.343
		Meslek Lisesi	5.49	2.20	.062
	İmam Hatip Lisesi	Fen Lisesi	11.06	5.29	.158
		Anadolu Lisesi	6.73	4.04	.343
		Meslek Lisesi	12.22(*)	4.01	.013
	Meslek Lisesi	Fen Lisesi	-1.15	4.07	.992
		Anadolu Lisesi	-5.49	2.20	.062
		İmam Hatip Lisesi	-12.22(*)	4.01	.013

Tablo 22’de görüldüğü üzere Tukey testi sonucunda imam hatip lisesinde eğitim gören öğrencilerin ($X=101.01$, $ss=27.77$) akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanları ortalamalarının meslek lisesinde eğitim gören öğrencilerin ($X=88.79$ $ss=28.00$) akıllı telefon bağımlılığı puanları ortalamalarından, $p<.05$ düzeyinde, anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

4.2.10. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın onuncu alt problemi doğrultusunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanlarının onların annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini araştırmak amacıyla tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Ergenlerin annelerinin eğitim durumuna göre akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden aldığı puanların ortalama ve standart sapmaları Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Annelerinin Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişken	Annenin Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	ss
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Okur Yazar Değil	126	91.12	32.50
	İlkokul	325	93.83	27.18
	Ortaokul	174	90.6	27.70
	Lise	98	92.18	29.84
	Üniversite	52	87.13	25.69

Araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerinin annelerinin eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Annelerinin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		KT	SD	KO	F	p
	Gruplar Arası	2758.764	4			
Akıllı				689.691	.861	.493
Telefon	Gruplar İçi	624402.752	770			
Bağımlılığı	Toplam	627161.516	774			

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamaları karşılaştırıldığında öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı puanları ortalamaları arasında annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F(4.770) = .861$; $p > .05$].

4.2.11. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Babalarının Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın on birinci alt problemi doğrultusunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanlarının onların babalarının eğitim durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini araştırmak amacıyla tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Ergenlerin babalarının eğitim durumuna göre akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden aldığı puanların ortalama ve standart sapmaları Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Babanın Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişken	Babanın Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	ss
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Okur Yazar Değil	68	90.04	29.75
	İlkokul	247	92.62	27.41
	Ortaokul	209	91.65	30.84
	Lise	150	92.03	28.29
	Üniversite	101	92.51	25.55

Araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerinin babalarının eğitim durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Babalarının Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		KT	SD	KO	F	p
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Gruplar Arası	407.983	4	101.996	.125	.973
	Gruplar İçi	626753.533	770	813.966		
	Toplam	627161.516				

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamaları karşılaştırıldığında öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı puanları ortalamaları arasında babalarının eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F(4,770) = .125; p > .05$].

4.2.12. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Sahip Olup Olmama Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın on ikinci alt problemi doğrultusunda akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanların akıllı telefon sahip olup olmama durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini incelemek amacıyla t-testi yapılmıştır. Araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanlarının akıllı telefon sahibi olup olmama değişkenine göre ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonuçları Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Sahip Olup Olmama Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi Sonuçları

Değişken	TelefonSahibi Olma Durumu	N	$\bar{x}$	ss	t	Sd	p
Akıllı Telefon	Var	706	93.20	28.40	3.779	773	.000
Bağımlılığı	Yok	69	79.75	26.30			

Tablo 27'de akıllı telefon sahibi olup olmama açısından ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Akıllı telefonu olan ve olmayan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanları karşılaştırıldığında, akıllı telefonu olan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamalarının ($\bar{x}= 93.20$) akıllı telefonu olmayan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamalarından ($\bar{x}=79.75$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu, [$t(773)= 3.779$; $p<.05$] görülmüştür.

4.2.13.Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Yıllık Kullanım Sürelerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın on üçüncü alt problemi doğrultusunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanlarının onların akıllı telefon yıllık kullanım sürelerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini araştırmak amacıyla tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Ergenlerin akıllı telefon yıllık kullanım sürelerine göre akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden aldığı puanların ortalama ve standart sapmaları Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Yıllık Kullanım Sürelerine Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişken	Yıllık Kullanım Süresi	n	$\bar{x}$	ss
Akıllı Telefon Bağımlılığı	1 Yıldan az	25	76.28	25.64
	1 Yıl	107	89.88	29.21
	2 Yıl	142	93.67	27.94
	3 Yıl	176	87.22	28.44
	4 Yıl	134	95.36	27.87
	5 Yıl	98	94.47	28.28
	6 Yıl	93	97.75	27.97

Araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerinin akıllı telefon kullanım yıllık kullanım süresine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Yıllık Kullanım Sürelerine Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		KT	SD	KO	F	p
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Gruplar Arası	16255.42	6	2709.23		
					3.406	.003
	Gruplar İçi	610906.09	768	795.45		
	Toplam	627161.51	774			

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamaları karşılaştırıldığında ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı puanları ortalamalarının akıllı telefon yıllık kullanım süresi değişkenine göre farklılaştığı görülmüştür [$F(6.768) = 3.406$; $p < .05$]. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırmalar testi olarak Tukey testi uygulanmıştır (Tablo 30).

Tablo 30. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Yıllık Kullanım Süresine Göre İncelenmesine İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Değişken	Kullanım Süresi(Yıl) (I)	Kullanım Süresi(Yıl) (J)	Ortalamalar Farkı (I-J)	SH	p
Akıllı Telefon Bağımlılığı	1 yıldan az	1 Yıl	-13.60	6.26	.312
		2 Yıl	-17.39	6.11	.068
		3 Yıl	-10.94	6.02	.538
		4 Yıl	-19.08(*)	6.14	.032
		5 Yıl	-18.19	6.31	.062
		6 Yıl ve üzeri	-21.47(*)	6.35	.013
	1 yıl	1 Yıldan az	13.60	6.26	.312
		2 Yıl	-3.78	3.61	.942
		3 Yıl	2.66	3.45	.988
		4 Yıl	-5.47	3.65	.746
		5 Yıl	-4.58	3.94	.908
		6 Yıl ve üzeri	-7.86	3.99	.437
	2 yıl	1 Yıldan az	17.39	6.11	.068
		1 Yıl	3.78	3.61	.942
		3 Yıl	2.66	3.18	.399
		4 Yıl	-5.47	3.39	.999
		5 Yıl	-4.58	3.70	1.00
		6 Yıl ve üzeri	-7.86	3.76	.933
	3 yıl	1 Yıldan az	10.94	6.02	.538
		1 yıl	-2.66	3.45	.988
		2 yıl	-6.44	3.18	.399
		4 yıl	-1.69	3.23	.155
		5 yıl	-0.79	3.55	.392
		6 Yıl ve üzeri	-4.07	3.61	.057
	4 yıl	1 Yıldan az	19.08(*)	6.14	.032
		1 Yıl	5.47	3.65	.746
		2 Yıl	1.69	3.39	.999
		3 Yıl	8.13	3.23	.155
		5 Yıl	.89	3.74	1.00
		6 Yıl ve üzeri	-2.38	3.80	.996
	5 yıl	1 Yıldan az	18.19	6.31	.062
		1 Yıl	4.58	3.94	.908
		2 Yıl	0.79	3.70	1.00
		3 Yıl	7.24	3.55	.392
		4 Yıl	-0.89	3.74	1.00
		6 Yıl ve üzeri	-3.28	4.08	.985
	6 yıl	1 Yıldan az	21.47(*)	6.35	.013
		1 Yıl	7.86	3.99	.437
		2 Yıl	4.07	3.76	.933
		3 Yıl	10.52	3.61	.057
		4 Yıl	2.38	3.80	.996
		5 Yıl	3.28	4.08	.985

Tablo 30’da görüldüğü üzere Tukey testi sonucunda 4 yıldan beri akıllı telefon kullanan ergenler ($X=95.36$ $ss=27.87$) ile 6 yıl ve üzerinde akıllı telefon kullanan ergenlerin ($X=97.75$ $ss=27.97$) akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanları ortalamalarının 1 yıldan az akıllı telefon kullanan ergenlerin ($X=76.28$ $ss=25.64$) akıllı telefon bağımlılığı puanları ortalamalarından, $p<.05$ düzeyinde, anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

4.2.14. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı’na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Günlük Kullanım Sürelerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın on dördüncü alt problemi doğrultusunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanlarının onların akıllı telefon günlük kullanım sürelerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini araştırmak amacıyla tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Ergenlerin akıllı telefon günlük kullanım sürelerine göre akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden aldığı puanların ortalama ve standart sapmaları Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı’na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Günlük Kullanım Sürelerine Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişken	Günlük Kullanım Süresi	n	$\bar{X}$	Ss
Akıllı Telefon Bağımlılığı	1 saatten az	68	72.14	30.24
	1 saat	116	79.79	23.86
	2 saat	176	86.01	25.90
	3 saat	171	95.41	23.00
	4 saat ve üzeri	244	105.29	28.5

Araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerinin akıllı telefon günlük kullanım sürelerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Günlük Kullanım Sürelerine Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		KT	SD	KO	F	P
	Gruplar Arası	95503.77	4	23875.94		
Akıllı					34.58	.000
Telefon	Gruplar İçi	531657.74	770	690.465		
Bağımlılığı	Toplam	627161.51	774			

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamaları karşılaştırıldığında ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı puanları ortalamalarının akıllı telefon günlük kullanım süresi değişkenine göre farklılaştığı görülmüştür [$F(4,770) = 34.580$; $p < .05$]. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırmalar testi olarak Tukey testi uygulanmıştır (Tablo 33).

Tablo 33. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Günlük Kullanım Süresi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Değişken	Günlük Kullanım Süresi (I)	Günlük Kullanım Süresi (J)	Ortalamalar Farkı (I-J)	SH	P
Akıllı Telefon Bağımlılığı	1 saatten az	1 saat	-7.64	4.01	.315
		2 saat	-13.86(*)	3.75	.002
		3 saat	-23.26(*)	3.76	.000
		4 saat ve üzeri	-33.14(*)	3.60	.000
	1 saat	1 saatten az	7.64	4.01	.315
		2 saat	-6.21	3.14	.277
		3 saat	-15.61(*)	3.16	.000
		4 saat ve üzeri	-25.50(*)	2.96	.000
	2 saat	1 saatten az	13.86(*)	3.75	.002
		1 saat	6.21	3.14	.277
		3 saat	-9.39(*)	2.82	.008
		4 saat üzeri	-19.28(*)	2.59	.000
	3 saat	1 saatten az	23.26(*)	3.76	.000
		1 saat	15.61(*)	3.16	.000
		2 saat	9.39(*)	2.82	.008
		4 saat ve üzeri	-9.88(*)	2.62	.002
	4 saat ve üzeri	1 saatten az	33.14(*)	3.60	.000
		1 saat	25.50(*)	2.96	.000
		2 saat	19.28(*)	2.59	.000
		3 saat	9.88(*)	2.62	.002

Tablo 33'te görüldüğü üzere Tukey testi sonucunda günde 4 saat ve üzeri akıllı telefon kullanan ergenlerin ($X=105.29$ $ss=28.50$) akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanları ortalamalarının diğer ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanları ortalamalarından, $p<.05$ düzeyinde, anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Günde 3 saat akıllı telefon kullanan ergenlerin ($X=95.41$ $ss=23.00$) akıllı telefon bağımlı ölçeği puanları ortalamalarının günde 2 saat ($X=86.01$ $ss=25.90$), 1 saat ($X=79.79$ $ss=23.86$) ve 1 saatten az ($X=72.14$ $ss=30.24$) akıllı telefon kullanan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanları ortalamalarından $p<.05$ düzeyinde, anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Günde 2 saat akıllı telefon kullanan ergenlerin ($X=86.01$ $ss=25.90$) akıllı telefon bağımlı ölçeği

puanları ortalamalarının günde 1 saatten az ($X=72.14$ $ss=30.24$) akıllı telefon kullanan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanları ortalamalarından $p<.05$ düzeyinde, anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.2.15.Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Kullanım Amacına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın on beşinci alt problemi doğrultusunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin puanlarının onların akıllı telefon kullanım amacına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini araştırmak amacıyla tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Ergenlerin akıllı telefon kullanım amacına göre akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden aldığı puanların ortalama ve standart sapmaları Tablo 34'te verilmiştir.

Tablo 34. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Kullanım Amacına Göre İncelenmesine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişken	Kullanım Amacı	n	$\bar{x}$	ss
Akıllı Telefon Bağımlılığı	İletişim/Haberleşme	167	78.04	26.52
	Mesajlaşmak	103	99.91	28.39
	Oyun Oynamak	53	89.80	30.69
	İnternet	414	96.41	27.32
	Diğer(Müzik)	38	86.97	24.62

Araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerinin akıllı telefon kullanım amacına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 35'te verilmiştir.

Tablo 35. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Kullanım Amacına Göre İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		KT	SD	KO	F	P
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Gruplar Arası	48254.289	4	12063.57	16.04	.000
	Gruplar İçi	578907.228	770	751.82		
	Toplam	627161.516	774			

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre araştırmaya katılan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanlarının ortalamaları karşılaştırıldığında ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı puanları ortalamalarının akıllı telefon kullanım amacı değişkenine göre farklılaştığı görülmüştür [$F(4,770) = 16.046$; $p < .05$]. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırmalar testi olarak Tukey testi uygulanmıştır (Tablo 36).

Tablo 36. Ergenlerin Akıllı Telefon Bağımlılığı'na İlişkin Puanlarının Akıllı Telefon Kullanım Amacına Göre İncelenmesine İlişkin Tukey Testi Sonuçları

	Kullanım Amacı (I)	Kullanım Amacı (J)	Ortalama lar Farkı (I-J)	SH	P
Akıllı Telefon Bağımlılığı	İletişim/ Haberleşme	Mesajlaşmak	-21.86(*)	3.43	.000
		Oyun Oynamak	-11.75	4.32	.052
		İnternet	-18.37(*)	2.51	.000
		Müzik	-8.92	4.92	.368
	Mesajlaşmak	İletişim/Haberleşme	21.86(*)	3.43	.000
		Oyun Oynamak	10.11	4.63	.188
		İnternet	3.49	3.01	.776
		Müzik	12.93	5.20	.095
	Oyun Oynamak	İletişim/Haberleşme	11.75	4.32	.052
		Mesajlaşmak	-10.11	4.63	.188
		İnternet	-6.61	4.00	.463
		Müzik	2.82	5.82	.989
	İnternet	İletişim/Haberleşme	18.37(*)	2.51	.000
		Mesajlaşmak	-3.49	3.01	.776
		Oyun Oynamak	6.61	4.00	.463
		Müzik	9.44	4.64	.252
	Müzik	İletişim/Haberleşme	8.92	4.92	.368
		Mesajlaşmak	-12.93	5.20	.095
		Oyun Oynamak	2.82	5.82	.989
		Müzik	-9.44	4.64	.252

Tablo 36'da görüldüğü üzere Tukey testi sonucunda mesajlaşma amacıyla ($X=99.91$ $ss=28.39$) ile internet aracılığıyla bilgi edinmek/sosyal medyaya erişmek ($X=96.41$ $ss=27.32$) için akıllı telefon kullanan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanları ortalamalarının, iletişim/haberleşme amacıyla akıllı telefon kullanan ergenlerin ($X=78.04$ $ss=26.52$) akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puanları ortalamalarından, $p<.05$ düzeyinde, anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTISMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde yapılan veri analizleri sonucunda ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilecek, tartışılacak ve bulgularla ilgili önerilere yer verilecektir.

5.1. Tartışma

5.1.1. Ergenlerde Akıllı Telefon Kullanımı ile İlgili Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan ergenlerin % 91.1'nin akıllı telefon sahibi olduğu bulunmuştur. Bu sonuç literatürdeki diğer sonuçlarla yakınlık göstermektedir. Şener (2016), lise öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada %84.2'nin mobil telefonu olduğunu tespit etmiştir. Ergin ve diğerleri (2014) lise öğrencilerinin akıllı telefon kullanma davranışlarını araştırmış, öğrencilerin % 79.8' inde akıllı telefonu sahibi olduğunu belirlemiştir. Kahyaoğlu-Şut ve diğerleri (2016) üniversite öğrencilerini dahil ettikleri çalışmada katılımcıların %91.7'sinin, Tekin (2012) %98.9'unun, Bal (2013) ise %72.8'inin akıllı telefon kullandığını bulmuştur. Sharma, Sharma, Sharma ve Wavare (2015) tarafından Hindistan'da yürütülen çalışmada üniversite öğrencilerinin % 87'sinde en az bir tane akıllı telefon bulunduğunu % 34'ünde ise iki akıllı telefon bulunduğunu ortaya çıkarmıştır. Yang ve diğerleri (2010) tarafından Çin'de yürütülen çalışmada üniversite öğrencilerinin %99.2'sinin akıllı telefon kullandıkları bulunmuştur. Bu sonuçlar ergenlerde akıllı telefon sahibi olma oranının yüksek olduğunu göstermektedir.

Çalışmada ergenlerin %12.6'sının 5 yıldır akıllı telefon kullandığı, %17.3'ünün 4 yıldır akıllı telefon kullandığı, %22.7'sinin 3 yıldır akıllı telefon kullandığı,

%18.3'ünün 2 yıldır akıllı telefon kullandığı , %13.8'inin 1 yıldır akıllı telefon kullandığı, %3.2'sinin 1 yıldan az süredir akıl telefon kullandığı bulunmuştur. Yılmaz (2015), liseli öğrencileri arasında %70.9'unun 3 yıldan fazla süredir akıllı telefonu olduğunu belirlemiştir. Ergenlerin yıllık telefon kullanma süreleri göz önüne alındığında ergenlerin önemli bir kısmının lise yıllarında akıllı telefon sahibi olduğu anlaşılmaktadır.

Ergenlerin % 31.5'i günde 4 saat ve üzeri, % 22.1'i günde üç saat, %22.7'si günde 2 saat, %15'i günde 1 saat, %8.8'i günde 1 saatten az akıllı telefon kullandığı tespit edilmiştir. Araştırmamıza katılan ergenlerin büyük bir çoğunluğunun günde ortalama 4 saat ve üzeri sürede akıllı telefonla ilgilendiklerini bulunmuştur. Kahyaoğlu-Şut ve diğerleri (2016) çalışmalarında gençlerin %57.2' sinin günde ortalama 4 saat ve üzeri akıllı telefonla zaman geçirdiklerini belirlemişlerdir. Yılmaz (2015) ise liseli öğrencilerin %60.6'sının günde 3 saat ve üzeri sürede akıllı telefonla zaman geçirdiğini bulmuştur. Yapılan bazı araştırmalar sonucunda üniversite öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun günde 4 saat ve üzerinde akıllı telefon kullandığı ifade edilmiştir(Çetinkaya-Bozkurt ve Minaz 2017;Economides,Anastasios, Grousopoulou ve Amalia, 2008;Qudah, Ismael, Albursan, Salaheldin ve Adel, 2016). Bu araştırmaların sonuçlarına göre ergenlerin akıllı telefonla gün içerisinde geçirdikleri sürenin oldukça yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal statülerini yükselttiğini düşündükleri için ergenlerin akıllı telefon kullanımına yöneldikleri ifade edilmektedir(Yılmaz ve diğer., 2015). Telefonlarda bulunan birçok sosyal medya uygulamasının onlara kendilerini rahatça ifade etmelerine imkan verdiği için akıllı telefonları sık sık kullandıkları düşünülmektedir.

5.1.2. Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Algılanan Anne Baba Tutumunun Alt Boyutları Arasındaki İlişisine Ait Bulguların Tartışılması

Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile algılanan anne baba tutumlarının alt boyutları olan kabul/ilgi ve psikolojik özerklik arasında negatif düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken, denetleme/kontrol boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Anne ve babası tarafından kabul/ilgi gören, psikolojik özerkliği desteklenen ergenlerin zamanı etkili kullanabilme, iletişim kurabilme ve stresle başa

çıkabilme becerilerinin gelişmiş olduğu tahmin edilmektedir. Bu nedenle bu ergenlerin aşırı akıllı telefon kullanımına yönelmediği düşünülmektedir.

5.1.3. Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişisine Ait Bulguların Tartışılması

Araştırma sonucunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin algılanan anne baba tutumlarına göre farklılaştığı görülmüştür. Anne ve babasını demokratik olarak algılayan ergenlerin akıllı telefon bağımlılıkları, anne ve babasını otoriter olarak algılayan ergenlerin akıllı telefon bağımlılıklarından düşük bulunmuştur. Bu araştırma sonucu literatürdeki benzer nitelikleri ölçen çalışma sonuçlarıyla tutarlıdır. İNSAMER (2015) tarafından ülkemizde yürütülen çalışma sonucunda demokratik anne baba tutumları ile öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri arasında negatif düzeyde, ilgisiz, aşırı koruyucu ve otoriter anne baba tutumu ile akıllı telefon bağımlılığı düzeyi arasında pozitif düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu tespit edilmiştir. Kumcağız ve gündüz (2016) ise üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığının algılanan anne baba tutumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmıştır. Araştırma sonucunda algılanan baba tutumunun akıllı telefon bağımlılıklarına göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Ancak annesini demokratik olarak algılayan gençlerin akıllı telefon bağımlılıklarının, annesini otoriter ve aşırı koruyucu olarak algılayan gençlerin akıllı telefon bağımlılıklarından düşük olduğu saptanmıştır. Anne ve babanın gösterdiği olumsuz tutumların gençlerde akıllı telefon bağımlılığına yol açtığı düşünülmektedir(Lian ve diğer., 2016). Lee ve Lee (2012) ve Jang (2011) çocuk ve ebeveyn arasındaki ilişkinin akıllı telefon bağımlılığı için yordayıcı olduğunu belirtmiştir(Akt: Bae, 2015). Demokratik aile ortamında yetişen ergenlerin aile içinde ve dışında yüz yüze sağlıklı iletişim kurabildikleri düşünülmektedir. Ancak olumsuz aile ortamında büyüyen ergenlerin ise düşünce ve duyguları ifade etmekte zorlandığı, ilgi ihtiyaçlarının yeterince karşılanmadığı, stresle yeterince başa çıkamadığı varsayılmaktadır. Bu nedenlerle bu ortamlarda büyüyen ergenlerin gereğinden fazla akıllı telefonla zaman geçirdikleri ve bunun sonucunda akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin yüksek çıktığı tahmin edilmektedir.

5.1.4. Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Algılanan Demokratik Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişisine Ait Bulguların Tartışılması

Araştırma sonucunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri ile algılanan anne baba tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu ilişkinin negatif düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Yani öğrencilerin algılanan demokratik tutum düzeyleri yükseldikçe akıllı telefon bağımlılık düzeyleri azalmaktadır. Alanyazında benzer bir sonuca Bae (2015) tarafından ulaşılmıştır. Bae (2015) Kore'de yürüttüğü çalışmada çocuk ve ergenlerde akıllı telefon kullanım düzeylerini araştırmış, akıllı telefon bağımlılığı ile demokratik anne baba tutumu arasında negatif düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır. Bir başka araştırmacı Jun (2015) akıllı telefon bağımlılığı ile demokratik tutum olarak adlandırılan pozitif aile tutumu arasında negatif düzeyde ilişkili olduğunu bulmuştur. Demokratik aile ortamında yetişen ergenlerin düşünce ve duygularını rahatça ifade edebildikleri, sanal ortam yerine yüz yüze iletişim kurmayı tercih ettikleri düşünülmektedir. Bu ortamda yetişen bireylerin zamanlarını etkili bir şekilde değerlendirdiklerine inanılmaktadır. Bu bireylerin yaşadıkları stresi çoğu zaman başarılı bir şekilde yönetebildikleri tahmin edilmektedir. Belirtilen bu sebeplerden dolayı ebeveyninden olumlu aile tutumu gören bireylerin diğer kişilere göre akıllı telefonları gündelik hayatlarını olumsuz etkilemeyecek düzeyde kullandıkları düşünülmektedir.

5.1.5. Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığının Cinsiyet, Yaş, Yaşanılan Yer, Sınıf Düzeyi, Okul Türü, Annenin Eğitim Durumu, Babanın Eğitim Durumu, Ailenin Gelir Durumu Değişkenlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılması

Cinsiyet değişkenine göre akıllı telefon bağımlılık durumlarının incelenmesi sonucunda, kızların akıllı telefon bağımlılığının erkeklere göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Literatürde yer alan çalışmaların bir kısmında araştırmada elde edilen sonuca paralel şekilde kızların erkeklerden daha fazla akıllı telefon bağımlısı olduğunu belirtilmiştir (Lee ve Lee, 2017; Doğan ve Tosun, 2016; Yılmaz ve diğer., 2015; İNSAMER, 2015; Chiu, Hong ve Chiu, 2013; Çakır ve Oğuz, 2017). Bu durumun sosyalleşmek amacıyla kızların erkeklere göre daha sık akıllı telefon

kullanmalarından kaynakladığı düşünülmektedir (Deursen ve diğer., 2015). Bazı araştırma sonuçları ise erkeklerin kızlara oranla daha fazla akıllı telefon bağımlısı olduklarını göstermiştir (Aljomaa, Qudah, Bursan ve Abduljabbar, 2016; Kim ve diğer., 2016). Bir kısım araştırma sonuçlarına göre de akıllı telefon bağımlılığının cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediğini bulunmuştur (Talan ve diğer., 2016; Yang ve diğer., 2010, Meral, 2017, Long ve diğer., 2016; Çetinkaya-Bozkurt ve Minaz, 2017; Dirik, 2016; Economides ve diğer., 2008; Çalışkan, Yalçın, Aydın ve Ayık, 2017; Tekin, 2012; Lin, Pan, Lin ve Chen, 2016; Kalecik, 2016; Yücelten, 2016; Hawi ve Samaha, 2016; Kutlu ve Pamuk, 2017; Enez-Darçın ve diğer., 2016; Yıldız, 2017). Çalışma sonuçlarındaki farklılığın, araştırmalardaki akıllı telefon bağımlılığı ölçüm biçiminden ve araştırmaların gerçekleştirildiği şehirlerin, ülkelerin farklı olması nedeniyle kültürel farklılıklar gibi değişkenlerden kaynaklanmış olacağı düşünülmektedir.

Yaş değişkenine göre akıllı telefon bağımlılık durumlarının incelenmesi sonucunda, ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı puanları arasında yaş düzeyine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç literatürde benzer içerikteki bazı araştırmayla tutarlıdır (Lin ve diğer., 2016; Darcin, Kose, Noyan, Nurmedov, Yılmaz ve Dilbaz, 2016; Tekin, 2012; Dirik, 2016; Çetinkaya-Bozkurt ve Minaz, 2017; Yıldız, 2017). Ancak literatürde bu sonuçtan farklı bulgularda bulunmaktadır. Haug ve diğerleri (2015) tarafından İsviçre'de yürüttükleri çalışmada ergenlerde yaş düzeyi azaldıkça akıllı telefon bağımlılığının arttığını tespit etmişlerdir. Kahyaoğlu-Şut ve diğerleri (2016) ise ülkemizde gerçekleştirdikleri çalışmada 20 yaş altında bulunanların 20 yaş üstünde bulunanlara göre akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuştur. Çakır ve Oğuz (2017) ise 18 yaşında olan ergenlerin 18 yaşının altında olan ergenlere göre akıllı telefon bağımlılık puanlarını daha yüksek bulmuştur. Yaş değişkeniyle ilgili bulguların farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır.

Ergenlerin akıllı telefon bağımlılıklarının eğitim gördükleri esnada kaldıkları yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu sonuç benzer niteliklerin ölçüldüğü bir araştırma sonucuyla tutarlılık göstermektedir (Tekin, 2012).

Sınıf değişkenine göre akıllı telefon bağımlılık durumlarının incelenmesi sonucunda, ergenlerin akıllı telefon bağımlılıkları arasında sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu araştırmanın sonucuyla tutarlı araştırma bulguları bulunmaktadır(Çalışkan ve diğer., 2017; Tekin, 2016; Meral, 2017). Yılmaz ve diğerleri (2015) ise problemli mobil telefonu kullanımı düzeyinin sınıf düzeyine göre farklılaştığını bulmuştur. 12. sınıf lise öğrencilerinin 9.sınıf lise öğrencilerine kıyasla daha fazla problemli mobil telefonu kullandığını belirtmiştir. Kumcağız ve Gündüz (2016) üniversite 1. sınıf öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin bağımlılık düzeylerine göre yüksek olduğunu bulmuştur.

Araştırma sonucunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılıklarının okul türüne göre farklılaştığı bulunmuştur. İmam hatip lisesinde öğrenim gören öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık puan ortalamasının meslek lisesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık puan ortalamasından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak Meral (2017) tarafından lise öğrencilerinin dahil edildiği çalışmada akıllı telefon bağımlılığının okul türüne göre farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerinin annenin ve babanın eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu sonuç literatürdeki diğer çalışma bulgularıyla tutarlıdır(Kahyaoğlu-Şut ve diğer., 2016; Tekin, 2012).

Araştırmamızda cinsiyet, yaş, yaşanılan yer, sınıf düzeyi, okul türü, anne ve babanın eğitim durumu değişkenleriyle ilgili sonuçları destekleyen başka çalışma sonuçları bulunduğu gibi farklı bulgulara ulaşılan araştırmalarda mevcuttur. Bu farklılığın, araştırmalardaki akıllı telefon bağımlılığı ölçüm biçiminden ve araştırmaların gerçekleştirildiği şehirlerin, ülkelerin farklı olması nedeniyle kültürel farklılıklar gibi değişkenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ailenin gelir durumu değişkenine göre ergenlerin akıllı telefon bağımlılıklarının farklılaştığı bulunmuştur. Sonuçlara göre ailesinin gelir düzeyi 3000-4000 TL ile 4000 TL ve üzeri olan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının ailesinin geliri 1000-2000 TL olan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarından yüksek olduğu bulunmuştur. Bu araştırmanın sonucuyla tutarlı araştırma bulguları bulunmaktadır.

Long ve diğerleri (2016) tarafından Çin'de üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada aylık geliri yüksek olan öğrencilerin aylık geliri düşük olan öğrencilere göre daha fazla akıllı telefon bağımlısı olma eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir. Yang, Yen, Ko, Cheng ve Yen (2010) tarafından Çin'deki aile gelir durumu orta seviyenin üstünde olan üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığına yakalanma oranının, gelir durumu düşük olanlara göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer bir sonuca Aljomaa, Qudah, Bursan ve Abduljabbar (2016) tarafından Arabistan'da gerçekleştirilen bir çalışmada ulaşılmıştır. Farklı kültürdeki bireylerden elde edilen verilerle ulaşılan sonuçların tutarlı olması gelir düzeyinin akıllı telefon bağımlılığını anlamada önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Bireylerin gelirleri onların kullandığı akıllı telefonların özelliklerine etki edebilmektedir. Gelir düzeyi yüksek olan ergenler, özellikleri gelişmiş akıllı telefonları tercih edebilmektedir. Bu telefonlar sunduğu cazip özellikler sayesinde diğer telefonlara göre bireylerin ilgisini daha fazla çekmektedir. Bu nedenlerle bu telefonlarla geçirilen süre diğer telefonlara göre daha çok olabilmektedir. Belirtilen durumlardan dolayı bireylerin gelir durumlarının akıllı telefon bağımlılıklarına etki ettiği düşünülmektedir.

5.1.6. Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığının Akıllı Telefon Sahibi Olup Olmama, Akıllı Telefon Günlük Kullanım Süresi, Akıllı Telefon Kullanım Yıllık Kullanım Süresi, Akıllı Telefon Kullanım Amacı Değişkenlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma sonucunda ergenlerin akıllı telefon bağımlılıklarının akıllı telefon sahibi olup olmamalarına göre farklılaştığı belirlenmiştir. Bu farklılık akıllı telefonu olan ergenlerin akıllı telefon bağımlılıklarının akıllı telefonu olmayan ergenlere göre yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Akıllı telefonu olan ergenlerin akıllı telefonu olmayan ergenlere göre daha sık akıllı telefon kullandıkları, bunun sonucunda bağımlılık düzeylerinin daha yüksek çıktığı düşünülmektedir.

Ergenlerin akıllı telefon bağımlılıklarının yıllık kullanım süresine göre farklılaştığı belirlenmiştir. 4 yıl ile 6 yıl ve üzerinde akıllı telefon kullanan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıkları, 1 yıldan az süredir akıllı telefon kullanan

öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarından yüksek çıkmıştır. Ayrıca ergenlerin akıllı telefon bağımlılıklarının günlük ortalama kullanım süresine göre de farklılaştığı belirlenmiştir. Günde 4 saat ve üzeri akıllı telefon kullanan ergenlerin akıllı telefon bağımlılıklarının günde 4 saatten az akıllı telefon kullananların bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Günde 3 saat akıllı telefon kullanan ergenlerin akıllı telefon bağımlılıklarının günde 2, 1 saat ve 1 saatten az akıllı telefon kullanan ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Günde 2 saat akıllı telefon kullanan ergenlerin akıllı telefon bağımlılıklarının günde 1 saatten az akıllı telefon kullanan ergenlerin bağımlılık düzeylerinden yüksek olduğu belirlenmiştir. Sonuçlara göre günlük kullanım süresi arttıkça akıllı telefon bağımlılık düzeyi yükselmektedir. Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde bu sonuçla tutarlı çalışmalar bulunmaktadır(Meral, 2017; Yılmaz, 2015; Yücelten, 2016; Çakır ve Oğuz, 2017). Günlük ve yıllık kullanım süresi akıllı telefon bağımlılığı önemli ölçüde etkilemektedir. Gençler bu telefonlar aracılığıyla sosyal medyada paylaşım yapmakta ve bu paylaşımlara yapılan beğeni ile yorumlar ergenlerin ilgisini çekmektedir. Bu durum akıllı telefonların kullanım sıklığını arttırmaktadır. Ergenlerin akıllı telefonlarla geçirdikleri sürenin artması akıllı telefon bağımlılıklarını da arttırmaktadır(Hong, Chiu ve Huang, 2012).

Çalışma sonucunda ergenlerin kullanım amacına göre akıllı telefon bağımlılıklarının farklılaştığı tespit edilmiştir. Akıllı telefonu mesajlaşma ile internette zaman geçirme amacıyla kullanan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık durumları iletişim/haberleşme amacıyla akıllı telefon kullanan öğrencilerin bağımlılık durumlarından yüksek çıkmıştır. Literatürde öğrencilerin kullanım amacına göre akıllı telefon bağımlılıklarının farklılaştığını gösteren bir çalışma bulunmaktadır. Meral (2017) çalışmasında internet aracılığıyla sosyal medyayı kullanan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin konuşma amacıyla akıllı telefon kullanan öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden yüksek olduğu belirlemiştir. Yapılan araştırmalar öğrencilerin akıllı telefonu özellikle interneti girme özelliği aracılığıyla sosyal medyada zaman geçirmek için akıllı telefon kullanımına yöneldiğini tespit etmiştir (Kwon ve diğerleri, 2013; Çakır ve Oğuz, 2017; Enez-Darçın ve diğer., 2016). Bu sonuçlar internetin akıllı telefon bağımlılığıyla ilişkili bir faktör olduğunu düşündürmektedir. Kutlu, Savcı, Demir ve Aysan (2016) bu iki

değişken arasında pozitif düzeyde ilişki olduğunu yaptıkları çalışmayla tespit etmişlerdir.

5.2. Sonuç ve Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde, ergenlerin %91'inin akıllı telefona sahip olduğu, %52.6' sının 3 yıl ve üzerinde akıllı telefon kullandığı, %53.6'sının ise günde 3 saat ve üzerinde akıllı telefon ile zaman geçirdiği belirlenmiştir. Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile algılanan anne baba tutumlarının alt boyutları arasında ilişki incelenmiş, akıllı telefon bağımlılığının kabul/ilgi ve psikolojik özerklik alt boyutu ile arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken, denetleme/kontrol boyutu ile arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Akıllı telefon bağımlılığının ergenlerde algılanan anne baba tutumlarına göre farklılaştığı görülmüştür. Bu farklılığın ebeveynini demokratik olarak algılayan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı puanlarının ortalamasının, ebeveynini otoriter olarak algılayan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı puanlarının ortalamasından düşük olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Ergenlerin akıllı telefon bağımlılıkları cinsiyet, okul türü, aile gelir durumu, akıllı telefon yıllık kullanım süresi, akıllı telefon günlük kullanım süresi ve kullanım amacı değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşırken, akıllı telefon bağımlılıkları yaşanan yer, yaş, sınıf düzeyi, anne ve babanın eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu araştırmanın bulgularına ve yorumlarına dayanılarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1.Bu çalışma, Manisa ili Soma ilçesindeki liselerde öğrenim görmekte olan öğrencilerle gerçekleştirilmiş olup daha geniş bir evren ve örnekleme başka il ve ilçelerde benzer çalışmaların yapılması önerilebilir.

2.Değişkenler arasındaki ilişkiler nedenselliğe dayalı ilişkiler, deneysel, boylamsal ve nitel araştırmalar ile incelenebilir.

3.Akıllı telefon bağımlılığı ile algılanan demokratik anne baba tutumu arasında negatif düzeyde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Akıllı telefon bağımlılığıyla ilişkili olduğu düşünülen diğer değişkenlerin bulunabilmesi için farklı değişkenleri içeren yeni araştırmalar yapılabilir.

4.Ergenlerin akıllı telefonla aşırı zaman geçirmemesi için okul psikolojik danışmanları tarafından boş zamanları etkili kullanabilme eğitimleri verilebilir.

5.Algılanan demokratik tutum ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişki ele alındığında, ebeveynler ile ergenler arasındaki iletişimin geliştirilmesi amacıyla ebeveynlere ve ergenlere yönelik okul psikolojik danışmanları tarafından etkili iletişim seminerleri düzenlenebilir.

6.Akıllı telefon bağımlılığına ilişkin farkındalığın arttırılmasını yönelik çocuklara, ergenlere ve ailelere yönelik bilinçli ve güvenli akıllı telefon kullanımına amaçlayan önleyici rehberlik çalışmaları yapılabilir.

7.Akıllı telefon bağımlılık eğilimi gösteren ergenlere yönelik psikoeğitim çalışmaları düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

Adams, J. and Kirkby, R. J. (2002). Excessive Exercise as an Addiction: A Review. **Addiction Research and Theory**. 10, 415-437.

Adler, A.(2013). **Çocukta Yaşamsal Sorunlar**. İhsan Kırımlı.(Çev.).İstanbul: Sayfa Yayınları.

Adnan, M. ve Gezin, D.M.(2016) Modern Çağın Yeni Fobisi: Üniversite Öğrencileri Arasında Nomofobi Prevalansı. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 49(1), 141-158.

Aihie, O. N.(2016). Perceived Parenting Styles As Correlates Of Self-Esteem Among Adolescents. **International Journal Of Educational Benchmark (IJEB)**,4(1),96-106.

Andreassen,C.S. (2012). Development of a Facebook Addiction Scale. **Psychological Reports**, 110, 2, 501-517.

Aktaş, H. ve Yılmaz, N. (2017). Üniversite Gençlerinin Yalnızlık ve Utangaçlık Unsurları Açısından Akıllı Telefon Bağımlılığı, **International Journal of Social Sciences and Education Research**. 3 (1), 85-100.

Aktaş, S. (2011). 9. Sınıfta Anne Baba Tutumları Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aljomaa, S.S. Qudah, M.F. Bursan,I and Abduljabbar,A. (2016).Smartphone addiction among university students in the light of some variables. **Computers in Human Behavior**. 61, 155-164.

Alparslan, A. M. ve Turan, G (editör), 4. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal Ve Teknik Bilimler Kongresi Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 11-13 Mayıs 2017, BURDUR. 596-610.

Altundağ, Y. (2016). Lise Öğrencilerinde Sanal Zorbalık ve Problemli İnternet Kullanımı İlişkisi. **Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying**, 3(1), 27-43.

Amerikan Psikiyatri Birliği (1995).**Bozuklukların Tanısal ve Sayısal El Kitabı, Dördüncü Baskı**. Ertuğrul Köroğlu (Çev.). Ankara:Yayın Birliği.

Arslan, G. ve Kabasakal, Z. (2013). Ergenlerin Problem Çözme Becerileri ve Ana- Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. **International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**. 8(6), 33-42.

Avşaroğlu, S. ve Kaya, A. (Ed.).(2014). **Kişiler Arası İlişkiler ve Etkili İletişim**. Ankara: Pegem Akademi.

Ayas, T. ve Horzum, M. B. (2013). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**. 4 (39), 46-50.

Aydın, B.(2015).Çocuk ve Ergen Psikolojisi.Nobel Yayınları.Ankara.

Aydoğdu, F. ve Dilekmen M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. **Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi**. 11(2), 569-585.

Aydoğmuş,K, Baltaş,A., Baltaş,Z., Davaslıgil, Ü., Güngörmüş,O., Konuk,E., Korkmazlar,Ü., Köknel, Ö., Navaro,L., Oktay,A., Razon,N. ve Yavuzer,H.(2003). **Ana-Baba Okulu**. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Bae, S. M. (2015). The Relationships Between Perceived Parenting Style, Learning Motivation, Friendship Satisfaction and The Addictive Use of Smartphones

With Elementary School Students of South Korea: Using Multivariate Latent Growth Modeling. **School Psychology International**. 36(5), 513–531.

Bal, E. (2013). Teknoloji Çağında Cep Telefonu Kullanım Alışkanlıkları Ve Motivasyonlar. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Balseven, A., Özdemir, Ç., Tuğ, A., Hancı, H. ve Doğa, Y.(2002). Madde Kullanımı, Bağımlılıktan Koruma ve Medya. **TTB Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi**. 11(3), 91-93.

Baumrind, D. (1966). Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior. **Child Development**. 37(4), 887-907.

Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. **Journal of Early Adolescence**. 11(1), 56-95.

Bavlı,Ö. ,Kozanoğlu, M.E. ve Doğanay, A.(2011). Düzenli Egzersize Katılımın Egzersiz Bağımlılığı Üzerine Etkisi. **Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi**. 13(2),150-153.

Beyazyürek, M. ve Şatır, T. (2000). Madde Kullanım Bozuklukları. **Psikiyatri Dünyası**, 4 (2),50-56.

Bee, H. ve Boyd, D.(2009). **Çocuk Gelişim Psikolojisi**. Orhan Gündüz (Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Berk, L. E. (1993). **Infants, Children and Adolence**.Needham Heights: Library Of Congress Cataloging in Publication Data.

Bian, M. and Leung, L.(2015). Linking Loneliness, Shyness, Smartphone Addiction Symptoms, and Patterns of Smartphone Use to Social Capital. **Social Science Computer Review**. 33(1),61-79. DOI: [10.1177/0894439314528779](https://doi.org/10.1177/0894439314528779)

Bianchi, A. and Phillips, J. (2005). Psychological Predictors of Problem Mobile Phone Use. *Cyberpsychology & Behaviour*. 8(1), 39-51.

<https://doi.org/10.1089/cpb.2005.8.39>

Boyd, D. M.(2008). American Teen Sociality İn Networked Publics.PHD Thesis. California Berkeley Univercity.

Bozaslan, H. ve Kaya, A.(2011). Üniversite Öğrencilerinin Anne Baba Tutumlarının Problem Çözme, Sosyal Kaygı ve Akademik Başarılı Açısından İncelenmesi.(Harran Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma). 2. Uluslararası Eğitim ve Eğitim Uygulamalarında Yeni Akımlar Konferansı.(27-29 Nisan,2011). Antalya: Antalya Üniversitesi.

Bulduklu,Y. ve Özer N.P. (2016).Gençlerin Akıllı Telefon Kullanım Motivasyonları. **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, 5 (8) 2963-2986.

Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel,F., ve Kılıç, E., (2016). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Ankara:Pegem Akademi Yayıncılık.

Canoğulları, Ö. ve Güçray, S. S. (2017). İnternet Bağımlılık Düzeyleri Farklı Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Psikolojik İhtiyaçları, Sosyal Kaygıları ve Anne Baba Tutum Algılarının İncelenmesi. **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. 26(1),42-57.

Chang, M. (2007). Cultural differences in parenting styles and their effects on teens' self-esteem, perceived parental relationship satisfaction, and self-satisfaction. (All Graduate Theses and Dissertations). Carnegie Mellon University, College of Humanities and Social Sciences.

Chen, C., Zhang, K., Gong, X., Zhao, S., Lee, M. ve Liang, L. (2017). Examining the effects of motives and gender differences on smartphone addiction. **Computers in Human Behavior**. 75, 891-902.

Chiu S.I., Hong, F.Y. and Chiu,S.L. (2013).An Analysis on the Correkation and Gender Difference Between College Students Internet Addiction and Mobile Phone Addiction in Taiwan. www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4392944/ (24/12/2017).

Chun, H., Lee, H. and Kim, D. (2012). The Integrated Model of Smartphone Adoption: Hedonic and Utilitarian Value Perceptions of Smartphones Among Korean College Students, **Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking**. 15(9), 473-479. doi: 10.1089/cyber.2012.0140.

Choi,J. and Kim,J.H. (2017). Effects of Adolescent Smartphone on Cybersexual Delinquency. **Social Behaviour and Personality**. 45(5),819-832.

Chóliz, M. (2012). Mobile Phone Addiction In Adolescence: The Test of Mobile Phone Dependence. **Prog Health Sci**. 2(1).33-44.

Cider, P.(2005). Anne Baba Tutumları ile 9-12 Yaş Arası Çocukların Bağımlılık Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çakır,Ö. ve Oğuz,E. (2017).Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ile Akıllı Telefon Bağımlılığı Arasındaki İlişki. **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 13(1) 418-429. Doi: <http://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.290711>

Çakmaklı,K. ve Kot, A. (Ed.).(1992). Sorunlu Aileler.Ankara:Başbakanlık Aile Araştırma Kurumları Yayınları.

Çalışkan, N., Yalçın, O., Aydın, M. ve Ayık, A. (2017). Böte Öğretmen Adaylarının Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma. **International Journal Of Eurasia Social Sciences**. 8(26) 111-125.

Çankırılı,A.(2004). **Kötü Çocuk Yoktur**. İstanbul: Zafer Yayınları.

Çeçen, A. R. (2008). Öğrencilerinin Cinsiyetlerine ve Anababa Tutum Algılarına Göre Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 6(3), 415-431.

Çetinkaya-Bozkurt,Ö. ve Minaz, A. (2017). Üniversite öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeylerinin Ve Kullanım Amaçlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. 9(21),268-286.

Çevik,B.G. ve Çelikkaleli, Ö.(2010).Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu ve Anne Baba Eğitim Düzeylerine Göre İncelenmesi. **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. 19(3), 225-240.

Çoban,R.(2013). Lise Öğrencilerinde Dindarlık ve Sanal Bağımlılık Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma Örneği (Burdur Gölhisar Örneği).(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çolak, T. S. (2009). Genel Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygı Düzeyleri ve Anne-Baba Tutumları. **Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 17, 81-94.

Darling, N. and Steinberg, L. (1993). Parenting Style as Context: An Integrative Model. **Psychological Bulletin**. 113 (3), 487-496.

Devlet Denetleme Kurumu.(2014). Madde ve Diğer Bağımlılıklar ile Mücadele Kapasitesinin ve Bu Bağlamda Türkiye Yeşilay Cemiyetinin Değerlendirilmesi, Ankara. <https://www.tccb.gov.tr/assets/dosya/20140130-2014-02.PDF> (13 Eylül 2017).

Deniz, S. (2014). Ergenlerin Problemlili Mobil Telefon Kullanımının Utangaçlık ve Sosyal Anksiyete ile İlişkisinin İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Deursen, A., V. Bolle, C. L., Hegner, S.M. ve Kommers, P.A.M.(2015). Modeling Habitual and Addictive Smartphone Behavior The Role of Smartphone Usage Types, Emotional İntelligence, Social Stress, Self-Regulation, Age, and Gender. **Computers in Human Behavior.** 45, 411–420. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2014.12.039>

Dikme, E. (2014). Meslek Lisesi Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Çeşitli Değişkenler Bağlamında İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dirik,K.(2016). Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı İle Özgüven Arasındaki İlişkilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Doğan, U. ve Tosun, N. İ. (2016). Lise öğrencilerinde problemli akıllı telefon kullanımının sosyal kaygı ve sosyal ağların kullanımına aracılık etkisi. **Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.** 8(22), 99-128.

Dokuyan,M. (2016). 12.Sınıf Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.** 2(2), 1-21.

Dornbusch, S.M., Ritter, P.L., Leiderman, P.H, Robert, D.F. and Fraleigh, M.J.(1988).The relation of parenting style to adolescent school performance. **Child Dev.** 58, 1244-1257.

Dönmezer, İ. (1999). Ailede İletişim ve Etkileşim. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Düzgün,Ş.(2003).Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri ile Ana-Baba Tutumları Arasındakiİlişkiler. <http://edergi.atauni.edu.tr/ataunisobil/article/view/1020000025> (15.01.2018).

Economides, Anastasios and Grousopoulou, Amalia. (2008). Use of Mobile Phones by Male and Female Greek Students, **International Journal of Mobile Communications (IJMC)**. 6 (6), 729-749.

Eftekin, P. (2015). Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) .Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Eker,Ö. (2016) .Lise Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılıkları İle Öznel İyi Oluşlarının İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nişantaşı Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Eldeleklioğlu, J. (1999). Karar Stratejileri ile Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki. **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**. 2(11), 7-13.

Elmas,O., Kete,S., Hızlısoy, S. S. ve Kumral, H.N. (2015). Teknolojik cihaz kullanım alışkanlıklarının okul başarısı üzerine etkisi. **SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi**. 6(2), 49-54.

Enez-Darçın,A., Köse,S., Noyan, C.O., Nurmedov,S. Yılmaz,O. ve Dilbaz,N.(2016). Smartphone addiction and its relationship with social anxiety and loneliness. **Behaviour & Information Technology**. 35(7), 520-525, DOI: 10.1080/0144929X.2016.1158319

Erdamar,G. ve Kurupınar, A. (2014). Ortaöğretim Öğrencilerinde Görülen Madde Bağımlılığı Alışkanlığı ve Yaygınlığı: Bartın İli Örneği. **Sosyal Bilimler Dergisi**. 16 (1) , 65-84.Doi: 10.5578/JSS.7521

Erdem, H. Türen, U. ve Kalkın, G. (2017). Mobil Telefon Yoksunluğu Korkusu (Nomofobi) Yayılımı: Türkiye’den Üniversite Öğrencileri ve Kamu Çalışanları Örnekleme.**Bilişim Teknolojileri Dergisi**. 10 (1),1-12. DOI: 10.17671/btd.30223

Ergin,A., Uzun, S.U. and Bozkurt, A.İ. (2014) High school students usage behavior and views about mobile phones. **Dicle Medical Journal**.41(3), 542-547.

Erkan, Z., Güçray,S. ve Çam, S. (2001). Ergenlerin Sosyal Kaygı Düzeylerinin Ana Baba Tutumları ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi. [http://dergipark.ulakbim.gov.tr/cusosbil/article/view/5000000941\(15.01.2018\)](http://dergipark.ulakbim.gov.tr/cusosbil/article/view/5000000941(15.01.2018)).

Erözkan, A.(2012). Ergenlerde Kaygı Duyarlılığı ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri**. 12 (1), 43-57.

Esen, E. (2010). Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-sosyal Değişkenlerin İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Hashimoto, Y. (2002). The Spread of Cellular Phones and Their Influence On Young People in Japan. **School of Communication**. 26(4), 441-63.

Hasin, D.S., O'Brein, C.P., Auriacombe, M., Borges, G., Bucholz, K. ve Budney, A.(2013). DSM-5 criteria for substance use disorders: recommendations and rationale. **Am J Psychiatry**. 170(8), 834-851.

Haug,S., Castro, R. P., Kwon,M., Filler, A., Kowarsch,T and Schaub, M.P.(2015). Smartphone use and smartphone addiction among young people in Switzerland. **Journal of Behavioral Addictions**. 4(4), 299–307. Doi: 10.1556/2006.4.2015.037

Havaçeliği D. (2013). Partner İlişkilerindeki İlişki Bağımlılığının Ebeveyn Bağlanma Stilleri ve Madde Kullanımı İle İlişkisi.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Hawi, N.S. ve Samaha, M. (2016). To excel or not to excel: Strong evidence on the adverse effect of smartphone addiction on academic performance. **Computers & Education**. 98, (81-89). <http://dx.doi.org/10.1016/j.compedu.2016.03.007>

Herken, H. ve Özkan, İ.(1998). Sigara Alışkanlığı ve Anne-Baba Tutumu. **Genel Tıp Dergisi**. 8(2), 85-89.

Hong, F-Y., Chiu, S-I. ve Huang, D-H.(2012). A model of the relationship between psychological characteristics, mobile phone addiction and use of mobile phones by Taiwanese university female students. **Computers in Human Behavior**. 28, 2152–215. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2012.06.020>

Ibanez, A., Blanco, C., ve Donahue, E. (2001). Psychiatric Comorbidity In Pathological Gamblers Seeking Treatment. **Am J Psychiatry**. 158(10), 1733-1735.

IDC, (2017). Worldwide Smartphone Forecast, 2017–2021. HYPERLINK "<https://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=US42366217>"<https://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=US42366217>.(11 Eylül 2017).

INSAMER (2015). Teknoloji Kullanımı ve Bağımlılığı Açısından Türkiye Gençliğinin Fotoğrafi. insamer.com/tr/teknoloji-kullanimi-ve-bagimliliği-acisindan-turkiye-gencliginin-fotografi 182.html.(18.11.2017).

İlik, F., Büyükgöl. H., Eren, F. A., İlik, M. K., Kayhan, F. ve Köse, H. (2017). Akıllı telefon kullanımının median sinir üzerine etkisi. **Cukurova Medical Journal**.43(1), 1-1.

Jersild, A. T. (1983). **Çocuk Psikolojisi**. Gülseren Günçe (Çev.). Ankara.Ankara Üniversitesi Yayınları.

Gander,M.J., Gardiner, H.W. ve Onur, B. (Ed.).(1995). Çocuk ve Ergen Gelişimi İstanbul: İmge kitapevi.

Jun, S-J.(2015). The Complex Effects of the Purposes of Using Mobile Phones on Mobile Phone Dependency and Depressive Symptoms among Elementary School Students. **Journal of Digital Convergence**. 13(10), 471-482. DOI : 10.14400/JDC.2015.13.10.471

Gezgin, D. M., Sumurer, E., Arslan, O. ve Yıldırım, S. (2017). Öğretmen Adayları Arasında Nomofobi Yaygınlığı. **Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi** 7(1), 86-95.

GfK, (2017). Türkiye’de ve dünyada akıllı telefon pazarları http://www.gfk.com/fileadmin/user_upload/dyna_content/TR/GfK_Turkiyede_ve_dunya_akilli_telefon_pazarlari_bulteni_Mart_2017.pdf (16.12.2017).

Gitonga, M.(2013).Perceived Parenting Behaviour And Its Relationship To Levels Of Self Esteem Among The Adolencents In Secondary Scholls In Nairobi. (Master Thesis). University Of Nairobi, College Of Health Science School Of Medicine.

Gözübüyük, N.(2015).Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Davranış Sorunlarının Anne-Baba Tutumu ve Öz-Kontrol ile İlişkisinin İncelenmesi.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Grant ,J. E. ve Kim, S.W. (2002) Effectiveness of pharmacotherapy for pathological gambling: a chart review. **Ann Clin Psychiatry**. 14(3),155-16.

Griffiths M. D. (1999). Internet Addiction: [https://www.academia.edu/429664/Griffiths M.D. 1999 . Internet addiction Fact or fiction](https://www.academia.edu/429664/Griffiths_M.D._1999_.Internet_addiction_Fact_or_fiction) *The Psychologist Bulletin of the British Psychological Society* 12 24 6-250 (12.12.2017).

Gutierrez, D. S., Fonseca, R. and Rubia, G.(2016). Cell-Phone Addiction: A Review. **Front. Psychiatry** 7,175. doi: 10.3389/fpsyt.2016.00175

Gül,E. (2015). **Çocuklarda Psikolojik Sorunlar ve Tedavisi**. İstanbul: Çıra Yayınları.

Gümüş,İ., Kurt, M., Güney-Ermurat, D. ve Feyetörbay, E. (2011). Anne-Baba Tutumu ve Okul Başarısına Etkisi. **Ekev Akademi Dergisi** 15(47), 423-443.

Güngör, M. (2014). Okulöncesi Dönem Çocuklarının Televizyon İzleme Alışkanlıkları ve Anne Baba Tutumları. **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. 11(28), 199-216.

Gürbüz, B. ve Aşçı, F. H. (2006). Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği-21'in Egzersiz Katılımcılar İçin Psikometrik Özelliklerinin Değerlendirilmesi-Ön Çalışma. **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**. 2, 3-10.

Kahyaoğlu-Sut, H., Kurt,S., Uzal,Ö ve Özdilek S. (2016). Effects Of Smartphone Addiction Level On Social And Educational Life In Health Sciences Students . **Eurasian Journal of Family Medicine**. 5(1), 13-9.

Kalyoncu,A., Pektaş, Ö. ve Mırsal, H. (2003). Patolojik Kumar Oynama: Biyopsikososyal Yaklaşım. **Bağımlılık Dergisi**. 4(2),76-80.

Kandegir, A. ve Bozkurt, H.(2016). Obeziteye Giden Kral Yolu: Gıda Bağımlılığı Olgu Sunumu. **Bağımlılık Dergisi**.17(3),135-138.

Karabulut Demir, E. (2007). Ebeveyn Tutum Ölçeği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karaca, S., Çelebi, G., Bilen,Z., Özvatan,M., Timur, İ., Ünsal, G., Onan, N. ve Öz, Y. C. (2015). Somatic Symptoms in Secondary School Students and Parental Attitudes. **Journal of Psychiatric Nursing**. 6(3), 114-119. Doi: 10.5505/phd.2015.93063

Kaplan-Akıllı, G. ve Gezgin, D. M.(2016). Üniversite Öğrencilerinin Nomofobi Düzeyleri ile Farklı Davranış Örüntülerinin Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**.40, 51-69.

Karasar, N. (2005). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayınları.

Kasesniemi, E.L. and Rautiainen, P. (2002). Mobile Culture of Children and Teenagers in Finland. **Cambridge University Press**. Cambridge, 170-92.

Kaysi, F. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Akıllı Telefon Kullanımlarının İncelenmesi. Ger, A.M. (editör), Uluslararası Yükseköğretimde Yeni Eğilimler Kongresi İstanbul Aydın Üniversitesi, 12-13 Nisan 2016, İSTANBUL,116-128.

Kır, İ. ve Sulak, Ş.(2014). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi. **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**. 13(51), 150-167.

Kim, D., Lee, Y., Lee, J., Nam, J.K. & Chung, Y. (2014). Development of Korean smartphone addiction proneness scale for youth. **Plos One**. 9(5), 1-7.

Kim, E.Y., Cho, İ. and Kim, E.J.(2017). Structural Equation Model of Smartphone Addiction Based on Adult Attachment Theory: Mediating Effects of Loneliness and Depression. **Asian Nursing Research**. 11, 92-97.

Kim, Y., Jeong, J-E., Cho, H., Jung, D-J., Kwak, M., Rho, M-J. (2016). Personality Factors Predicting Smartphone Addiction Predisposition: Behavioral Inhibition and Activation Systems, Impulsivity, and Self-Control. **PLoS ONE**, 11(8), <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0159788>

Kip-Kayabaş, B., Yüzer, V. ve Mutlu, M.E. (Ed.).(2013).**Yeni İletişim Teknolojileri**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları

Korap, N. (2013). Algılanan Anne Baba Tutumlarının Ergenlerde İletişim Becerilerinde Etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Köksal, B. (2015). Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerde Dijital Oyun Bağımlılık Düzeyleri, İnternet Bağımlılık Düzeyleri İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.Üsküda Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Köse-Çınar, R. ve Şengüzel,E. ve Görgülü, Y.(2016). Obezite, Yiyecek Bağımlılığı ve Nöromodülasyon. **Psikiyatri/Nöroloji/ Davranış Bilimleri Dergisi**. Sayı 9.(Ocak, Şubat, Mart 2016).

Kulaksızoğlu, A. (2009). **Ergenlik Psikolojisi**. İstanbul:Remzi Kitabevi.

Kumcağız, H. ve Gündüz, Y. (2016). Relationship between Psychological Well-Being and Smartphone Addiction of University Students. **International Journal of Higher Education**. 5(4), 144-156.

Kurt, A.S., İnce, P. ve Arslan, F.T. (2014). İlköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin bilgisayara karşı tutumları. The Journal of Pediatric Research. 1(1):22-27. doi: 10.4274/jpr.22931

Kuss, D. J., ve Griffiths, M. D. (2011). Addiction to social networks on the internet: A literature review of empirical research. **International Journal of Environmental and Public Health**. 8(9), 3528-3552.

Kutlu, M., Savcı, M., Demir, Y. ve Aysan, F. (2016). Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun Türkçe uyarlaması: Üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. **Anadolu Psikiyatri Dergisi**.17, 69-76 doi: 10.5455/apd.190501

Kuzgun Y. (1973). Ana-baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi. **Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**. 5(1), 57-70.

Kuyucu, M. (2017). Gençlerde Akıllı Telefon Kullanımı Ve Akıllı Telefon Bağımlılığı Sorunsalı: “Akıllı Telefon (Kolik)” Üniversite Gençliği. **Global Media Journal TR Edition**, 7(14),328-359.

Kwon, M., Lee, J.Y., Won, W.Y., Park, J. W. ve Min, J.A. (2013). Development And Validation Of A Smartphone Addiction Scale (SAS). **PloS One**. 8(2). 1-7 <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0056936>.

Mayfield, A. (2008). What is social media, an e-book by antony mayfield from icrossing.http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What_is_Social_Media_iCrossing_ebook.pdf (25.12.2017).

McClun, L. A.,(1993). The Relationship Between Perceived Parenting Styles and Adolescent Locus of Control and Self-Concep. (All Graduate Theses and Dissertations). Utah State University.

Meral, D. (2017). Ortaöğretim Öğrencilerinde Akıllı Telefon Bağımlılığının Yalnızlık, Yaşam Doyumu Ve Bazı Kişisel Özellikler Bakımından İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mızrakçı, Ş.(1994). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Faktörler: Demokratik Özellikleri, Kendi Yetiştiriliş Tarzları, Çocukların Gelişimine İlişkin Bilgi Düzeyleri Ve Çocuğun Mizacına İlişkin Algıları. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Noyan, C.O., Darçın,A.E., Nurmedov, S.,Yılmaz, O. ve Dilbaz, N. (2015). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeğinin Kısa Formunun üniversite öğrencilerinde Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. **Anadolu Psikiyatri Dergisi**. 16(1), 73-81.

Laboviti, B.(2015). Perceived Parenting Styles and their Impact on Depressive Symptoms in Adolescent 15-18 Years Old. **Journal of Educational and Social Research**. 5(1), 171-176. Doi:10.5901/jesr.2015.v5n1p171

Lamborn S.D., Mounts N.S., Steinberg, L. and Dornbusch, S.M.(1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. **Child Dev**. 62 (5), 1049-1065.

Lee, C. and Lee, S-J (2017). Prevalence and predictors of smartphone addiction proneness among Korean adolescents. **Children and Youth Services Review**.77, 10-17. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chidyouth.2017.04.002>

Lin, Y-H., Pan,Y-C., Lin, S-H. ve Chen, S-H.(2016). Development of short-form and screening cutoff point of the Smartphone Addiction Inventory (SPAI-SF). <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/15570657>(11.01.2018).

Lian,L., You, X., Huang,J. and Yang, R.(2016). Who overuses Smartphones? Roles of virtues and parenting style in Smartphone addiction among Chinese college students. **Computers in Human Behavior** 65, 92-99. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2016.08.027>

Lin, Y-H., Chiang, C-L., Lin, P-H., Chang, L-R., Ko, C-H., Lee, Y-H.(2016). Proposed Diagnostic Criteria for Smartphone Addiction. **PLoS ONE**.11(11), 1-11. doi:10.1371/journal. pone.0163010.

Long, J., Liu,T.Q., Liao, Y.H.,Qil,C., Hel, H.Y., Chen, S.B. and Billieux, J.(2016). Prevalence and correlates of problematic smartphone use in a large random sample of Chinese undergraduates. **BMC Psychiatry**.16 (408), 1-12. DOI 10.1186/s12888-016-1083-3

Ögel, K. (2001). **İnsan, Yaşam ve Bağımlılık, Tartışmalar ve Gerekçeler**. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Oğuz,V. ve Körükçü, Ö. (2010). An analysis of self-esteem levels and parental attitudes of the students attending child development program. **Procedia Social and Behavioral Sciences**. 2(2), 3373-3377.

Onur, B. (1985). **Ergenlik Psikolojisi**. Ankara: Hacettepe Taş Yayıncılık.

Olivari, M. G., Wahn,E.H., Maridaki-Kassotakis,K., Antopoloulou,K. and Confalonieri, E.(2015). Adolescent Perceptions of Parenting Styles in Sweden, Italy and Greece: An Exploratory Study. **Europe's Journal of Psychology**.11(2),244–258. doi:10.5964/ejop.v11i2.887

Öyekçi, D.G. ve Deveci, A.(2012). Yeme Bağımlılığının Etiyolojisi. **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**. 4(2):138-153. doi:10.5455/cap.20120409

Özsoy, H. İ. ve Ataünel, A. (2001). Nasıl Bir İnsan Olmalı. Ankara: 20 Mayıs Eğitim, Kültür ve Sosyal Dayanışma Vakfı Yayını.

Öztunç, M. (2013). Analysis Of Problematic mobile phone use, feelings of shyness and loneliness in accordance with several variables. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**. 106, 456- 466.

Özyürek, A.ve Özkan, İ. (2015). Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. **International Journal of Science Culture and Sport**. 3(3),73-88. Doi : 10.14486/IJSCS259

Özyürek, A., Özkan, İ. (2015). Ergenlerin Okula Yönelik Öfke Düzeyleri ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 15(2), 280-296.

Palut, B.(2008). Düşünme Stilleri ve Annebaba Tutumları Arasındaki İlişki. **Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**. 24,01-11.

Parker, G., Tupling, H. and Brown, L. B.(1979). A Parental Bonding Instrument. **Br J Med Psychol.** 52, 1-10.

Pekşen-Akça,R. (2012).Ana-Babaların Çocuk Yetiştirmede Aşırı Koruyucu Olmaları. **Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi.** 29,1-13.

Polat, R. (2017). Nomophobia As Digital Disease. **E-Journal of New Media.** 1(2), 164-172. Doi:10.17932/IAU.EJNM.25480200.2017.1/2

Polat, C. ve Şimşek, K.Y. (2015). Spor Merkezlerindeki Bireylerin Egzersiz Bağımlılığı Düzeylerinin İncelenmesi: Eskişehir İli Örneği. **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 3(15), 354-369.

Poushter, J. (2016). Smartphone Ownership and Internet Usage Continues to Climb in Emerging Eco-nomies, <http://www.pewglobal.org/2016/02/22/smartphone-ownership-and-internet-usage-conti-nues-to-climb-in-emerging-economies/> (03.02.2018).

Sharma,N., Sharma, P., Sharma, N. and Wavare,R. R. (2015). Rising Concern of Nomophobia Amongst Indian Median Students.**International Journal of Resarch in Medical Sciences.**3(3),705-707.

Sapacz, M. Rockman,G. ve Clark, J. (2016). Are we addicted to our cell phones? **Computers in Human Behavior.** 57,153-159.

Sarı,E. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Ana-Baba Tutumlarının Benlik Saygılarına Etkileri. http://www.academia.edu/779340/Kendine_Sayg%C4%B1_ile_Anne_Baba_Tutumlar%C4%B1(13.12.2017).

Sarı-Cenk, D. (2008). Ergenlerde anne-baba tutumları, cinsiyet, akademik ve başarının iyimserlik ile ilişkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi.

Sarı, T. ve Özkan, İ. (2016). An investigation of the relationship between adolescents' subjective well-being and perceived parental attitudes. **Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences**. 29, 155-162. DOI: 10.5350/DAJPN2016290207

Shek, D. T. L. (2001). Perceptions of parental treatment styles and psychological well-being in Chinese adolescents. **Journal of Genetic Psychology**. 150 (4), 403-415.

Seven,S.(2008). **Çocuk Ruh Sağlığı**.Ankara:Pegem Akademi.

Sezer,A. Kolaç,N.ve Erol,S.(2013). Bir İlköğretim Okulu 4, 5, ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Anne Baba Tutumları ve Bazı Değişkenler İle İlişkisi. **MÜSBED**.3(4),184-190. DOI: 10.5455/musbed.20131204095705

Siyez, D. M. (2009). **Ergenlerde Problem Davranışlar**.Ankara: Pegem Akademi

Siyez, D. M., Gezginci-Gürçay, E. ve Yüncü, Z. (2012). Madde Kullanım Bozukluğu Olan ve Olmayan Ergenlerin Çocukluk Dönemi Aile Yaşantılarına İlişkin Algıları. **Anadolu Psikiyatri Dergisi**. 13, 299-305.

Süler, M. (2016).Akıllı Telefon Bağımlılığının Öznel Mutluluk Düzeyine Etkisinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Steinberg, L., Elmen, J., & Mounts, N.(1989). Authoritative parenting, psychosocial maturity, and academic success among adolescent. **Child Dev**. 60, 1424-1436.

Steinberg, L. (2013). **Ergenlik**. Figen Çok (Çev.). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Sümer,N., Gündoğdu-Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010) . Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye’de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış. **Türk Psikoloji Yazıları**. 13 (25), 42-59.

Şata, M., Çelik, İ., Ertürk, Z. ve Taş, U. E. (2016). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği’nin (ATBÖ) Türk Lise Öğrencileri İçin Uyarlama Çalışması. **Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi**. 7(1), 156-169.

Şener,A. (2016).Ortaöğretim Öğrencilerinin Mobil Cihaz Kullanım Alışkanlıkları Ve Mobil Öğrenme Araçlarını KullanmaÖz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi:İzmir Karabağlar Örneği.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi,Fen Bilimleri Enstitüsü.

Talan,T., Korkmaz, A. ve Gezer, M. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Mobil Telefon Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi. <https://www.researchgate.net/publication/319504018> (01.01.2018).

Taneri, P. O. ve Tiryakioğlu, Ö. (2015). Ortaokul 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sorunlu İnternet Kullanımı Ve Anne Baba Tutumları İlişkisinin İncelenmesi. **International Journal of Social Science**. 1(40), 205-223. Doi: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3078>

Taşkın, Ü. (2012). İletişim Becerisinin Çatışma Eğilimi ve Algılanan Ana Baba Tutumları ile İlişkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tekin,Ç.(2012). Cep Telefon Problemleri Kullanım Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması:Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü.

Toker-Uğurlu, T., Balcı-Şengül, C. ve Şengül, C. (2012). Bağımlılık Psikofarmakolojisi. **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**. 4(1), 37-50. doi:10.5455/cap.20120403.

Tosun, M. (2008). Madde Bağımlılığına Genel Bakış. Türkiye' de Sık Karşılaşılan Psikiyatrik Hastalıklar Sempozyumu. (Mart 2008). İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Totan, T. ve Yöndem, Z. D. (2007). Ergenlerde Zorbalığın Anne, Baba ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi. **Ege Eğitim Dergisi**. (8) 2, 53–68.

Tutgun Ünal, A. (2015). Sosyal medya bağımlılığı: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TÜİK, (2016). Türkiye İstatistik Enstitüsü Kurumu İstatistiklerle Aile. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24646> (11 Eylül 2017).

Türkmen, M. (2011). Öznel İyi Oluşun Yapısı Ve Anababa Tutumları, Özsaygı Ve Sosyal Destekle İlişkisi: Bir Model Sınaması. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Uyanık-Balat, G. (2007). İlköğretime Başlayan Çocukların Anne Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Okul Öncesi Eğitimden Yararlanma Düzeylerine Göre İncelenmesi. **Eğitim ve Bilim Education and Science**. 32(143), 89-99.

Uzbay, İ. T. (2009). Madde Bağımlılığının Tarihçesi, Tanımı, Genel Bilgiler Ve Bağımlılık Yapan Maddeler. http://www.eczaakademi.org/images/upld2/ecza_akademi/makale/20110325100354madde_bagimlilik_tarihcesi.pdf (03.02.2018).

Uzgören, E., Şengür, M., Yiğit, Ü. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Talebinde İsrafa Yönelik Davranışlarının Analizi, Dumlupınar Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama. **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**. 18(1), 29-44.

Üredi, I. ve Erden, M. (2009). Öz-Düzenleme Stratejileri ve Motivasyonel İnançlarının Yordayıcısı Olarak Algılanan Anne Baba Tutumları. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**. 7(4), 781-811.

Wilska, T. A. (2003). Mobile Phone Use as Part of Young People's Consumption Styles. **Journal of Consumer Policy**. 26(4), 441-463.

Yang, Y.S., Yen, J.Y., Ko, C.H., Cheng, C.P. and Yen, C.F.(2010). The association between problematic cellular phone use and risky behaviors and low self-esteem among Taiwanese adolescents. **BMC Public Health**. 10:217.1-8

Yatgın, S.(2014). Lise Öğrencilerinde Akademik Ertelemenin Algılanan Anne Baba Tutumlarına Göre İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yavuzer, H. (1998). **Çocuk Eğitimi El Kitabı**. İstanbul. Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2000). **Çocuk Psikolojisi**. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları

Yazgan, İ.B. ve Yerlikaya, E.E.(2009). Kişilik Kuramları. Ankara: Pegem Akademi.

Yıldırım, İ., Yıldırım, Y., Ersöz, Y., Işık, Ö., Saraçlı, S., Karagöz, Ş., ve Yağmur, R..(2017). Egzersiz bağımlılığı, yeme tutum ve davranışları ilişkisi. **CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**. 12 (1), 43-54.

Yıldız, M.A.(2017). Emotion regulation strategies as predictors of internet addiction and smartphone addiction in adolescents. **Journal of Educational Sciences and Psychology**. 7(1) 66 – 78.

Yılmaz, A.(2000). Esler Arasındaki Uyum ve Çocugun Algıladığı Anne-Baba Tutumu ile Çocukların, Ergenlerin, Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik

Algıları Arasındaki İlişkiler. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, A.(2000). Anne-Baba Tutum Ölçeğinin Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışması. **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**. 7(3), 160-173.

Yılmaz, G.(2015). Ergenlerde Mobil Telefon Bağımlılığının Sosyal Anksiyeteye Etkisinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz,G., Şar, A.H. ve Civan, S.(2015). Ergenlerde Mobil Telefon Bağımlılığı İle Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. **Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying**. 2(2), 20-37.

Yörük, S.(2014). Fanatik Futbol Taraftarlarında Madde Kullanımı İle Çocukluk Çağı Travması, Benlik Saygısı Ve Kişilik Bozukluklarının İlişkisininAraştırılması.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Yörükoğlu., A.(2000). **Gençlik Çağı**. İstanbul: Özgür Yayınları.

Yurdagül, B.(2011).Akıllı Telefon Nedir, Ne İşe Yarar? Dünyadaki Akıllı Telefon Kullanım Oranları ve Türkiye'deki Durum. <http://androidturkey.net/2011/12/24/akilli-telefon-nedir-ne-ise-yarar-dunyadaki-akilli-telefon-kullanim-oranlari-ve-turkiyedeki-durum/#comments> (28 Ağustos 2017).

Yücelten, E. (2016).Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Akıllı Telefon Bağımlılığının Bağlanma Stilleri İle İlişkisinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi.

Zengin Eroğlu, M. ve Tamam, L.(2016).Geç Başlangıçlı Bir Kompulsif Seks Bağımlılığı Olgusu. **Journal of Mood Disorders**.6(4), 234-237.

Ziyalar, A. (1999). **Sosyal Psikiyatri**. İstanbul: Yüce Yayım.

EKLER

EK-1

Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği

Değerli Öğrenciler;

Elinizdeki form, sizlerin akıllı telefonu kullanma düzeyinizi belirlemek üzere geliştirilmiştir. Bu formda sıralanan maddelere yönelik düşüncenize “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kısmen Katılmıyorum”, “Kısmen Katılıyorum”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” olmak üzere yer alan kutucuklardan uygun olanı (X) işareti ile belirtiniz. Tüm maddeleri cevaplamayı unutmayınız. Verdiğiniz bilgiler kesinlikle saklı kalacak ve araştırmacılardan başka kimse görmeyecektir.

Araştırmamıza katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ							
Maddeler		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Akıllı telefon kullanımından dolayı planladığım işleri yetiştiremem.	1	2	3	4	5	6
5	Aşırı akıllı telefon kullanımı nedeniyle yorgun hissederim ve uykusuz kalırım.	1	2	3	4	5	6
9	Akıllı telefonla stres atabilirim.	1	2	3	4	5	6
13	Akıllı telefon kullanmak yapılacak en eğlenceli şeydir.	1	2	3	4	5	6
19	Aceleyle tuvalete gideceğim zaman bile akıllı telefonumu yanımda götürürüm.	1	2	3	4	5	6
27	Başka insanlara sormaktansa, akıllı telefonumdan araştırmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6
28	Tam dolu bataryam bir gün dayanmaz.	1	2	3	4	5	6
29	Akıllı telefonumu düşündüğümünden daha uzun süre kullanırım.	1	2	3	4	5	6

EK-2

Anne Baba Tutum Ölçeği

Lütfen aşağıdaki sorulara kendi anne ve babanızı düşünerek dikkatle okuyunuz.

Aşağıdaki durumun anne ve babanızın davranışına ne kadar benzediğini düşünün.

Eğer **TAMAMEN BENZİYORSA** aşağıdaki cümlelerin başındaki kutunun içine **4**;

BİRAZ BENZİYORSA **3**;

BENZEMİYORSA **2**;

HİÇ BENZEMİYORSA **1** yazınız.

☐	1.	Herhangi bir sorunum olduğunda, eminim annem ve babam bana yardım ederler.
☐	3.	Annem ve babam yaptığım her şeyin en iyisini yapmam için beni zorlarlar.
☐	6.	Derslerimden ne zaman düşük not alsam, annem ve babam kızar.
☐	8.	Annem ve babam kendi görüşlerinin doğru olduğunu bu görüşleri onlarla tartışmamam gerektiğini söylerler.
☐	10.	Annem ve babamla her tartıştığım da bana “büyüdüğün zaman anlarsın” derler.
☐	13.	Annem ve babam arkadaşlarımı tanırlar.
☐	17.	Ailemle birlikte hoşça vakit geçiririz.

Aşağıdaki her ifadenin yanında bulunan kutulardan sadece size uygun olanın içine çarpı(X) işareti koyunuz.

19. Genel olarak annen ve baban okul zamanı hafta içinde gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?

Evet

☐

Hayır

☐ 7

Eğer cevabınız **Evet** ise, aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Hafta içinde en geç saat kaç kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir (Pazartesi-Cuma arası)?

8:00'den önce	☐ 6	10:00 – 10:59 arası	☐ 3
8:00 – 8:59 arası	☐ 5	11:00 ya da daha geç	☐ 2
9:00 – 9:59 arası	☐ 4	İstediğim saate kadar	☐ 1

Annen ve babanın aşağıdakiler hakkında ne kadar bilgileri vardır?

	Bilgileri yoktur	Çok az bilgileri vardır	Çok bilgileri vardır
24. Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğin,	☐ 1	☐ 2	☐ 3
25. Boş zamanlarınızda ne yaptığın,	☐	☐	☐

EK-3

KİŞİSEL BİLGİ FORMU**Kişisel Bilgi Formu**

Değerli katılımcı: Bu araştırmada lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ve algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Anketteki bilgiler sadece araştırma için kullanılacaktır. Araştırmacıdan başka kimseyle paylaşılmayacaktır. Anketteki maddeleri eksiksiz, içtenlikle puanlamanızı rica ediyorum. Katkılarınız için teşekkür ederim!

Dokuz Eylül Üniversitesi

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi: Serhat KALEN

1.Cinsiyetiniz: Kız ☐ Erkek ☐

2.Yaşınız: _____

3.Sınıfınız: 9☐ 10☐ 11☐ 12☐

4. Öğrenim gördüğünüz ilçedeki barınma yeriniz?

Evde ailemle ☐ Akrabalarımın yanında ☐ Yurtta ☐ Diğer ☐

5.Annenizin Eğitim Durumu:

Okuma yazma bilmiyor ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐

6.Babanızın Eğitim Durumu:

Okuma yazma bilmiyor ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐

7. Ailenizin Gelir Durumu:

0-1000☐ 1000-2000☐ 2000-3000☐ 3000-4000☐ 4000 ve üstü☐

8.Size ait akıllı telefonunuz var mı? Evet☐ Hayır☐

9. Ortalama kaç yıldır cep telefonu kullanıyorsunuz?yıl

10. Günde ortalama olarak kaç saatinizi cep telefonunuza ayırmaktasınız? (konuşma, mesaj vs.)

1 saatten az ☐ 1 saat ☐ 2saat ☐ 3 saat ☐ 4 saat ve üzeri ☐

11. Akıllı telefonunuzu çoğunlukla hangi amaç için kullanmaktasınız?

İletişim /haberleşme ☐ Mesajlaşmak ☐ Oyun oynamak ☐

İnternet☐ Diğer☐.....

EK-4

Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeğini Kullanma İzni

Merhaba hocam: Ben Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ana bilim dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Tez danışmanım Prof. Dr. Ferda AYSAN hocam. Bu dönem hazırlayacağım tez çalışmamda ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek istiyorum. Yüksek lisans tezim için sizin lise öğrencileri için Türkçe'ye uyarlamış olduğunuz ölçek olan "Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği"ni kullanmayı istiyorum. Ölçeği kullanmama izninizi almak için size mail atmakta bulunmaktayım. Eğer izniniz olursa bana ölçek formunu gönderebilerseniz çok sevinirim. Yardımanız için çok teşekkür ederim. Saygılarımla:

Serhat KALEN

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi

Günaydın hocam

İlgili ölçeği çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ölçek formu ve puanlaması ektedir. İyi çalışmalar dilerim.

Mehmet ŞATA

Arş.Gör. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi,
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme

From: serhatkalen@gmail.com

To: mehmetwsata@gmail.com

Subject: Liseli öğrenciler için Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Hakkında

Date: Wed, 27 Sep 2017 07:12

EK-5

Anne Baba Tutum Ölçeğini Kullanma İzni

Gönderen: Aysen.Gure@ankara.edu.tr
 Konu: Re: Anne Baba Tutum Ölçeði hakkında...
 Tarih: 12 Ekim 2017, Perşembe, 3:16 pm
 Alıcı: serhat.kalen@ogr.deu.edu.tr

Merhaba Serhat,
 Ölçeği ekte gönderiyorum. iyi çalışmalar,
 Prof. Dr. Ayşen Güre

2017-10-12 09:43, serhat.kalen@ogr.deu.edu.tr yazmış:
 Merhaba hocam,

Ben Dokuz Eylül Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ana bilim dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Tez danışmanım ise Prof. Dr. Ferda AYSAN. Bu dönem hazırlayacağım tez çalışmamda ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek istiyorum. Tezimde Lamborn ve arkadaşları tarafından geliştirilen sizinde doktora tezinizde geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yaptığınız "Anne Baba Tutum Ölçeği"ni kullanmak istiyorum. Ölçeği kullanmama izniniz almak için size mail atmakta bulunmaktayım. Eğer izniniz olursa liseli öğrenciler için uyarladığınız ölçek formunu gönderebilerseniz çok sevinirim hocam.

Saygılarımla

Serhat KALEN
 Dokuz Eylül Üniversitesi
 Eğitim Fakültesi
 Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ana bilim dalı yüksek lisans öğrencisi

EK-6

Ölçekleri Uygulama İzni

T.C.
MANİSA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 46949512-605.01-E.19514763
Konu : Araştırma İzni

17.11.2017

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

- İlgi: a) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22.08.2012 tarih ve 12607291 sayılı 2017 / 25 No'lu genelgesi,
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 07.11.2017 tarih ve 12708 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazı ve ekinde; Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık yüksek lisans programı öğrencisi Serhat KALEN'e ait "Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı İle Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi" konulu tez çalışması için Soma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı lise öğrencilerine yönelik bir araştırma yapmak istediği belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin; 2017 - 2018 eğitim öğretim yılı içerisinde, eğitim öğretimi aksatmadan, yazımız ekinde bulunan onaylı formların kullanılması koşuluyla, gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Necmettin OKUMUŞ
Müdür Yardımcısı

OLUR
17.11.2017

Recep DERNEKBAŞ
İl Milli Eğitim Müdürü

EKLER :

Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)
Ölçekler (5 sayfa)

Nişancıpaşa Mh. Atatürk Blv. No:36/A Şehzadeler/MANİSA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: strateji45@meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi: Ar-Ge Birimi
Tel: (0 236) 231 46 08 (105)
Faks: (0 236) 231 12 51

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden d1c9-deb5-379c-b911-90fb koda ile teyit edilebilir.

EK-7

Etik Kurulu İzni

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
YÖNETİM KURULU KARARI

TOPLANTI TARİHİ
SAYI

: 19/07/2017
: 15

KARAR-3-:

53) Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı 2016950020 numaralı öğrencisi Serhat KALEN için tez konusu önerisine ilişkin, Anabilim Dalı Başkanlığının 18/04/2017 tarihli ve 37367808/399.128 sayılı yazısı ile ekleri incelendi.

Görüşmeler sonunda;

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı 2016950020 numaralı öğrencisi Serhat KALEN'in tez danışmanı Prof.Dr.Ferda AYSAN ile öğrenci tarafından belirlenen ve Anabilim Dalı Başkanlığınca önerilen tez konusunun, aşağıdaki şekilde kabul edilmesine,
2017-2018 öğretim yılı güz yarıyılı başından itibaren her yarıyıl tez çalışmasına ve tez danışmanınca açılan uzmanlık alanı dersine kayıt yaptırmasına,
kararın Anabilim Dalı Başkanlığına, tez danışmanına ve öğrenciye bildirilmesine bulunanların oy birliği ile karar verildi.

Tez Konusu: Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

İngilizcesi: Investigation of Relationship Between Smart Phone Addiction Level With Perceived Parenting Attitudes Among Adolescents

	(İMZA) Prof.Dr.Ali Günay BALIM (BAŞKAN)	
(İMZA) Prof.Dr.Ercan AKPINAR (ÜYE)		(İMZA) Doç.Dr.Cenk KEŞAN (ÜYE)
(İMZA) Prof.Dr.Duygu ÖZTİN PASSERAT (ÜYE)	(İMZA) Doç.Dr.Erdal ASLAN (ÜYE)	(İZİMLİ) Yrd.Doç.Turan ENGİNOĞLU (ÜYE)

ASLI GİBİDİR
19/07/2017

Ayhan İRİK
Enstitü Sekreteri
RAPORTÖR

Uğur Mumcu Cad. 135 Sk. No:5 35380 Buca/İZMİR
Telefon: +90(232)440 09 08 – 440 09 11 **Faks:** +90 (232) 420 60 45
e-posta: egitimbil.kurul@deu.edu.tr **İnternet Adresi:** <http://ebe.deu.edu.tr/>

EK-8

Yüksek Lisans Tez Çalışması Orjinallik Raporu

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 17/07/2018

Tez Başlığı:

Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı İle Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin
İncelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 156 sayfalık kısmına ilişkin, 13/07/2018 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** uygulanarak alınmış olan orjinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı % 20** dir.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz Programı Kullanım Kılavuzunu okudum ☒

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☐Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☒

☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
☐ Kaynakça hariç,
☐ Alıntılar dâhil,
☐ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme
içeren metin kısımları hariç.

☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
☒ Kaynakça dâhil,
☒ Alıntılar dâhil.

EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☐EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. ☐

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orjinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Serhat Kalen
Öğrenci No : 2016950020
Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Programı : Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Statüsü : Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

ÖĞRENCİ

17/07/2018
Serhat KALEN

DANIŞMAN

17/07/2018
Prof. Dr. Ferda AYSAN